

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

ਮਾਰਚ 15, 1983

March 15, 1983

ਸੰਪਾਦਕ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਇਹ ਪੀ ਡੀ ਐਫ ਫਾਈਲ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ
ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸੋੁਤ: ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

25¢

Out Of Greater Vancouver

40¢

ADDRESS:

P.O. BOX 67344 STN. 'O'
VANCOUVER, B.C. V5W 3T1
CANADA

Publisher: ASIA BOOK COMPANY LTD.

VOL. 2, NO. 6 MARCH 15, 1983

PHONE: 324-6111

THE CANADA DARPAN

PUNJABI FORTNIGHTLY

Hon. Editor DARSHAN GILL

ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਜਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ—13 ਮਾਰਚ ਦੀ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲੀ ਅਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਆਸਾਮੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਵਿਚ 6 ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਰ ਹਾਲਾਕ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੁਲਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਰਿਆ ਇਹ ਫਸਾਦ ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸਿਬਸਾਗਰ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਯੂ. ਐਨ. ਆਈ ਦੀ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 1700 ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਸਾਦਾਂ ਵਿਚ ਮਰੇ। ਆਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ੀ ਆਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਸਾਮ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਆਸਾਮੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ, ਪਲਸ ਚੌਕੀਆਂ ਅਤੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਕਮਰੂਪ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਗਰੇਬਵਰ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ 20 ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੀ ਡੁਕ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਮਰੂਪ ਜ਼ਿਲਾ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ 480 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ 28 ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ 18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਨੈਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ 1000 ਬੰਗਾਲੀ ਆਵਾਸੀ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ —

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਮੇਨਕਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਸੀਟ ਲੜੇਗੀ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ —

ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਾਰੇ — ਉਜੱਲ ਦੁਸਾਂਝ,
ਜਸਵੰਤ ਮਾਂਗਟ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਸੰਘੋੜਾ, ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੇ ਲੇਖ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ — ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ
ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ — ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼,
ਭਗਤ ਸਿੰਘ — ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

‘ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ’ ਦਾ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦਾ ਅੰਕ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸਾਖੀ ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ
ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁਣੇ ਫੋਨ ਕਰੋ

324-6111

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਅੰਕ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਜਿਸ ਧਜ ਸੇ ਕੋਈ ਮਕਤਿਲ ਮੇਂ ਗਿਆ,
ਵਹ ਬਾਨ ਸਲਾਮਤ ਰਹਿਤੀ ਹੈ,
ਯਿਹ ਜਾਨ ਤੋਂ ਆਨੀ ਜਾਨੀ ਹੈ,
ਇਸ ਜਾਂ ਕੀ ਤੋ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ।
(ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼)

ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਉਕਰੇ ਅੱਖਰ

ਉਸ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ
ਬੜੇ ਹੀ ਅੱਲਿਆਂ ਦੇ ਰੁੱਖ
ਰੋਏ ਸਨ।
ਫਸਲ ਕੁੱਖ ਤਕ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਭਾਹ ਝੜ ਗਈ।

ਹੁਣ ਵੀ
ਜ਼ਾਮਨ ਹੈ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਕੰਢਾ !
ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਗਰ ਸੀ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਰ ਗਈ।

ਲਾਲ ਸੂਹੇ
ਹੋ ਗਏ ਰੁਖਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰ
ਖੂਨ ਦੀ ਰੰਗਤ
ਜਿਧਰ ਵੀ ਗਈ।

ਇਕ ਫਾਸਲਾ ਸੀ
ਤਹਿ ਕਰਨਾ।
ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਅਸਾਂ,
ਬਗਲਿਆਂ ਦੀ ਚੁੰਡਲੀ
ਅੰਗਿਆਰ ਰਾਹਾਂ 'ਚ
ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਕੰਡੇ ਧਰ ਗਈ।

—ਚਰਨ ਸਿੰਘ

(ਲੰਮੀ ਕਵਿਤਾ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਉਕਰੇ ਅੱਖਰ ਵਿਚੋਂ)

ਬਨਾਮ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ

ਨਾ ਜਿਨਕੀ ਦੋਸਤੀ ਅੱਛੀ

ਨਾ ਜਿਨਕੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅੱਛੀ

ਲਿਖਤਮ ਮਹਿਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅੱਗੇ ਮਾਨਯੋਗ ‘ਜਥੇਦਾਰ’ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ ਦੇ ਨਾਂ ਖੁਲੀ ਚਿੱਠੀ (ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ)

Bombay Sweet Manufacturer Inc.

ਬੰਬੇ ਸਵੀਟ ਮਠਿਆਈ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵੀ ਹੈ

HEAD OFFICE

4405 Main St. (at 28th Ave)
Vancouver, B.C. V5V 3R2
Ph. (604) 874-5722

ਬੰਬੇ ਸਵੀਟ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਰ ਇ:

BRANCH

6545 Main St. (at 49th Ave)
Vancouver, B.C. V5X 3H1
Ph. (604) 321-1414

12 - HOUR CLEARANCE BLITZ HALF PRICE SALE

On some new and damaged stock

ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ, 18 ਮਾਰਚ ਨੂੰ — ਲੌਇਲ ਫਰਨੀਚਰ
ਸਵੇਰ ਦੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ ਦੇ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ

—ਨਵਾਂ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸਮਾਨ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ ਤੇ—
ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਇਸ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੇਲ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਲਈ

ਲੌਇਲ ਫਰਨੀਚਰ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆਓ !
ਵਧੀਆ ਤੇ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖੋ
ਭਰੋਸੇ ਯੋਗ ਨਾਮ —ਲੌਇਲ ਫਰਨੀਚਰ

LOYAL FURNITURE

2707 - Main St. at 11th Ave. Vancouver. B.C.

Ph. 879-8319 or 879-4813

Ltd.

ਸਵਰ ਸਾਗਰ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਤੇ ਸ਼ਾਮ
ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਸੀ. ਜੇ. ਸੀ(CJJC 800 AM DIAL)
Sunday Entertainment:

ਸਵਰ ਸਾਗਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨੋ ਨਾ ਭੁਲੋ

ਹਰ ਐਤਵਾਰ

ਸ਼ਾਮ

7⁰⁵ ਤੋਂ 8⁰⁰

SWAR

ਹਰ ਐਤਵਾਰ

SAGAR

ਹਰ ਐਤਵਾਰ

ਸਵੇਰੇ

10⁰⁵ ਤੋਂ 11⁰⁵

ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣੋ

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੁਸੀਂ ਗਰੇਟਰ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਲੋਅਰ ਮੇਨ ਲੈਂਡ, ਵਿਕਟੋਰੀਆ, ਨਨਾਇਮੋਂ,
ਡੈਂਕਨ, ਪੋਰਟ ਅਲਬਰਨੀ ਅਤੇ ਕੈਂਬਲ ਰਿਵਰ ਤਕ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਵਪਾਰੀ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ:

Producer : Manjit Viridi

PH: 434-8786 ਜਾਂ 731-7221

24 Hrs Pager 15444

ਇਸਰਾਈਲ ਫੌਜਾਂ ਵਲੋਂ ਭੁੱਲੇ ਗਏ ਬਹੁਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸੀ

ਜਗਰਾਓ—ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ, ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਰਡਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ, ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਲੜਾਕੂ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਭੁੱਲੇ ਤੇ ਫੜੇ ਗਏ 41 ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਗਰੁਪ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਵਿਕਸ਼ਾਵ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬਦਨਸੀਬ ਗਰੁਪ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ, ਕੇਰਲਾ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸ ਪੁਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮਨੁਸ਼ ਘਟਨਾ 13-14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ “ਲੋਹੜੀ” ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ।

ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਰੀਕਾਰਡ ਭੰਡਾਰ

ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਜੰਗ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਬਹੁਗਾਂ ਉਤੇ—ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ—ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਤਨੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਜੰਗ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁਗਾਂ ਤਕ ਆਣ ਪੁਜਿਆ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂ ਸਾਗਰ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੰਡਾਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਸਾਧਨ ਰਖਿਆ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਜਟਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਅਮਨ ਦੇ ਜਥਰਦਸਤ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਮਨ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਵੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਵਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਸ਼ਰਿਤ ਕਿ ਇਹ “ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਇਲਾਕੀ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੋਵੇ।”

ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਸ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੇਲਾ ਸੰਭਾਲਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਨਿਪਟਾ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫਿਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਗਮਾਇਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਲੋਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰੈਣ ਸਵਾਈ ਕੀਤਰਨ

ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਲੋਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ ਨੇ ਫੌਨ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਲੋਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 23 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਰੈਣ ਸਵਾਈ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਭੋਗ ਪਵੇਗਾ। ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਲੋਕ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਆਪ ਸਭ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰੈਣ ਸਵਾਈ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਰੋਣਕ ਨੂੰ ਵਧਾਉ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੰਪਰਕਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ

ਕਰੋ
ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਾਸ
ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ (ਸਕੱਤਰ) 392-7615
ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਨਿਹਾਸ (ਪ੍ਰਧਾਨ) 392-6976
ਅਰਬ ਮੁਲਕ ਤੇਲ ਦੀ ਕੀਮਤ
ਘਟਾਉਣ ਲੱਗੇ

ਲੰਡਨ—13 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਉਪੇਕ ਵਲੋਂ ਸਮੁੱਤਾ ਲਗਪਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 15 ਫੀ ਸਦੀ ਘਟਾ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੈਰਲ ਦੀ ਕੀਮਤ 29 ਡਾਲਰ ਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਨਾਂਹ

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋਵੇਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ—ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੀ. ਰਾਮਾ ਮੂਰਤੀ (ਮਾਰਕਸੀ) ਡਾਕਟਰ ਭਾਈ ਮਹਾਂਵੀਰ (ਭਾਜਪਾ) ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ‘ਫੁੱਝੀ ਚਿੰਤਾ’ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਤਿਆਂ ਉਤੇ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਰੰਭ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਮਹਾਂਵੀਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਉਤੇ ਗੰਭੀਰ ਇਤਿਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਚਲਦੇ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਅਜੇਹਾ ਐਲਾਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਸਲੇ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਵਿਧਾਇਕ ਗਿ: ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣ। ਅਕਾਲੀ ਅਗੂਆਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾਲ ਪੌਣੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਤਕ ਗਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੰਗ ਪਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਵਫਦ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਦਲ, ਬਰਨਾਲਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਟੋਹੜਾ ਅਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਵਿਰੁਧ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਹਨ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਨਹੀਂ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ. ਆਰ. ਲਕਸ਼ਕਰ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੈਸਿਆਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਬੀ. ਟੀ. ਡਿਸਾਈ ਨੂੰ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਉਤਰ ਵਿਚ ਦੱਸੀ। ਇਹ ਸੁਆਲ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੈਕ ਬਾਰੇ ਸੀ।

ਸੰਤ ਲੋਕੋਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਬਰਲਿਨ ਫਿਲਮੀ ਮੇਲੇ 'ਚ 'ਚੋਖ' ਨੂੰ ਨਗਦ ਇਨਾਮ

ਪੱਛਮੀ ਬਰਲਿਨ—ਇਥੇ ਸ਼ਾਪਤ ਹੋਏ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ‘ਚੋਖ’(ਆਖੋ) ਨੂੰ 12000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਗਦ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਬੰਗਾਲੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਉਤਪਲੇਦੇਂਦੂ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਿਨੇਮੇ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕੈਥੋਲਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੇ 98 ਮਿੰਟ ਦੀ ਇਸ ਬੰਗਾਲੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਸੰਵੇਦਨ ਸ਼ੀਲਤਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜਾਨਗੁਲਮੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਵਧੀਆ ਚਿਤਰਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਣਤੋ ਹੁਕਮਰਾਨ ਵਰਗ ਨਾਲ ਗੁਬੰਗੁਬਾ ਹਨ, ਲਈ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਚੋਖ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਨੌਵੇਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਮਤਭੇਦ ਤਿੱਖੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ—ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚਲੇ ਮਤਭੇਦ ਹੋਰ ਤਿੱਖੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵਰਕਰ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਗੇ ਜੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੋਈ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਝ ਵੀ ਹੁਣ ਮੋਰਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਵਰਗੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਕਾਰਕੁਨ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਆਖਰ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕੀ ਹਨ? ਲੁਧਿਆਣਾ (ਦਿਹਾਤੀ) ਜਥੇ ਦੇ ਇਕ ਪਰਮੁਖ ਆਗੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇ ਹੁਣ ਕਦੋਂ ਤਾਈਂ ਲਿਜਾਈ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਕ ਜਥਾ ਲਿਜਾਣ ਤੇ ਹੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 8-10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਪਲਿਓ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਗੂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਥੇ ਦੇ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਥੇ ਦੇ ਕੰਮ ਵੀ ਦਿਹਾਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਹਾਕੀ ਨੂੰ ਲਿਸ਼ਕਾਉਣ ਲਈ 'ਉਪਰਾਲੇ'

ਸ਼ਿਮਲਾ—ਸੰਸਾਰ ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ‘ਬਹਾਲ’ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇਕ ਕੌਮੀ ਕੋਚਿੰਗ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਤੇ ਕਾਲਜ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਹਾਕੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਸਾਬਕਾ ਕਪਤਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲਾਵੇਗਾ।

ਹਿੰਦ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੁੜ ਮਿਲਵਰਤਣ ਕਰਨਗੇ

ਬੰਬਈ—ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਏ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਉਕਾਰਕ ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਛਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਉਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਉਪਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਨੇ ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਵਰਤਣ ਨਾਲ ਮੁੜ ਸੋਧ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਿੰਦ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਪਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲੌਰਨ ਸੀਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਬਿਜਲਈ, ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਉਦਮਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਛਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਸਨਅਤਕਾਰ ਬੋਸ ਬਾਟਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼, ਵਿਉਪਾਰ ਬੈਂਕਿੰਗ, ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦਮਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਕ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦ-ਕੈਨੇਡਾ ਸਾਂਝੇ ਉਦਮ ਲਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ 17 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ

31 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਡੀ. ਸੀਜ ਦੇ ਘਿਰਾਓ

ਜਲੰਧਰ—ਕਿਸਾਨ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਵਫਦ ਸਤਾਰਾਂ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ 31 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਥੇ ਸੂਬਾ ਕਿਸਾਨ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਬੀ ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ, ਸਾਬੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸਾਬੀ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੰਡਿਆਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਫਦ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ 31 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨਗੇ। ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਵੱਲ ਬੇਰੁਖੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨਗੇ। ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਭ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਜਨਤਕ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ।

ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸਭ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਂਝੀਆਂ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ

ਵੈਨਕੂਵਰ, 14 ਮਾਰਚ 1983—20 ਫਰਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ ਢਾਈ ਵਜੇ ਜੇ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ ਮੰਬਰਲੀ ਪਾਰਕ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਦਲ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜੋ ਕਿ 19 ਦਸੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਸਟ ਲਈ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ 20 ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਤੇ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਫੀਰਾ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 31 (1) ਤੇ, ਦੋਹਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਅਤੇ ਵਿਜ਼ਟਰਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇਓ ਅਤੇ ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੀ ਬੁਲਾਣ ਲਈ ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਰਾਇ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਬਰੀਡ ਅਤੇ ਰੈਜੂਲੇਸ਼ਨ ਗੌਰਮਿਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ 13 ਮਾਰਚ 1983 ਨੂੰ ਢਾਈ ਵਜੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਰਵਿਸ ਸੈਂਟਰ 8169 ਮੈਨ ਸਟਰੀਟ ਤੇ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਅਤੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵੇਡਮੁੱਲੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਬਰੀਡ ਅਤੇ ਰੈਜੂਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਰਗਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਡਾਕਟਰ ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ।

1. ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਰੀਡ ਅਤੇ ਰੈਜੂਲੇਸ਼ਨ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਦੋਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ. ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਜ਼ਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬਰੀਡ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ।

3. ਪਹਿਲੇ ਬਰੀਡ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ।

THE CANADA DARPAN FORTNIGHTLY

P.O.BOX 67344 STN 'O'

Vancouver, B.C.

Hon. Editor : Darshan Gill

Advertising Manager : H. Deol

ਜਿਥੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਪਾਪ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਨਾ ਰੱਬ ਤੇ ਨਾ ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਾਉਣਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਰਾਈ ਸਮਝਣਾ ਨੌਕੀ, ਮਜ਼੍ਹਬ ਤੇ ਖੁਦਾ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਉਦੋਂ ਤਕ ਸੋਹਣੀ ਚੀਜ਼ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਲਗਨ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

(ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ)

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਨਸਲਵਾਦ ਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ

ਅਸੀਂ ਲਗਪਗ ਇਕੱਠੀ ਸਦੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤਾਂ ਤੇ ਖੜੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦੇ ਓਨੇ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀਹ ਸਦੀਆਂ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆਪੋ ਆਪੀ ਤੇ ਖਿਚੋਤਾਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕਿਵੇਂ ਦਿਖਾ ਸਕੀਏ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਨੂੰ Inferiority Complex ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ Inferiority Complex ਜਾਂ ਨੀਵੇਂਪਣ ਦੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਸਲ, ਰੰਗ, ਜਾਤ, ਕੌਮ, ਫਿਰਕੇ ਆਦਿ ਦੀ ਵੰਡ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਸਾਂਝੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੰਗ, ਨਸਲ, ਫਿਰਕੇ, ਜਾਤ, ਗੋਤ ਆਦਿ ਦੀ ਕੋਈ ਵੱਖ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਿਧਰ ਵੀ ਤੱਕਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਅਲਾਮਤਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੇ ਹਾਵੀ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਫਰੀਕਾ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਪਾਟੋਪਾਤ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਹੈ, ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਜਾਤਾਂ, ਫਿਰਕਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਜਿਸ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਤਾਂ, ਫਿਰਕਿਆਂ, ਗੋਤਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਮੁਕਤ ਹਾਂ? ਏਥੇ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖਲੋਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਇਕੱਠ ਤੇ ਮੇਰੇ ਇਕ 'ਸਾਹਿਤਕ' ਦੋਸਤ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਤੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਵੀ ਨਸਲਵਾਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਕੱਠ ਤੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਟਿੱਭ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਮਿਤਰ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ 'ਭਾਣਾ' ਵਰਤ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਇਕ ਜੀਅ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਸਲ ਦੇ ਜੀਅ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਪਾ ਲਈ ਸੀ। ਸਾਹਿਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸਿਵਾ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਲ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸੰਸਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਸਿਵਾ ਬਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਦਿਮਾਗੀ ਤਵਾਜ਼ਨ ਗੁਆ ਕੇ ਜਣੇ ਖਣੇ ਦੇ ਗਲ ਪੈਣ ਲੱਗਾ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ 'ਅੱਗੋਂ ਕੋ ਨਸੀਹਤ, ਆਪ ਮੀਆਂ ਫਜ਼ੀਹਤ।' ਨਸੀਹਤਾਂ, ਮੱਤਾਂ ਤੇ ਸੋਧਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਦਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ। ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਫਰਕਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸੰਤੁਲਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਸ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਡਾਇਰੀ:

ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮਸਲਾ

ਖਾਸ ਰਿਪੋਰਟ : ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਤੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਦੁਆਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ(ਸਟਾਫ ਰਿਪੋਰਟਰ)— ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਚਰਚੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਖਰੀ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਏਹੀ ਦਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਅਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮੋਰਚਾ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸਾਫ਼ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਇਰਾਦਾ ਪਿਛੇ ਹਟਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੀਕ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦੇਣ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਵਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਮਸਲਾ ਅੱਗੇ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤੇ ਉਹ ਗਲਤ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਭਾਵਪੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅਜੇ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲਏ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਸਭ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਦੂਜੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਗੱਲ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਆ ਕੇ ਅਪੇਂਜੀਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ।

ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ:

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ 16 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੱਗਭਗ 300 ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਪੂਰੇ ਹੱਕ ਨਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਰੁਧ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦਿਨ 'ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਲਾਗੇ ਪਰੋਡ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨੁਕਸਾਨੀਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਜਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਲਗਭਗ ਇਕ ਵਜੇ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕ ਮੋਨ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਲ ਤੁਰੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਪਰ ਹੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਵਿਰੁਧ ਧਰਨੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਲੇਖਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦਾ ਝੰਡਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਕਾਰਜੀ-ਕਰਣੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਕੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਝੰਡਿਆਂ ਸਮੇਤ ਤੁਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਮਾਟੋ ਚੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ: ਅੰਗਰੇਜ਼-ਪ੍ਰਸਤ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਹੱਕੀ ਸਥਾਨ ਦਿਉ, ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਾਰ ਹੈ, ਜਲੰਧਰ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਦਿਓ ਆਦਿ।

ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਸਕੱਤਰੇਤ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪਿਛੇ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗੇ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਫ਼ਾ 144 ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਦਰੀਆਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਧਰਨਾ ਲਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਰਵਈਆ ਨਾ ਬਦਲਿਆ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਹੋਰ ਤਿੱਖੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਗੇ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਪੂਰੇ ਹੱਕ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ?

ਇਕ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮਲ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਸਿਰਜਣਾ', ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ, ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ, ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਜਗਤਾਰ, ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਘੁਮਣ, ਸ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਪਾਦਕ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ, ਡਾ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗੁੱਦਲ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਕੇ. ਐਲ. ਗਰਗ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਅਤਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਚਨ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਫੁਲਾਂ ਰਾਣੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ, ਐਸ. ਤਰਸੇਮ, ਮਾਰਕੰਡਾ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹਨ।

ਨੋਟ—'ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ'ਕਾਲਮ

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਖਣਗੇ।

ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫੌਰੀ ਮੰਨ ਹੀ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਦਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਮੂਲ ਰੂਪ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਯੋਗ ਕਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਮੰਗਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ —

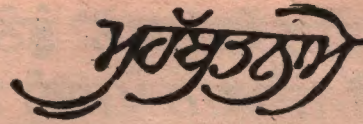
1. ਕੇਂਦਰ ਰਾਜ ਸਬੰਧ
2. ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ
3. ਇਲਾਕਾਈ ਝਗੜੇ

ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਵਿਚੇ ਹੀ ਹਰਿਆਣੇ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਅਭਿਵੇਕ ਖੜੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਆਪੇਂਜੀਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਹੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਹ ਠੀਕ ਹਨ ਤੇ ਅਭਿਵੇਕ ਆਵੇਂ ਹੀ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਚਿਰ ਤੀਕ ਲਮਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਮਗਜੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਦਲ ਹੋਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਅੱਜ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਹਰਿਆਣੇ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਮੰਗਾਂ ਛੱਡ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਂ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀਦਲ ਦੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੰਗਠਤ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਅਕਾਲੀਦਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਕਾਲੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਵੀ ਕਰਾ ਸਕਦੇ

ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਪਿਆਰੇ ਦਰਸ਼ਨ,

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਬਾਰਕ। 'ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ' ਤੋਂ ਬਾਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਸੰਜੀਦਾ ਪੱਤਰ ਦੀ ਆਮਦ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਵਿਦਿਅਕ, ਸਾਹਿਤਕ, ਅਤੇ ਅਖਬਾਰੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਉਚੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੀਕ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਅਖਬਾਰ ਧਮਾਕੇਬਾਜ਼ੀ, ਚਿੱਕੜਬਾਜ਼ੀ, ਅਤੇ ਸੱਜੀ ਫਿਰਕਾ ਪਰਸਤ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਸਕੇ। ਕੋਈ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਰੁਝਾਨਾ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਧਮਾਕੇਬਾਜ਼ ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿੰਝ ਪੰਜਾਬੀ ਚੁਬਾਨ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਇਕਸੁਰਤਾ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਵਕੂਫੀਆਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹੀ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਨਰੋਈ, ਸਿਹਤਮੰਦ, ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਤੁਹਾਡਾ

ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੂਵਲੀਆ

ਦਰਸ਼ਨ ਜੀ,

ਪਰਚੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਸਾਹਿਤ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ।

ਆਪਜੀ ਦਾ ਭੋਜਿਆ ਹੋਇਆ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਇਕੋ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਬਿਨਾਂ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਬੈਠਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪੇਪਰ— ਪੇਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਨਦਾਰ ਤੇ ਆਹਲਾ ਹੈ ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸਿਰ ਕੱਢ ਹੈ। ਆਪਜੀ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਆਦਿ ਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਣਾ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਤੇ ਵਤਨੀਆਂ ਲਈ ਚੁਕਿਆ ਇਹ ਕਦਮ ਵਧਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਰਾਹ ਬਖਸ਼ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਲਗਨ ਪਰਦਾਨ ਕਰੇ। 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਲਈ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਰਚਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ।

ਦਲੀਪ 'ਬਰਾਤ'

ਬਰੇਮਪਟਨ — ਓਨਟਾਰੀਓ।

ਪਿਆਰੇ ਦਰਸ਼ਨ,

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਦਰਪਣ ਹੈ। ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਏਨਾ ਮੈਟਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਛਾਪਣਾ ਤੁਹਾਡੀ ਹਿੰਮਤ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਦਾਦ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਕ ਗਜ਼ਲ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਇਕਬਾਲ ਅਰਪਣ, ਜਾਬੀਆ।

ਪਿਆਰੇ ਦਰਸ਼ਨ,

ਯਾਦ!

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਫੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਪਰਚਾ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਪਰਚਾ ਹੀ ਰਹੇ। ਪਰਚੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਆਏ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੇਣਾ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਚਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ, ਇਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਸਮਰਥ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ/ਦਰਪਣ ਵਾਸਤੇ ਨਵੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਸੁਖਿੰਦਰ, ਟਰਾਂਟੋ।

ਮੇਰੀ ਹੂਕ ਬੰਬੀਹੇ ਵਾਲੀ

ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣੀਂ ਮਿੱਤਰਾਂ।

ਹਨ। ਹੁਣ ਤੀਕ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਕਾਲੀਦਲ ਜਾਹੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਚਲਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ ਉਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਬਾਉ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ ਨਾ ਕੈਦ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦਾ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਦਬਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੀਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਸਾਮ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀਦਲ ਦੀ ਇਹ ਬਹਾਦਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁਕਿਆ।

ਉਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਜਾਤੀ ਤੌਰ ਤੇ 15 ਮਾਰਚ ਤੀਕ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇਣ ਦਾ ਉਡੀਕ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸਾਡੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਾਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖਕੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇਣਗੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਲੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿਚ ਫੇਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਤਫੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨੋਟ — ਬਾਕੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ

'ਗਾਂਧੀ' ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਅਕੈਡਮੀ ਐਵਾਰਡ

ਹੌਲੀਵੁੱਡ— ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼ ਗਿਲਡ ਐਂਡ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਰਿਚਰਡ ਐਟਮਬਰਾ ਨੂੰ 1982 ਦਾ ਗਾਂਧੀ ਫਿਲਮ ਲਈ ਐਵਾਰਡ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮ ਦਾ ਤੇ ਵਧੀਆ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਅਕੈਡਮੀ ਐਵਾਰਡ ਗਾਂਧੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਦਿ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ !

ਸ਼੍ਰੀ ਉਜਲ ਦੋਸਾਂਜ਼ ਹੋਰਾਂ ਵੇਨ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ FERA ਦੇ Section 63 ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰੀਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬਾਕੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਭੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂ ਨਾ ਤਾਕਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਈਆਂ—ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

Dosanjh & Pirani

BARRISTERS & SOLICITORS

UJJAL DOSANJH, B.A., LL.B.
MEHBOOB PIRANI, B.A., LL.B.
OF LINCOLN'S INN AND OF BRITISH COLUMBIA
202-5887 VICTORIA DR.

VANCOUVER, B. C. V5P 3W5

TELEPHONE 327-6381
(AREA CODE 604)

March 4, 1983

Mrs. Indira Gandhi
Prime Minister of India
South Block
Parliament Buildings
New Delhi, India

Dear Madam Prime Minister :

Re: The Violence in Assam

As an Indian living abroad, conscious of the importance of secularism, equality and liberty for India, I wish to express my gratitude and admiration for the noble and courageous step that you have taken in granting the voting rights to the refugees now settled in Assam. I am aware of the odds against which this decision was taken by you. Any other decision on this issue would have indicated, to many of us, a certain shrieking from responsibility; a certain weakness in the face of mounting opposition to the humanitarian approach taken by you in this regard.

Many of us have not always agreed with you and your actions in the past and may disagree with you in the future. However, this decision on the part of your government to enfranchise the refugees from Bangladesh who are now settled in Assam is a symbol of the strength, the hope and the aspirations of the people of India. I am certain that the people of India as a whole want to see India to be a completely secular, egalitarian, and progressive society. I believe that your bold decision will serve as a symbol of India's determination to move towards a more just society.

I am troubled at the violence that has engulfed the country. The communalist hatred has cost India innumerable innocent lives in the past. Your secular outlook and stand is very important for the country in the years to come.

Living abroad as immigrants, most of us cannot fail to appreciate the importance of your historic decision.

I remain,
Sincerely yours,
UJJAL DOSANJH
UD/slm

cc: The Consul-General of India
Vancouver, British Columbia

ਨੋਟ—ਉਪਰੋਕਤ ਚਿੱਠੀ ਸ਼੍ਰੀ ਉਜਲ ਦੋਸਾਂਜ਼ ਹੋਰਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ੀ ਰਿਫਿਊਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਲਰ ਸੋਚ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਦੇਣ ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬਦੇਸ਼ੀਆਂ 'ਚ ਸਰੋਂ ਦੇ ਸਾਗ ਦਾ ਚਸਕਾ ਵਧਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ—ਸਰੋਂ ਦਾ ਸਾਗ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਕਬੂਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਾਰਕਟੋਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗੋਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰੋਂ ਦੇ ਸਾਗ ਦਾ ਮੁਖ ਦਰਮਦਕਾਰ ਇਗਲੈਂਡ ਹੈ। ਉਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੁਬਈ, ਮਸਕਟ, ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰੋਂ ਦਾ ਸਾਗ ਤੇ ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਰਕਟੋਂ ਦਾ ਬਦੇਸ਼ੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਆਈਟਮਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦਾ ਹੈ।

Dear Sir,

We are very pleased with the stand Human Rights Commission took in its recent deliberations of its findings on various issues concerning all of us. We would appreciate if the individuals, students and community organizations could consider undertaking the responsibility to send letters like printed below to the offices of the Chief Minister and the Opposition Leader.

Thank you

Yours truly,
CHARAN GILL
BCOFR
BOX 835
New Westminster, B.C.

We, the undersigned, endorse the recommendations made by the Human Rights Commission in their recently released reports, "What this country did to us, it did to itself", "How to make it work", and "I'm OK; we're not so sure about you".

In their first report, "What this country did to us, it did to itself", the Commission reveals though its findings of us existing practises" historical connections, racist attitudes, forced poverty, unenforced legislation and inhumane institutional attitudes practised by the dominant society towards farmworkers and domestic workers. It urges the government to provide all workers equality before law, a guaranteed minimum wage, and safe and secure working conditions.

In their second report, "I'm okay, we're not so sure about you", the Commission strongly recommends the inclusion of provisions to protect the physically and mentally disabled, to guarantee equal pay for work of equal value, to provide equal treatment regardless of sexual orientation or fairly status and to provide equality of opportunity to all.

In their third report, "How to make it work," the Commission stresses the need of independence from Ministry of Labour for its proper functioning and the necessity of its primacy over other legislations. It also emphasizes that the Human Rights legislation should have some teeth.

We wish to commend the Commission for its hard work and for its genuine efforts to bring about a positive and healthy climate for human rights in British Columbia. We feel if we do recognize the worth of human beings (as enshrined in the Human Rights Charter of our Constitution), their dignity and equality before law, then it is the duty of this society to ensure the enjoyment of the above mentioned principles by all without any further delay.

The copies of these reports are available at the Human Rights Commission.

ਨੋਟ—ਨਸਲਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਮਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਚਰਨ ਪਾਲ ਗਿੱਲ ਹੋਰਾਂ ਵਲੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਚੰਗੀਆਂ ਸਵਾਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਾਦ ਦਿਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖਤ ਭੇਜਣ

ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਪਬਲਿਕ ਤੋਂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਰੀਆਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮਦਦ ਮੰਗੀ

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ ਭੇਟ

ਵੈਨਕੂਵਰ—11 ਮਾਰਚ 1983 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6.30 ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰੋਸ ਸਟਰੀਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਮੀਟਿੰਗ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਸਬੰਧੀ ਆਮ ਪਬਲਿਕ ਦੀ ਮਦਦ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਗਈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋਸ ਸਟਰੀਟ ਦੇ ਭਾਈ ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਭੀਤਾ ਨੇ ਇਸ ਸਪੈਸ਼ਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚੋਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਇਕੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਏਨਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਇਸ ਲਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰਤ ਕਰਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਸ ਵੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਕਰਮੰਦ ਹੈ ਪਰ ਪੁਲਸ ਸਟਾਫ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੇਵਲ ਇਕੱਲੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਪੁਲਸ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਕੜਣ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪੁਲਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਐਕਟਿਵਿਟੀ ਸਟਾਫ ਸਾਰਜੰਟ ਡੇਵ ਸਿਮਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਦੋ ਪਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਹਨ—

1. ਨੇਬਰਹੁਡ ਵਾਚ ਪਰੋਗਰਾਮ :—ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਆਂਢੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਨਿਗਾਹ ਰਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇੰਡੀਆ ਮਹਿਲਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਜਨਰਲ ਮੀਟਿੰਗ

ਇੰਡੀਆ ਮਹਿਲਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਜਨਰਲ ਮੀਟਿੰਗ 22 ਫਰਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7 ਵਜੇ, ਸੈਕਸਮਿਥ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਜਿਸਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਰਮਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ 40 ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ੇਲ, ਕਲਚਰਲ, ਤਸੱਦਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ (Victim Support) ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਕੋ-ਆਰਡੀਨੇਟਰਾਂ ਨੇ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਪੋਰਟਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੇਂ ਆਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਲਿਆਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

5 ਮਾਰਚ 1983 ਦੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਿਵਸ ਦੀ ਰੈਲੀ ਅਤੇ 6 ਮਾਰਚ 1983 ਨੂੰ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਡੇ (Information Day) ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਆਦਿ ਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ Support Conference on Aboriginal Tillos and Rights ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ I.M.A. ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਵੇ ਅਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਮੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਲਈ ਉਸੇ ਸਮੇਂ 12 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਦਿਤੇ।

ਇਮੀਗਰੇਂਟ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਸੈਂਟਰ-ਦੱਖਣੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਕੋ-ਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸ਼ੀਲਾ ਮਨਾਲਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਰਕ ਵਰਕਰ ਸ਼ਸ਼ੀ ਆਸਾਨੰਦ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੀਲਾ ਨੇ ਸੈਂਟਰ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼ਸ਼ੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਰਕ ਵਰਕਰ ਦੇ ਨਾਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ 20 ਕੁ ਮਿੰਟ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸੈਂਟਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਕਤ ਕਾਫੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸ਼ੀਲਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਸ਼ੀ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ 9:30 ਵਜੇ ਮੀਟਿੰਗ ਬਰਖਾਸਤ ਹੋਈ।

ਲੋਕ ਗੀਤ

ਮੁਹਿੰਦਰ ਸੁਮਲ

ਰੁਕਜਾ ਰੱਸਿਆ, ਰੱਸਿਆ ਵੇ
ਵੀਰਾ ਫਾਂਸੀ ਨਾ ਚਾੜ੍ਹ
ਫਟ ਜਾਊ ਧਰਤੀ, ਧਰਤੀ ਵੇ
ਤੇਰੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦਾ ਭਾਰ
ਰੁਕਜਾ ਰੱਸਿਆ

ਇਹ ਹੈ ਬਾਗਾਂ ਦਾ ਮਾਲੀ
ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ
ਇਹ ਨਹੀਂ ਟੁਟਣਾ, ਟੁਟਣਾ ਵੇ
ਤੇਥੋਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਹਾਰ
ਰੁਕਜਾ ਰੱਸਿਆ

ਭਾਵੇਂ ਕੰਧੀ ਚੁਣਵਾ ਲੈ
ਭਾਵੇਂ ਫੰਦੇ ਨਾਲ ਗਲ ਪਾ ਲੈ
ਰੋਸ਼ਨ ਰੂਹਾਂ, ਰੂਹਾਂ ਵੇ
ਕੱਟਣੇ ਗੋਰਾਂ ਦੇ ਜਾਲ
ਰੁਕਜਾ ਰੱਸਿਆ

ਜਿਹੜੇ ਸੂਰਜ ਬਣ ਜਾਂਦੇ
ਉਹ ਨਹੀਂ ਤਪੜੇ ਘਬਰਾਂਦੇ
ਹੱਸ ਹੱਸ ਝਲਦੇ, ਝਲਦੇ ਵੇ
ਤੰਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ ਦੇ ਸਾੜ
ਰੁਕਜਾ ਰੱਸਿਆ

ਜਿਹੜੇ ਇਜ਼ਤਾਂ ਨੇ ਡੋਸੇ
ਉਹ ਕੀ ਜਾਨਣ ਇਹ ਰੋਸੇ
ਸੱਸੀਆਂ ਜਾਨਣ, ਜਾਨਣ ਵੇ
ਤਪਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਚਾਲ

ਰੁਕਜਾ ਰੱਸਿਆ, ਰੱਸਿਆ ਵੇ
ਵੀਰਾ ਫਾਂਸੀ ਨਾ ਚਾੜ੍ਹ
ਫਟ ਜਾਊ ਧਰਤੀ, ਧਰਤੀ ਵੇ
ਤੇਰੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦਾ ਭਾਰ

2. ਬਲਾਕ ਕੈਪਟਨ ਪਰੋਗਰਾਮ :—ਹਰ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਇਕ ਕੈਪਟਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਬਾਕੀ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਕੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇਵੇ।

ਡੇਵ ਸਿਮਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਾਰੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ 25 ਫੀ ਸਦੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕੇਵਲ ਸਤਵੰਜਾ ਕਾਨਸਟੇਬਲ, ਤਿੰਨ ਸਾਰਜੰਟ, ਤਿੰਨ ਕਾਰਪੋਰਲ, ਇਕ ਸਟਾਫ ਸਾਰਜੰਟ ਅਤੇ ਇਕ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਘੱਟ ਖਰਚ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਕਾਰਨ ਸਟਾਫ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਪਬਲਿਕ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਜੁਰਮਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ, ਕੌਮੀ ਸਮਾਚਾਰ, ਸੰਘਰਸ਼, ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ, ਆਦਿ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਨੋਟ:—ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ—

324-2230 ਜਾਂ 324-9190

ਬਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ—ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਨ ਨਾਥ ਕੌਸ਼ਲ ਨੇ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਜੇ. ਕੁਰੀਅਨ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਮਹਿਤਾ ਚੌਕ ਪੁਲਸ ਥਾਣੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਖੱਬੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆ ਵਿਰੁਧ ਵਿਖਾਵੇ ਉਤੇ ਲਾਠੀ ਚਾਰਜ

ਭਿਖੀਵਿੰਡ—ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਰਾਚੀ ਵਿਖੇ ਜਦ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ ਉਲ-ਹੱਕ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅੱਧਾਂ ਧੁੰਦ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ 20 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਕਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਭੜਕੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਨੇ ਪੁਲਸ ਤੇ ਵੀ ਦਿੱਟਾ ਤੇ ਪੱਥਰ ਚਲਾਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਚਾਰ ਪੁਲਸੀਏ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਕੁਝ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ।

ਮੇਨਕਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਸੀਟ ਲੜੇਗੀ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ—ਇਥੇ ਸੰਜੇ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਜੇ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਸਨੀਪਤ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸੀਟ ਤੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜਾ ਕਰੇਗਾ।

ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹੋਏ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕੇਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੇ ਪਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੰਡਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਨੇ ਦਫ਼ਾ 307, 365, 342, 506 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. 25, 27, 54, 59 ਆਰਮਿਡ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰ ਕਰਾਫਟ ਐਕਟ 120 ਬੀ. ਆਈਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋੜ ਦਿਆਂਗੇ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ—ਜ਼ੀਆ ਚੁੰਡਲੀ ਦੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਬਿੱਲ ਵਿਰੁਧ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਫਤਵੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋੜ ਦੇਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ਰ ਐਲਾਨ ਦਿਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਆਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਏਗਾ।

ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਵਲੋਂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਨਵਾਂ ਸੁਝਾ

ਜੱਜਾਂ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵਲੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ

ਪਟਨਾ—ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਵਾਈ. ਵੀ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਜੱਜਾਂ, ਬਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਉਤੇ ਅਧਾਰਤ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਧਾਰ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ।

ਇਥੇ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਬਾਰੇ ਕਦਮ ਸੰਬੰਧੀ ਸੋਮੀਨਾਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ "ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਵਿਚਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਕਰਕੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਜੱਜਾਂ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਪਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਜੱਜ ਤੇ ਵਕੀਲ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਵੇਰੇ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਨਾਲ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਜੱਜਾਂ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਘਾਟ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸੌ ਨਾਜ਼ੀ ਅਜੇ ਵੀ ਫਰਾਰ ਹਨ

—ਕੈਪਲਨ—

ਸੂਚਨਾ

ਸ੍ਰ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇਓ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਵਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ 13 ਮਾਰਚ 1983 ਨੂੰ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਦਲ ਵਲੋਂ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸਰਵਿਸ ਸੈਂਟਰ ਮੈਨ ਸਟਰੀਟ ਤੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

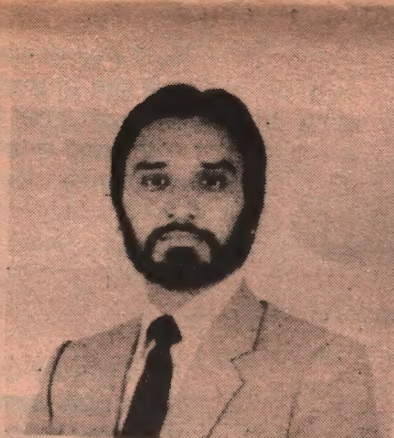
1. ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੈਨਕੂਵਰ
2. ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਦਲ
3. ਅਕਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ
4. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਡੈਲਟਾ-ਸਰੀ
5. ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਐਥਰਸਫੋਰਡ
6. ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਿਊ ਵੈਸਟ
7. ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ
8. ਨਾਨਕਸਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਿਚਮੰਡ
9. ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ
10. ਨਕੋਈ ਬੀ. ਸੀ. ਚੈਪਟਰ
11. ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਕੋਈ ਕੈਨੇਡਾ ਲੇਵਲ
12. ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਫਰਿਡਮਿਸਟ ਸੁਸਾਇਟੀ
13. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਸਾਇਟੀ
14. ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ
15. ਬੀ. ਸੀ. ਓ. ਐਫ. ਆਰ.
16. ਇਪਾਨਾ
17. ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ
18. ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ
19. ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਮੇਟੀ ਫਾਰ ਰੇਸ਼ ਗੇਲੇਸ਼ਨਜ਼
20. ਰਾਜਪੂਤ ਸੁਸਾਇਟੀ

ਇਸ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾ ਮੁਤਾਬਕ 19 ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਨੇ ਸਾਹਿਮਤੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਸੂਚਨਾ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦਾ ਸਾਹਿਮਤੀ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉੱਜੌਲ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੱਟਰੀ ਪਬਲਿਕ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ, ਸੋਹਣ ਸਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਘੋੜਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਖਿਆਲ ਦਿਤੇ।

ਆਖਰ ਵਿਚ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇਓ ਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਵਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸੱਦ ਸਕੇ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਹਿਮਤੀ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਬਰੀਫ ਤੇ ਸਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨਾਂ ਤੇ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇਓ : 324-3837 ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ : 421-3370

Amrik Gill

IN PUNJABI MARKET
For Your All Groceries

A. J. SUPERMARKET

6502, Main St.(49th Ave)
Vancouver, B.C.

Ph. 324-3014

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਾਂ ਖੇਲਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿਓ

ਆਓ, ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਦਿਓ

ਸੋਲ 15 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 22 ਮਾਰਚ ਤੱਕ

ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੀ ਗਰੋਸਰੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਏ. ਜੇ. ਮਾਰਕਿਟ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਦਾ ਸਟੋਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਵੇਰ ਦੇ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ ਦੇ

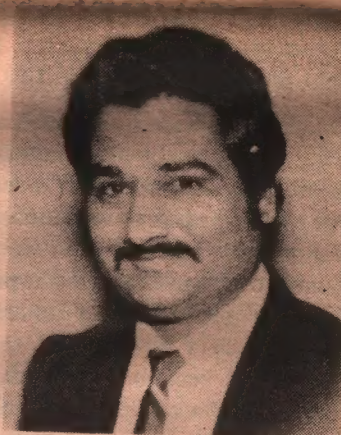
12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਏ. ਜੇ. ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਗਰੋਸਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਵੇਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਲ ਪਰਾਈਸਾਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਰੈਗੂਲਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

ਏ. ਜੇ. ਸੁਪਰਮਾਰਕਿਟ

Jessie Jhooty

ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ
ਟਾਊਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਆਪਣਾ ਫੋਨ ਚੁੱਕੋ ਤੇ ਡਾਇਲ ਕਰੋ

324-3014

ਗਰੋਸਰੀ ਦਾ ਆਰਡਰ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ
ਘਰ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਇਆਂ ਤੁਹਾਡੀ
ਪਸੰਦ ਦੀ ਗਰੋਸਰੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗੀ।
ਅਮਰੀਕ ਗਿੱਲ ਜਾਂ ਜੱਸੀ ਝੂਟੀ
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਰ ਵਕਤ
ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ।

ਸੋਵੀਅਤ-ਚੀਨ ਵਾਰਤਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਗੇੜ ਮੰਗਲ ਤੋਂ

ਬੀਜਿੰਗ—ਚੀਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਮੰਤਰੀ ਕਿਆਨ ਕੀਚੈਨ ਚੀਨ-ਸੋਵੀਅਤ ਗਲਬਾਤ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਗੇੜ ਲਈ ਮਾਸਕੋ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਰਹੇ।

ਇਥੋਂ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲਬਾਤ ਦੇ ਇਸ ਗੇੜ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ। ਗਲਬਾਤ ਜਿਸਨੂੰ ਚੀਨ ਨੇ ਸਬੰਧ, ਸੁਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਿ: ਕਿਆਨ ਨੇ ਮਾਸਕੋ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕੀ ਚੀਨ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਕਿਹਾ, “ਚੀਨ ਵਿਚ ਮੌਸਮ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ ਵੀ ਮੌਸਮ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਚੀਨ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿਚ 12 ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਰਾਜਦੂਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੋਵੀਅਤ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਉਪ ਬੰਦੋਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਲਿਉਨਿਦ ਐਫ. ਇਲੀਆਚੇਵ ਹੋਣਗੇ।

ਚੀਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲਬਾਤ 3 ਹਫ਼ਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗੁਟ ਨਿਰਲੇਪ ਲਹਿਰ ਸੰਸਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਲਚਕ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ—ਇੰਦਰਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ—ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਗੁਟ ਨਿਰਲੇਪ ਲਹਿਰ ਬਦਲ ਰਹੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਲਚਕ ਰਖਦੀ ਹੈ।

“ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਗੁਟ ਨਿਰਲੇਪ ਸੰਸਾਰ-ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਭਾਲ” ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਡਾ. ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਮ ਸਾਥੇ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਵਰਤਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਵਰਤਣ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਕੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਰਖਦੇ ਹਾਂ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ।

7 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗੁਟ ਨਿਰਲੇਪ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਗੁਟ ਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦੋ ਦਿਨੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਗੁਟ ਨਿਰਲੇਪ ਲਹਿਰ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧੇਰੇ ਮਹਤਵ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਨਿਰਾ ਫਰਾਡ ਹੈ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਦਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਣ ਨੂੰ ਫਰਾਡ ਆਖ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਏਥੇ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਤਰੇਝ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਬਾਰੇ ਘਬਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਲ ਉਦੋਂ ਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਆਰਥਕ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਦਿੱਲੀ ਕੌਤਵਾਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੇਂਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਚੁਕਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੌਤਵਾਲੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੇ ਸਨ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਵਾਲੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਲਿਜਾ ਸਕਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦੇਣਗੇ।

ਏਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਏ. ਪੀ. ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਆਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਜਗਾਏਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਚੁਗੰਦਰਪਾਲ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ।

People of India in North America

By Dr. Muthanna
Now Available from

ASIA BOOK COMPANY
Vancouver.
PHONE. 324-6111

ਵੈਨਕੂਵਰ ਸਿਟੀ ਸੇਵਿੰਗ ਕਰੈਡਿਟ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵੋਟ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਕਰ ਲਓ!

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸੱਜਣ ਹਨ।

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਰੀਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਅਫਸਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਗੁਣਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ।

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦੇ ਮਾਹਰ ਹਨ।

ਵੋਟਾਂ 11 ਮਾਰਚ, 1983 ਤੋਂ 19 ਮਾਰਚ, 1983 ਤੱਕ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਵੋਟ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਓ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ :

324-2311

●ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਵੋਟ ਕੈਂਸਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

Government Will Listen

Dr. Gurdev Singh Gill

It is my firm opinion that government of India will listen to Indo-Canadians and change sub-section one of section thirty-one foreign exchange regulating act of Reserve Bank. Indo-Canadians have certainly much to lose if this act is not amended but government of India shall be greater loser in the way of foreign exchange and investment.

the goodwill towards India propogate in the country of their adoption. It would be noted here that threat and non-cooperation by Indians settled overseas shall have no affect in the change of the attitude of the India Government. It is the reason and logic that shall prevail. Confrontation of any kind can do nothing but harm the Indian settled abroad. India Government cannot be intimidated as neither shall be any other sovereign government. I have personally approached government of India and Punjab government, Reserve Bank of India and local consul general and high commissioner in Ottawa on behalf of Indo-Canadian Friendship society. There are positive signs that Government of India is realising that sub-section of section thirty one of

FERA is neither in the interest of India nor Indian settled abroad. It's hoped that the act will be amended if not totally rescinded.

Shrimoni Sikh Sewa Dal is also to be congratulated for organising two general meetings of most of the local organisations in Vancouver. This by itself is no small accomplishment. The united appeal of the societies to the Government of India to rescind or amend sub-section one of section thirty one of FERA along with a resolution that they stand for one united India shall contribute greatly to our success. This is the first time after lapse of many years that public at large has been given the opportunity to express their views without any risk of personal character assassination or open physical attack. It is also good to see these political issues discussed outside the temples which I feel should be left alone.

In unity and open discussion lies our hope of strength not only as far as this present act is concerned but also on all the matter; mutual to our communities at large. Sadly, however, our community lacks unity and open mindedness. Let us hope and pray that we are transcending personal and sectional rivalries.

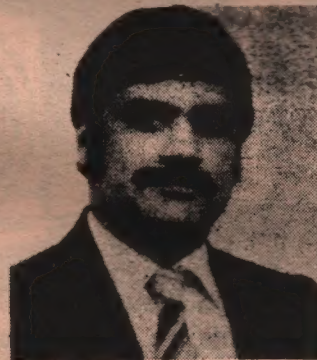
ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ

ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਪਤਝੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਬਹਾਰ ਕਦ ਆਏਗੀ ਇਕ ਲੁਲੂ ਮੰਗਤਾ ਆਪਣੇ ਖਾਲੀ ਕਾਸੇ ਵੱਲ ਤਕਦਾ ਹੈ।
ਕਦੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਤਕਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਪਤਝੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਬਹਾਰ ਕਦ ਆਏਗੀ ?
ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਾਥੀ ਬਦਲ ਵੀ ਗੜ੍ਹਕੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਦੀ ਆਏ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਦੇ ਡੁਸਕਣ ਦੀ ਸੋਮ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਦਾ ਆਗੂ ਬੜ੍ਹਕੇ —
“ਉਡੀਕ ਕਰੋ, ਉਡੀਕ ਕਰੋ, ਆਸ਼ਾ ਰੱਖੋ, ਆਸ਼ਾ ਰੱਖੋ ਆਏਗੀ ਪਰਭਾਤ ਆਏਗੀ ਪਰਭਾਤ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏਗੀ।”

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਪਹਿ ਉੱਤੇ ਇੰਜੜ ਤੇ ਆਜੜੀ ਵੱਗ ਤੇ ਪਾਲੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ।
ਛੱਡ ਗਏ ਪਿੰਡੇ ਉਡਦੀ ਧੂੜ ਦੇ ਗਵਾਰ ਪਹਿ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਪੁਲੀ ਉੱਤੇ ਨਾਬੀਨਾ ਚਾੜ੍ਹ ਬੈਠਾ ਹੈ ਟਟਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੋਟਰੀ ਪਬਲਿਕ

ਬੀ. ਏ. ਐਲ. ਐਲ. ਬੀ (ਪੀ.ਯੂ.)

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ B.A.L.L.B. (Pb.U.)
(ਸਾਬਕਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈਕੋਰਟ)

- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਨੋਟਰੀ ਪਬਲਿਕ ਦੇ ਆਮ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ :—
- ਘਰ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖ਼ੀਦਣ, ਵੇਚਣ ਲਈ ਜਾਂ ਮੋਰਗੇਜ਼ ਲੈਣ, ਦੇਣ ਜਾਂ ਕੈਂਸਲ ਕਰਨੀ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਵਾਉਣੀ
 - ਵਸੀਅਤ, ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮੇ, ਐਂਟੀਡੇਵਟ, ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨ, ਐਗਰੀਮੈਂਟ, ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਗਿਰਤਦਾਰਾਂ ਲਈ “ਰਾਹਦਾਰੀ”
 - ਪਾਸਪੋਰਟ ਨਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ

ਅਤੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

ਦੇ ਆਮ ਮਸਲੇ ਤੇ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਲੜਨ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ

7-4857 Kingsway (Opp. Sears) Burnaby, B.C. V5H 2C8

PHONE—Off. 433-8366

Res. 324-4160

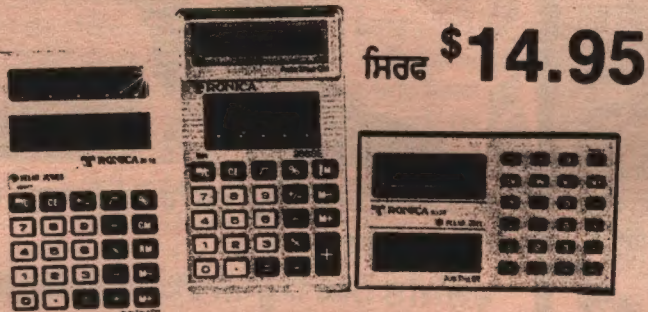
ਸਮਾਂ : ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ (ਦਫਤਰ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ)

BUY DIRECT FROM IMPORTER

ਘੜੀਆਂ ਦੇ ਡੀਪੂ ਵਿਚ ਘੜੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ

SOLAR CALCULATOR

ਭਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਬੈਟਰੀ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ

ਸਿਰਫ **\$14.95**

ਉਪਰਲੇ ਕਾਲਕੁਲੇਟਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰ
ਤਰਾਂ ਦੇ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਖਰੀਦੋ
ਬੈਟਰੀਆਂ

ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਤੇ ਘੜੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਬੈਟਰੀਆਂ
ਖਰੀਦੋ

We carry batteries for all makes of
calculators and digital watches.

ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ 110/220 volts ਦੇ
ਕਨਵਰਟਰ ਤੇ ਅਡੈਪਟਰ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ

M 9901K 4-Band Stereo Radio/Cassette
Recorder

SANYO

NOW **\$149.00**

ਅਸੀਂ ਹੋਲ ਸੇਲ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਭਰਾ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ

ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਵਾਚ **\$19.95**

ਘੜੀ ਵਾਲਾ ਪੈਨ ਬੋਕਸ ਦੇ ਨਾਲ
\$3.49 each

MULTIBAND
110/220 voltage astereo
Radio/Cassettes
Reg. \$199.00

ਲੇਡੀਜ਼ ਅਤੇ ਜੇਂਟਲਮੈਨ ਘੜੀਆਂ
\$4.95

(TWO-IN-ONE)

We sell 220 voltage
blenders & grinders

Reg. \$69.95

NOW **\$49.95**

WHOLESALE

T90 & T120 Blank VHS & Beta
Video Cassettes
C-60 & C-90 Taperecorder cassettes
At wholesale prices

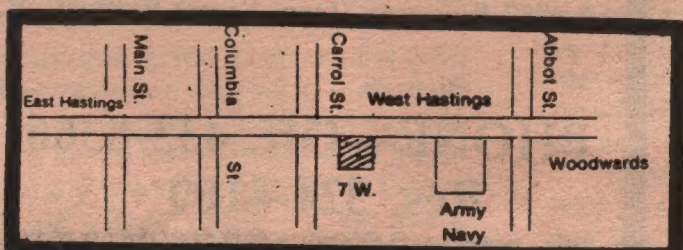
LONDON LOAN & PAWNBROKERS LTD.
SHALIMAR GIFTS LTD.

7 W. HASTINGS, VANCOUVER

B.C. V6B 1G4

MAIL ORDER WELCOME

685-7050

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ

ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼

21 ਜਨਵਰੀ 1927 ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਕ ਕਿਰਤੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੋਭਾਲਿਆ। ਇਹ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਸਾਲਾ ਸੀ, ਜੀਹਨੂੰ ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਇਕ ਗਦਰੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਭਾਈ ਸੋਭੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 1926 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਟੀਚਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਬਲਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। 1915 ਦੇ ਗਦਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ-ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਵਲ ਰੁਖ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜਥੇਬੰਦ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਵੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਿਰਤੀ ਕੇਵਲ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਸਾਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਦੁਆਲੇ ਅਸੀਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਕਿਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।

ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਕਨੇਡੀਅਨ ਤੇ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਮਾਰਚ 1928 ਵਿਚ ਇਕ ਇਸਤਿਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ 11, 12, 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1928 ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। 13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਉਰਦੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਦੈਨਿਕ ਟਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਚਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, 6 ਜਾਂ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਉਤਲੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਪੁਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਆਇਆ। ਉਹ ਇਕ ਸਨੱਖਾ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣ ਦਾ ਉਹਦਾ ਮੰਤਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਰਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੱਛਣ ਅਤੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਮਿਤਰ ਸਾਡੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਰੋਗਰਾਮ ਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੀਤੀ ਇਸ ਮਾਸਕ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਾਜਵਾਦ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਰੋਗਰਾਮ ਪਰਵਾਨ ਕਰੇ।

ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਤੁਹਾਡਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਵਾਂਗੇ।”

ਮੈਂ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ “ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੋ ਅਤੇ ਹਿੱਸਾ ਲਵੋ।”

“ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ। ਸਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਹਦਾ ਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਸੀ।”

“ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ,” ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ। “ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਹਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ?”

“ਇਹ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬੇਹਰਕਤ ਹੋ ਗਈ।”

“ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ?”

“ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਦਾਖਲੇ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਨੇ ਸਾਡੇ ਜਥੇਬੰਦਕਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਲਗਪਗ ਅਸੰਭਵ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।”

“ਸਮਝ ਗਿਆ,” ਮੈਂ ਕਿਹਾ। “ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਫੇਰ ਉਹ ਅਸਲੀ ਨੁਕਤੇ ਵੱਲ ਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ?

“ਇਹ ਨਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ,” ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਅਸੀਂ ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਵਲੋਂ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।”

ਉਹਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ, “ਪਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ?”

ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, “ਮੈਂ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਕਨੇਡੀਅਨ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਂ ਉੱਤੇ, ਵੀਹ ਵਿਸ਼ਵੇ, ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।”

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਮਿਲਾਏ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਏ। ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ, ਜੀਹਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਮੁਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸਨ। ਇਹ ਅਰਧ-ਗੁਪਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੀ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਪਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਦੀਆਂ ਅਸਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। “ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਫਾਈਨੈਂਸ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਹੜਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਸੀ, ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ” ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਭਾ ਦੇ “ਅਸਲ ਇਰਾਦਿਆਂ” ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਸਭਾ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਹੋਸਟਲਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਟਾਫ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਸਮਾਜਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਜਾਂ ਨਾਗਰਿਕ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਦਿ, ਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਭਾ ਲਈ ਲੋਕਚਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੇ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰੂ ਸੱਟ ਲਾਈ।

ਅਸੀਂ ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਕਿਦਾਰਨਾਥ ਸਹਿਗਲ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਮੇਲਜੋਲ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ (1915) ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਦੇਸ਼ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਰਤੀ ਇਕ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਲੀਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਸੋਧ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਵਲ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਕਿਦਾਰਨਾਥ ਸਹਿਗਲ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦਾ — ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਬੇਹਰਕਤ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ — ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿ ਚੁਕਿਆ ਸੀ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਮਿਥੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਦਾਰਨਾਥ ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਹੋਰਾਨੀ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦਾ “ਅਲਸਟਰ” ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਫਿਰਕੂ ਫਸਾਦਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ — ਬਰਤਾਨਵੀ ਚੁਆਤੀਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਭੜਕਾਹਟ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਹੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਨੋਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਮਾਤਭੂਮੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰਨ।

ਧਾਰਮਿਕ-ਫਿਰਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਸੀ. ਸ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ਜਿਹੜਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਨਵੀਂ ਨੌਜਵਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਅਹਿਮਦ ਦੀਨ ਜਿਹੜਾ ਅਹਿਰਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦੇ ਦੂਜੇ ਰੁਝਾਨ

ਲੰਮੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਰਤੀ ਗਰੁਪ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗਰੁਪ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਅਹਿਮਦ ਦੀਨ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਗਏ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ-ਫਿਰਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਤਿਆਗਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹਦਾ ਭਾਵ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਧਰਮ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾ-ਪਰਸਤੀ ਸਾਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੀ, ਜੀਹਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਇਹ ਮਸਲਾ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਲਝ ਗਿਆ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਫਿਰਕੂ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਸੈਕੂਲਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਿਰਕੂ ਰੁਚੀਆਂ ਜਾਂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਾਡੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚਲਦੇ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁਚਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਮੱਠਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਜਾਂ ਕੁਰਾਹਿਆਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਿੜ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਤਕੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਵੇਗੀ।

ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ, ਪੰਜਾਬ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹਦਾ “ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਵੇ।” ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਦਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੇ ਸਾਈਮਨ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ, ਬਖ਼ਤਾਨਵੀ ਮਾਲ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ, ਛੂਤ ਛਾਤ ਅਤੇ ਧਰਮ, ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਰਵੱਈਆ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 9 ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ “ਕਾਨਫਰੰਸ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਕੇਂਦਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੀਹਦਾ ਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ 10 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਆਰਜ਼ੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਪਰਚਾਰ ਕਰੇਗੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਾਖਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਭਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

“ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਹ ਹੋਣਗੇ: ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਪਰਧਾਨ; ਲਾਲਾ ਰਾਮਚੰਦਰ, ਅਬਦੁੱਲ ਮਜੀਦ, ਮੁਹੰਮਦ ਤੁਫੈਲ, ਅਹਿਸਾਨ ਇਲਾਹੀ, ਸ਼ੇਖ ਹਿਸਾਮ-ਉ-ਦੀਨ, ਛਬੀਲਦਾਸ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਚਕਵਾਹਾ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕਪਲਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ।”

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਭਾ ਦੇ ਮੰਤਵ ਅਤੇ ਟੀਚੇ ਇਉਂ ਸਨ — ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਵਰਤਣ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ; ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ; ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਾ।

ਧਾਰਮਿਕ-ਫਿਰਕੂ ਰੁਝਾਨ ਉੱਤੇ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਗਰੁਪ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਗਰੁਪ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਹ ਇਕ ਖੁਲ੍ਹੀ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਦਾ ਮੁਖ ਕੰਮ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਕ ਮੱਗਾਂ ਦੁਆਲੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾ ਲੜਾਕੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੜ ਬਾਰੇ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ: ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਚਾਚੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਭੇ ਹੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਘੁਲਾਟੀਏ ਸਨ। ਉਹਦਾ ਪਰਵਾਰ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਪਰਵਾਰ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਚਾਚਾ ਸ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੰਨਿਆਂ-ਦੰਨਿਆਂ ਆਗੂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੇ 1906-07 ਵਿਚ ਕਾਲੋਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਵਿਚ ਉਘਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ, ਦਰਖਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੱਟ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਚ ਵੇਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਾਨੀ ਲਹਿਰ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਹਲੂਣਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰਕੇ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਮਾਂਡਲੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼-ਵਿਰੁਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੁੱਖਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪਰੇਰਿਆ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਚਾਚਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਵਿਦਰੋਹੀ ਸੀ,

(ਕਾਰੀ ਪੰਨਾ 11 ਤੇ)

ਅਸੀਂ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਫਾਰਮ ਭੇਜਣ ਦਾ ਵਕਤ ਜਲਦੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਰ ਵਕਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ—ਆਉ ਤੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ। ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਦਰਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿਸਾਬ, ਕੰਪਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਟੈਲੀਫੋਨ : 321-2132

BAINS TAX & ACCOUNTING SERVICE

6679 MAIN ST.—2nd FLOOR(at 51st. Ave)

VANCOUVER, B.C.

TELEPHONE:321-2132

WE PROVIDE

YEAR ROUND PROFESSIONAL SERVICES

ACCOUNTING, BOOKKEEPING, COMPANY FORMATION &

CONSULTATION

FEE REASONABLE

Mr. Ravinder Gaba
gladly announces the takeover of

Landmark Travel

2833 CAMBIE STREET, 12TH AVENUE
VANCOUVER, B.C. TEL: 873-8366

**COMPLETE TRAVEL SERVICE
FOR ANYWHERE IN THE WORLD**

APPROVED

**Ravinder Gaba
President**

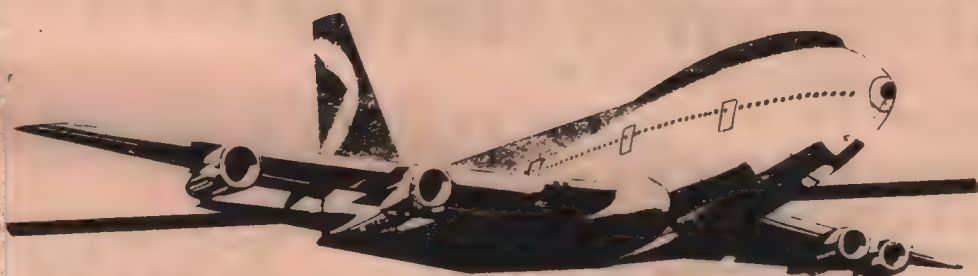
*Experienced Staff & Dependable Service
Appointed Agents For Most World Airlines*

Tickets to Anywhere

GABA TRAVELS

For prompt, efficient & courteous service

Contact in Vancouver

RAVINDER GABA

6612 Main St.
VANCOUVER, B.C.

Ph. 324-3336

(ਪੰਨਾ 9 ਦੀ ਘਾਂਟੀ)

ਜੀਹਨੇ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਲਈ ਛੱਡਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਇਹਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਸਕੇ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉਹਦੇ ਹੋਸਲੇ, ਆਪਾ-ਵਾਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲਗਨ ਦੀ ਬੜੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਭਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਆਪਾ-ਵਾਰਨ ਵਾਲੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਬੇਖੋਰੀ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਸਖਤ ਨਫਰਤ ਦਾ ਮਿਸਾਲੀ ਰੂਪ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਬਾਰੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਰੋਨਾਦਾਇਕ ਗੱਲਬਾਤ ਸਭਨਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸਰਾਭੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਅਜੇ ਘੱਸ਼ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਰਾਭੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਅਜੇ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ: “ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਜੀਹਦੀ ਸਲਾਘਾ ਉਹਦੇ ਵੇਰੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਨਿਡਰ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਜਿਵੇਂ ਪੂਜਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਇਕ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।”

ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵਿਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਰੁਝਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਇਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਰੁਝਾਨ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬੰਬ ਅਤੇ ਪਸ਼ਤਲ ਵਰਤਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਮਾਤਭੂਮੀ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭੁਲਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਗਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਦੰਗਾ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਰੂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੋਚਣ ਲਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰਨ, ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਖਿਆਲ ਤਿਆਗਣ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਾਜ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਣ। ਉਹ ਏਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਵਾਜਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹਾਲਤ ਪੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ “ਸਾਡਾ ਨੌਜਵਾਨ ਗਰਮ ਖੂਨ ਏਨੀ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।”

ਆਪਣੇ ਬੀਸਿਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ “ਇਕ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਏਨਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਪੇਂਡਲਿਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਕ ਕਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਦੂਜਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਸਖਤੀ ਇਸ ਟੱਕਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਰਿਆਇਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪੱਛੜ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨਕਲਾਬ ਛਿੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।” ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਧਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਸ਼ਾਲ ਜਾਂ ਡਾਇਨਾਮਾਈਟ ਲੈ ਕੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਿਚ ਉਠਿਆ ਇਕੋ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਇਥੇ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕੱਚੇ ਅਤੇ ਅਨਾੜੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਕੱਚਾ ਅਤੇ ਅਨਾੜੀ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਏਨਾਂ ਬਹੁਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਅਸਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਵੀ ਲੇਖ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਲਿਖ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਦਹਿਸ਼ਤੀਕੋਨ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਨਿਖੇੜਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਹਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤ ਹੀ ਪਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਹੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਸੀ ਪਰ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਗਿਆਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਮੇਰੀ ਸੋਚਣੀ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਕੜ ਸੀ।

ਪਰ ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਕਚਿਆਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਰਤੀ ਗਰੁੱਪ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਲੜਦਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਸਮੱਸਿਆ ਉਹਨਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਉਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਵਗਿਸ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੁੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਨਤਕ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਿਰਤੀ ਗਰੁੱਪ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਡਟਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਪਾਰਟੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਕ ਮੰਗਾਂ ਦੁਆਲੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉਹਦੇ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਉਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਰਦੂ ਕਿਰਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ ਅਪਰੈਲ 1928 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪੁੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀ ਅਤੇ ਫੀਰੋਜ਼ ਦੀਨ ਮਨਸੂਰ, ਜੀਹਨੂੰ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਰਦੂ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਟਾਫ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਉਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਨ ਦਾ ਜੋਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੂ. ਪੀ. ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਗੁਪਤ ਸਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਗਰੁੱਪ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ, ਅਹਿਸਾਨ ਇਲਾਹੀ, ਭਗਵਤੀ ਚਰਨ, ਧਨਵੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਚੰਗਾ ਗੁੰਦਵਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਗਰੁੱਪ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਉਹਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੁਪਤ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਵੇ।

ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਦ੍ਰਿੜ ਸਨ, ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਕਾਨਪੁਰ ਜਿਥੇ ਉਹ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗਣੇਸ਼ ਸ਼ੰਕਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਥੇ ਉਹਨੇ ਉਹਦੇ ਦੈਨਿਕ ਪਰਤਾਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਿਰਤੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਵੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਉਹ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਨਾਸਤਕ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਆਗੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਗੀਆ ਸਮਾਜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, “ਮੈਂ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਹਾਂ, ਬਸ।” ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕੂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥੀ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਗੋਲਾ ਬਣਾ ਰਖਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਾਪਰਦੇ ਫਿਰਕੂ ਫਸਾਦਾਂ ਉੱਤੇ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਫਸਾਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜਾਬਰਾਂ ਨੂੰ “ਭਾਰਤ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨ” ਵਿਚ ਮਦਦ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਕੋਮੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ, ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵੇਰੀ ਸਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ “ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ” ਜਾਂ “ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀ” ਜਿਹੇ ਨਾਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਉਹਨਾ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਤੋਂ ਵੀ ਕੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਤਾਰਉਂਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਾਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰ ਸਾਧਨ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਸਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਹਿੰਸਕ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੁਰਾਮਨ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੈਰ ਪੁਰਾਮਨ। ਪਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਦੇਸ਼ਭਗਤਕ ਜਵਾਬੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਸਨ।

“ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮਾਜਵਾਦ ਲਈ ਲੜਾਈ ਕਿਵੇਂ ਲੜੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਵਿਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਐਕਸ਼ਨ ਸਾਡਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦੀ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਜਕੜ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗੁਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਜਚਵੇਂ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਫਰਤਜੇਗ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਵਾਦਾਨੀ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਾਂਗੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਸੱਟਾਂ ਨਾਲ ਖੜੋਤ ਭਰੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਲਹਿਰ ਛਿੜ ਪਵੇਗੀ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਵਾਂਗੇ, ਇਹਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਹਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸੋਧ ਦੇਵਾਂਗੇ।”

1928 ਅਤੇ 1929 ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਾਗਰਤੀ ਆਈ। ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦਾ ਕਾਇਮ

ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਇਹਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਇਹਦਾ ਇਕ ਸਬੂਤ ਸਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਬਣਨੀਆਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਪਰਭਾਵ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਫੈਲ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਇਹਦਾ ਪਰਭਾਵ ਕਬੂਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰੇ ਅਤੇ ਆਗੂ ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪਰੇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਭੌਤੀ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭੂਮੀਮਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਲੈਨਿਨ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਸਾਈਮਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਮੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਭਾਰਤ ਇਸ ਵਿਰੁਧ ਉਠ ਖਲੋਤਾ। ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ, ਸੋਸ਼ਲਿਸਟਾਂ ਅਤੇ ਕੋਮੀ-ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਭ ਸਰਗਰਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਿਥੇ ਵੀ ਗਵਾਹੀਆਂ ਲੈਣ ਗਿਆ, “ਸਾਈਮਨ ਵਾਪਸ ਜਾਓ!” ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨਾਲ ਇਹਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦਿਨ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰੋਨਾਦਾਤੀ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਣ ਲਹਿਰ ਦੀ ਯਾਦ ਸੱਜਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਲਹਿਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ, ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਮਾਯੂਸੀ ਛਾ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਪਰਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਪੁਰਾਮਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਠ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਾਈਮਨ ਕਮਿਸ਼ਨ 30 ਅਕਤੂਬਰ 1928 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਆਇਆ ਇਸ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਹਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਾਲਾ ਲਜਪਤ ਰਾਇ, ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਾਲਵੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਗੈਰ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਟੋ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ: “ਸਾਈਮਨ, ਵਾਪਸ ਜਾਓ! ਅਸੀਂ ਪੁਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ! ਬਦੇਸੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਹੜ ਹੈ; ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਕਾਲ ਪੈਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ!” ਆਦਿ, ਆਦਿ। ਜਲੂਸ ਪੁਰਾਮਨ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਬੰਧੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਲੂਸ ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕੋਲ ਪੁੱਜਿਆ, ਤਾਂ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਲਾਲਾ ਲਜਪਤ ਰਾਇ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਉੱਤੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਬਰੀਰ ਹੀ ਘਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਲਾਲਾ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਡਾਂਗਾ ਵੱਜੀਆਂ। 17 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਜੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਦੋ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਪਰੇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ

(ਕਾਨੀ ਪੰਨਾ 12 ਤੇ)

ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛਪਵਾਈ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਇਕੋ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ

- * ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਕਾਰਡ * ਰਸੀਦ-ਬੁੱਕਾਂ
- * ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਡ
- * ਮੈਗਜ਼ੀਨ * ਫਲਾਇਰ

**MAIN PRINTING
& GRAPHIC
Phone. 873-6125**

**For all your printing needs
Contact**

ADAM BAKSH

**4865, MAIN ST.
VANCOUVER, B.C.**

PATEL CONSTRUCTION

5088 VICTORIA DRIVE

VANCOUVER, B.C.

PH. 876-4580

Direct Pager 667-9887

**For New & Old Houses
Renovation—Sun Decks—
Kitchens—Anything You want to
Build**

**ਨਵੇਂ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਪੁਰਾਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵਿਆਂ ਵਿਚ
ਬਦਲਣ ਲਈ, ਪੁਰਾਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਸਨਡੈੱਕ -
ਕਿਚਨ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ**

(ਪੰਨਾ 11 ਦੀ ਘਾਟੀ)

“30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਲੋਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਨੇ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਲਾਲਾ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇੜੇ ਲਿਆਂਦੀ।” ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਿਆ। 29 ਨਵੰਬਰ ਦਾ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਦਿਨ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਨੇ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ 16 ਦਸੰਬਰ 1928 ਨੂੰ ਕਾਕੋਰੀ ਕੇਸ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਕਿ ਕਾਕੋਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਕਿਉਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੋਸਟਰ ਵੀ ਕੱਢਿਆ। ਮਿਥੈਦਿਨ ਨੂੰ ਹੋਈ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੁਖ ਬੁਲਾਰਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਮੇਰੀ ਤਕਰੀਰ ਸੀ, ਆਈ. ਡੀ. ਨੇ ਸਾਂਝ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪੂਰੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਸਤਿਆਂ ਦੀ ਹੈ।

17 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ 11 ਵਜੇ ਰਾਤ ਦੇ ਕੋਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਘਰਾ, ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਬੂਟੇ ਉਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿਤੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪਰਵਾਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਚੇਤਨਪੁਰਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ-ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ, ਪਰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਉਣਾ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲੀਸ ਇਸ ਘਰ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ: “ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪੁੰਥਿਕ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।” ਉਹ ਅੰਦਰ ਆ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ, “ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਓ।” ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਕੁਝ ਸਬਜ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਦੁੱਧ ਦਾ ਗਲਾਸ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੱਜਰੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਆਪਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸੌਂ ਜਾਵਾਂਗੇ।”

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੈਲਟ ਹੋਟ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸੂਟ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਸੁਖਦੇਵ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੋਟ ਅਤੇ ਸੂਟ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੋਟ ਉਤਾਰਿਆ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਪਏ ਇਕ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਥਕ ਦਿਤਾ। ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਪਾਤਲ ਮੰਜੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਨੁਕੀ ਹੋਈ ਕਿੱਲੀ ਉਤੇ ਟੰਗ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਉਹ ਬੋਤੀ ਜਿੰਨੀ ਰੋਟੀ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਲਕੱਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਈ ਕਦੋਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ “ਕੱਲ੍ਹ”।

“ਅੱਛਾ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਜਾਵੀਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।”

ਏਨੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਮੁੱਕ ਗਈ।

ਘਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਮੰਜੀਆਂ ਸਨ। ਸੁਖਦੇਵ ਇਕ ਉਤੇ ਸੋਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੈਂ ਪੈ ਗਏ। ਉਹ ਸਵੇਰ ਦੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠੇ ਅਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਸਤਕ “ਲਿਬਰਟੀ ਐਂਡ ਦਾ ਗਰੇਟ ਲਿਬਰਟੇਰੀਅਨਜ਼” ਜੀਹਦਾ ਲੇਖਕ ਟੀ. ਸਪਰੇਡਿੰਗ ਸੀ, ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਪਈ ਸੀ। ਇਹ ਬੁਰਜੁਆ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟੁਕਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਵੱਲ ਆਉਣ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਤੇ ਸੈਂਸਰ ਦੀ ਸਹਰ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਉਤੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਦਰਿਆਇ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਖਤ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਦੇਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਗਿਆ।

ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਵਿਛੜ ਗਏ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਮੰਗਲਵਾਰ, 18 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਲਈ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਕੁਲ-ਹਿਦ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਂਡ ਪੇਜ਼ੈਂਟਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਥੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ, ਫੀਰੋਜ਼ ਦੀਨ ਮਨਸੂਰ (ਜੋ ਮਾਸਕੋ ਤੋਂ ਪਰਤਿਆ ਸੀ) ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਜਾਣੇ ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਸ ਹੀ ਸੀ, 19 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉਤੇ ਗਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

ਮੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਰ ਰਾਹੀਂ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ। ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਉਂ ਦਿਤਾ: “ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਨੇ... ਵਰਕਰਜ਼ ਐਂਡ ਪੇਜ਼ੈਂਟਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਦੀ ਗਰਿਫਤਾਰੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।”

20 ਦਸੰਬਰ ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਕਲਕੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਬੋਤੀ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 121, ਲੋਅਰ ਸਰਕੁਲਰ ਰੋਡ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਠਹਿਰੇ। ਕੁਲ-ਹਿਦ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਂਡ ਪੇਜ਼ੈਂਟਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 21 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਐਲਬਰਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਨਾਂ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਐਡਰੈਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਫੇਰ ਅਸੀਂ 6.30 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀਤੀ। 22 ਤਾਰੀਖ ਕੋਈ ਇਜਲਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। 23 ਦਸੰਬਰ, ਐਡਵਾਰਡ ਨੂੰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਫੇਰ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਇਹਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। 24 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪਰਧਾਨਗੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਬੜੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂ। ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਪਰਧਾਨਗੀ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਫਰਲਾਂਗ ਪੈਦਲ ਚਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਗਾਈਡ ਇਕ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਵੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਰਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇਕ ਕੁਕਸੀ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੱਕ-ਬੱਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਜੋਸ਼ ਆਪਣੀ ਲੰਮੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨਾਲ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਵੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ.ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਲ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੇਵਲ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਤ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਉ, ਸਾਨੂੰ ਫੜ ਲਵੋ। ਮੈਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਇਹ ਮੁਰਖਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਉਤੇ ਖਿੰਝਿਆ। ਉਹ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਸੱਦਾ ਵਾਂਗ ਬੜੀ ਬੇਫਿਕਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, “ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪਰਬੰਧ ਕਰ ਛੱਡੇ ਹਨ।” ਉਹਨੇ ਕੀ ਪਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਜਾ ਤਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਫੇਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਉਹਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ। ਉਹਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਉਘੇ ਆਗੂ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਆਦਿ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ: “ਤੁਸੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਤੋੜਾਂਗੇ। ਆਉ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਕੰਮ-ਵੰਡ ਕਰ ਲਈਏ।”

ਤਕਰੀਬਨ 20 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਲੋਕ ਹਜ਼ਮਤ ਲਈ ਆ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਥਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਮੈਨੂੰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

20 ਮਾਰਚ 1929 ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ 32 ਹੋਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਂਡ ਪੇਜ਼ੈਂਟਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਸਮੇਤ ਮੇਰਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ, ਯੂ. ਪੀ. ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਬੰਬਈ ਪਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕਾਗਜ਼, ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ, ਪੌਫਲਿਟ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਦਫਤਰ-ਅਤੇ-ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰਨ ਪੁਚਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਗਰੁੱਪ ਕੋਈ ਦਲੇਰੀ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਚੁਕਣਗੇ। ਸਾਡੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਂ ਅਤੇ ਬੇਹੁਕਤੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੇਰਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਏ ਜਾਣ ਨੇ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੈਨਿਕ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੇਰਨ ਭੇਜੇ। ਮੇਰਨ ਹੁਣ ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

9 ਅਪਰੈਲ 1929 ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੱਤ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ “ਇਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਹੜੀ ਬੋਲੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣ ਪਵੇ।”

ਇਸ ਦਲੇਰਾਨਾ ਐਕਸ਼ਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਰਤੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕ ਲੇਖ ਦੀ ਯਾਦ ਸੱਜਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਾਇਲਾਂ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ “ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਜ਼ੁਲਮ, ਜਬਰ ਅਤੇ ਦਸ਼ਟਦ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ ਆਰੰਭ ਦਿਤੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਵਾਇਲਾਂ ਦਾ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਜਦੋਂ ਉਹ (ਫਰਾਂਸੀਸੀ) ਅਸੈਂਬਲੀ (ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਚ) ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ, ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿਲਾ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਕੁਝ ਅਸੈਂਬਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਫੱਟੜ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਰਭਾਵ ਨਾ ਪਾ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਇਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਬਿਆਨ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ: ‘ਬੋਲੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖੜਕਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।’ ਉਹਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਉਹਨੇ ਇਹ ਐਕਸ਼ਨ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਰੀਬਾਂ ਉਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ ਸਨ।... ਉਹਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿਤੀ ਗਈ।” ਇਉਂ ਪਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਇਲਾਂ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਐਕਸ਼ਨ ਲਈ ਸੋਧ ਲੈ ਲਈ ਸੀ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਰਨ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜੇ ਚੱਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ 23 ਮਾਰਚ, 1931 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7.45 ਵਜੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਰਾਜਗੁਰੂ ਨੂੰ, ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਰਾਚੀ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਰਵਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਗੇ। ਪਰ ਗਾਂਧੀ-ਇਰਵਨ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਤੱਕ ਵੀ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਕੱਢਿਆ।

ਮੇਰਨ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਹਿਰਦੇਵੇਧਕ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹੀ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਵਲੋਂ 24 ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਜੱਜ ਮੈਨੂੰ ਘਮਕੀਆ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੋਣ ਲਿਖਿਆ ਬਿਆਨ ਦਿਤਾ:

“ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੋਣ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਹਾਂ — ਸਾਥੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਥੀ ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਤਲ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਰਾਜਵਾਦੀ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਇਕ ਅਤਿਅੰਤ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੰਤੀ ਦਰਿਸ਼ਤ ਦੀ ਇਕ ਬੁਜ਼ਦਿਲਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਹਾਦਰ ਲੋਕ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਜਬਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੀਹਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗਾਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜੇਰਾ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ।

“ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੌਮੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਕਾਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਜੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।”

“ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

“ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਫੁੰਘੇ ਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

“ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਡੀਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਹੋਣ ਲਿਖੀ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਤਾਰ ਜ਼ਿਲਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ, ਅੱਗੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ, ਭੇਜ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਘਾਟੀ ਪੰਨਾ 233)

BUYING SELLING TRADING

Any Kind Of Real Estate Property
CONTACT

JAS MANGAT

- BUYING
- TRADING
- FARMS
- SELLING
- COMMERCIAL
- INDUSTRIAL

Bus: 324-1034

Res: 876-1629

CATHAY PACIFIC
REALTY LTD.

5052 Victoria Dr., Vancouver

ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
ਕਿਰਤ — ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ —
ਏਸ਼ੀਆ ਬੁੱਕ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਖਰੀਦੋ

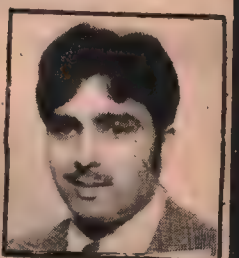
WILL WHEATON

PONTIAC BUICK GMC LTD.

325-12th St.

NEW WESTMINSTER
FOR

New and used cars, station
wagons, new & used truck, van
and 4x4 jimmy....for all your
driving needs....your well known
professional salesman

Kuldip S. Jhand
Grand Salesman

Ph. Bus.526-2781 Res.524-4137

Pager 687-7711 #7610

ਦਾਜ ਸੰਬੰਧੀ ਆਤਮ ਹਤਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ-ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਜੀ. ਐਲ. ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ 20 ਸਾਲਾ ਗਰਭਵਤੀ ਲੜਕੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਾਮਗੜੀਆਂ ਦੀ ਆਤਮ ਹਤਿਆ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਜ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਤੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੌਸ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ (ਲੜਕੀ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਤੇ) ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਚਲਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਭਰਾ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪਰੇਮ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਮੁੱਢ ਨੇ ਕੋਈ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਵਿਆਹ ਪਿਛੋਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲੈ ਗਿਆ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਕੋਲੋਂ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਤੇ ਸੌਸ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸਦਾ ਜੀਣਾ ਹਰਾਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦਾਜ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਫਾਲ ਮਾਰਕੇ ਆਤਮ ਹਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚੋਂ 7 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਮੁਰਦਾ ਬੱਚਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਸੌਸ ਸਹੁਰੇ ਅਤੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੀ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਧੀਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ—ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਯਾਨੰਦ ਧੀਰ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਨੂੰ ਖੇਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ।

16 ਮਈ, 1926 ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਧੀਰ ਮਰਦਮ-ਸੁਮਾਰੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।

ਉਲੰਪੀਅਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਆਸਾਮ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਪੰਜੇ ਨਤੀਜੇ ਇਕਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ

ਗੁਹਾਟੀ—ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਗਏ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਾਲੀਆਬੋਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ, ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ, ਬਿਸ਼ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਗਿਆ ਉਸਨੇ ਕਾਂਗਰਸ(ਸ) ਦੇ ਬੇਦਬੁਤ ਬਰੂਆ ਨੂੰ 92, 796 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ।

ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਰੱਦ

ਜਲੰਧਰ—ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਨਿਹਾਦ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਵੈ ਸੰਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਦਰਖਾਸਤ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਨਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਸਮੂਹਕ ਬਲਾਤਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ—ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਇਥੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ ਨਾਲ ਗੈਰ ਰਾਜਵਾਰੀ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਵਿਰੁਧ ਜਥੇਬੰਦਸ਼ਾਹੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਰੋਲੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਿਮਲਾ ਡਾਂਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਵੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ, ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਆਗੂ ਸਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਆਦਿ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਆਗੂ ਸਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿਹਾ ਕਿ 25 ਜੂਨ 82 ਨੂੰ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ (15 ਸਾਲ) ਤੇ ਚਮੇਲੀ (12 ਸਾਲ) ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਅੰਬਾਲੇ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੇਕੂ ਰਾਮ ਪਾਸ ਗਈਆਂ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਉਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਕਾਨ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੂਸਰੇ ਭਰਾ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਨਾ ਲੱਭਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ ਉਹ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਜਿਹੜਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਵਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਸ ਨੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਫੋਰਮੇਸ਼ਨਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਉਪਲਾ ਤੇ ਇਕ ਪੁਲਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੂਹ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ ਦੀ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ ਨੇ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਅੰਬਾਲਾ ਪਾਸ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਜਿਸਨੇ ਅਗਸਤ 1982 ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੇ ਪਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਉਤੇ ਜੁੱਤਕ ਨਹੀਂ ਸਰਕੀ ਸੀ।

ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਦੀ ਧਮਕੀ

ਸ਼ਨੀਪਤ—ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਅਨਿਆ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜਨ-ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇਣਗੇ।

ਇਥੇ ਅੱਠ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਇਕ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ, ਬੀਜਾ ਲਾਲ ਤੇ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਓ ਬੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਾਜ ਨਾਲ ਗਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਤਾਜ਼ਾ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਇਰਾਕ ਹਿੰਦ ਸਾਗਰ 'ਚ ਬਦੇਸ਼ੀ ਅਡਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ

ਬਗਦਾਦ—ਇਰਾਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਗੁਟਨਿਰਲੇਪ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਆਪਸੀ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁਅੱਜਰ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੁਟਨਿਰਲੇਪ ਲਹਿਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਦਬਾ ਪਾਏ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉਤੇ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਉਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਅਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ ਨਿਪਟਾਉਣ, ਤਾਂ ਤਹਿਰੀਕ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਕੇ ਉਭਰੇਗੀ।

ਯੂ. ਐਨ. ਆਈ. ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਮਿ: ਸਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ, ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਕੇਵਲ ਪੁਰਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਏ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫੂਲਾਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼

ਗਵਾਲੀਅਰ—ਪੁਸ਼ਿਪ ਛਾਕੂ ਫੂਲਾਂ ਦੇਵੀ, ਘਨਸ਼ਿਆਮ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਧ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਭਿਡ ਵਿਚ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਆਦਿ-ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੋੜਾਂ ਜਨਮੇ

ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਗੰਮੀ;

ਵਿਰ ਇਹ ਪੁੱਤ ਜਨਮਦਾਤੇ ਦੀ

ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਗਲ ਹੋਏ। ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ

ਐਕਸੀਡੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਇਨਸ਼ੂਰੈਂਸ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ

ਉਜੱਲ ਦੁਸਾਂਝ ਅਤੇ ਮਹਿਬੂਬ ਪਿਰਾਨੀ

(ਦੁਸਾਂਝ ਐਂਡ ਪਿਰਾਨੀ) ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ

327-6381

#202-5887 ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਡਰਾਈਵ, ਵੈਨਕੂਵਰ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਟਰੈਵਲ ਐਡਵਾਈਜਰਜ਼

2, ਗਿਲਜ਼ ਪਾਰਕ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ
ਸਾਹਮਣੇ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਕੋਰਟ
ਮੋਗਾ—ਜ਼ਿਲਾ ਫਰੀਦਕੋਟ
ਫੋਨ: ਦਫਤਰ 2161

ਪਾਸਪੋਰਟ, ਵੀਜ਼ਾ, ਡਾਕਟਰੀ ਤੇ
ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਮਿਲੋ
ਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਪਸੀ ਸੀਟਾਂ
ਬੁਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ।

ਅਸਾਮ ਦਾ ਘੱਲੂ-ਘਾਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ ਕੌਣ ?

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਏਨੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤੀਆਂ ਥਾਈਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਫੌਜ ਦੀ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨੋਬਤ ਪੁੱਜ ਗਈ ਸੀ।

ਜਦ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਅਸਾਮ ਦੀਆਂ ਖੂਨੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ, ਲੋਕ ਦਲ ਤੇ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਾ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਹ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਦੋਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਸੂਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚਲੀ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਚੁਣਨ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਚੋਣ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਮਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਤੌਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰੀ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਡਰ ਡਰਾਵੇ ਦੇ ਕੇ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਬਣਦੀਆਂ ਕੁਚਾਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਹਤ ਤੇ ਬਹਿ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਘੱਲੂ-ਘਾਰੇ ਲਈ ਅਸਾਮ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨਾਲ ਇਹ ਭੱਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਇਸ ਮਸਾਲ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਭਾਰੀ ਖਤਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਤੱਤ ਜਿਸਨੂੰ ਭਾਜਪਾ 'ਲੋਕ ਦਲ ਤੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਸਾਮ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਾਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਪੁਰਾਮਨ ਤੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਲੀਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਕੋਣ ਭੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿ 1980 ਤੋਂ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਤਸੱਦਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਮੂਹਕ ਕਤਲ, ਲੁੱਟਮਾਰ ਅਤੇ ਸਾੜ ਫੂਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੈਂਕੜੇ ਪੁਲਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤਕ ਨੂੰ ਸਾੜ ਫੂਕ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਸਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਕਾਬ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਭਾਜਪਾ, ਲੋਕ ਦਲ ਤੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਜੇ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਅਸਾਮ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਰੇ ਉਤਰੀ ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਉਸਨੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅਸਾਮ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ।

ਹਲਕਿਆ ਕੁੱਤਾ ਪੁਲਸੀਆਂ ਮਗਰ

ਫਗਵਾੜਾ—ਪੁਲਸ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ ਫਲੋਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ 15 ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਕੱਟ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਚਾਰ ਸਪਾਹੀ ਚਾਰ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਹਨ।

ਆਸਾਮ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

—ਸੁਫੀ ਅਮਰਜੀਤ—

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਾਡੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬਹਾਦਰ ਲੋਕ ਸਨ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੀ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜਾਂ ਉਸ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਚੰਗਾ ਜੀਵਨ ਉਸਾਰ ਸਕਣ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਨ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਜਵਾੜਿਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਨੱਚਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਵਿਚ ਨਵਰਤ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ-ਈਸਾਈਆਂ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾਈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੁਸਲਮਾਨੀਗ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀਆ ਸਵੈਨ ਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਾਲ ਉਤਰੇ। ਜੇ ਕਰ ਮੁਸਲਮਾਨੀਗ ਵਖਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬਾ ਉਤਾਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਹਿੰਦੂ ਬਹੁ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਗਲਬੇ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਤੌਰ ਉਪਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇਵਾਂ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਆਪਣੀ ਲਾਭੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਵਾ ਦਿਤੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰਕਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਫੁਲਿਆ।

ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਸਾਡੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਲਹੂ ਭੋਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਹੋਰਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਏਕਤਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਸੁਣਨੋਂ ਕੰਨ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ।

1947 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਦਿਲ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਮੀਨੇ ਮਕਸਦਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਛੁੱਟੇ। ਇਹ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚੋਂ, ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਉਪਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਉਸ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਅਪਣਾਈ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ (ਭੇਤੀ I.V. ਰਾਹੀਂ) ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਧਰਮ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਨਾ ਕਰੇ ਆਦਿ। ਅਜਿਹਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਬਲਿਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਉਂਤਬੰਦ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਮਰਾਜੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਲੀਆ ਆਰਥਕ ਪਾਲਸੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜੋ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿਛਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਉਠੀਆਂ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਲੁਟੇਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਵਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡੀ ਸਮਾਜਿਕਦਾਰੀ ਅਥਵਾ ਜਾਗੀਰੂ ਤੱਤ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਫਿਰਕਾਦਾਰਾਨਾ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, 1947 ਦੇ ਵੰਡੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ, ਪਲਗਾਊ, ਵਿੰਡੀ, ਅਹਿਮਦਾਵਾਦ, ਅਲੀਗੜ੍ਹ, ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ, ਤ੍ਰੀਵੇਂਦਰਮ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀਆ ਸੁੰਘ ਉਪਰ ਆਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਸੰਘ ਸੀ ਏਸੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀਆ ਸੁੰਘ ਦੀ ਕਮਾਨ ਥੱਲੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਇਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਮੁੜ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਤੌਤਨ ਲਈ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਆਸਾਮੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਸਾਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਉਪਰ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਆਦਿ। ਏਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜੰਤਾ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਈ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਝੁੱਪ ਕਰ ਗਈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਸਾਮ ਦੀ ਐਜੰਟਿਸ਼ਨ ਦੀ ਹਿਮਾਇਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਐਜੰਟਿਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਫੁਕ, ਲੰਬੀ ਹੜਤਾਲ, ਬੰਦ ਆਦਿ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੋਈ ਆਸਾਮੀ ਆਖੰਡੀ ਬਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਮੁਖ ਨਾਅਰਾ ਬਣ ਗਈ।

ਇਹ ਅਖੰਡੀ ਬਦੇਸ਼ੀ ਕੌਣ ਹਨ? ਇਹ ਹਨ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਏ ਗੀਵਿਊਜੀ, ਇਹ ਬਹੁਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਤੇ ਕਾਫੀ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਹਨ ਆਸਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਹਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਰ ਲੋਕ, ਜੋ ਕੰਮ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆ ਟਿਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚਾਹ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ੀ ਗੀਵਿਊਜੀ 20-22 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਕੇ ਵਸਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗੀਵਿਊਜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਸਾਣ ਦਾ ਯੋਗ ਢੰਗ ਕਰਦੀ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਗੈਰ ਆਸਾਮੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਰ ਯੂ. ਪੀ. ਅਤੇ ਯੂ. ਪੀ. ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਆਦਿ।

ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇ ਘਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਲੱਦੀਆ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਆਸਾਮ ਉਪਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਉਪਰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਐਜੰਟਿਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਜੋ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਬਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਡੇ ਖੱਬੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਦਲ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਚੋਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਐਲਾਨ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਡੇ ਖੱਬੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਨ, ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਇਹ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਝੁੱਲੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਈ ਚੋਣ ਜਿੱਤਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧੀ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਕਦੀ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਖੱਬੇ ਜਮਹੂਰੀ ਫਰੰਟ ਜਿਸ ਵਿਚ C.P.I.M., C.P.I. ਜਨਤਾ (ਐਸ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਫੋਟੀਆਂ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਚਾਨਸ ਸਨ।

ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਆਏ ਦੂਜੇ ਐਥਨਿਕ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ, ਧਮਕਾਉਣ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ-ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਤੱਥ ਗਵਾਹ ਹਨ ਕਿ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਘਟੀਆ ਢੰਗ ਵਰਤਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਸ) ਦੇ ਚਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗਿਰੋਤਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਠ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਗੁਹਾਟੀ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਪਰੋਂ C.P.I. (ਐਸ) ਦੇ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਨਾਅਰੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਖੱਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਿੰਡਾਂ ਉਪਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਧਾਵਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਸੀਂ ਟੀ. ਵੀ. ਉਪਰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰਾਟਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਥਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਸੋ ਸੋ ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਆਸਾਮ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਪੁਰਸ਼ੇ ਦੀ ਜਨੂੰਨ ਉੱਤੇ।

ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆਸਾਮ ਦੀ ਐਜੰਟਿਸ਼ਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਭੇਜੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਸੂਸਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਪਰਤੱਖ ਹੈ।

ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਤਲੇਆਮ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਸਕ ਫਸਾਦੀਆਂ ਉਪਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੇਂਦਰੀ ਇਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਇਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਭੈਰਤਿਹ ਖੁਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਦੇਸ਼ੀ ਐਲਾਨਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਨ ਅਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਐਜੰਟਿਸ਼ਨ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਅਣਜਾਣ ਸੀ, ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਹੱਕੀ ਹੜਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਉਪਰ ਧੜਾ ਧੜਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੀ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ?

ਜੇ ਕੁਝ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਘੋਰ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਆਸਾਮੀ ਵੱਖਵਾਦੀ, ਭਾਰਤੀਆ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਸਮੇਤ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਅਤੇ ਇਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ। ਹੁਣ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣ ਸਮੇਂ

ਹੁੰਦੀ ਯਾਰ ਮਲੂਮ ਤੂੰ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ, ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਆ ਘਟ ਨਿਵਾਸ ਤੇਰਾ
ਜਨਮ ਭੂਮ ਜੋ ਪੀਰਾਂ ਪੈਰੀਥਰਾਂ ਦੀ, ਹੋਇਆ ਦਿਲ ਕਿਉਂ ਉਥੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇਰਾ
ਖੁਨ ਗੀਰਾਂ ਦਾ ਕੱਚ ਪਿਲਾਉਣ ਜਿਹੜੇ, ਉਹਨਾ ਉੱਤੇ ਹੈ ਅੱਜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਤੇਰਾ ਜਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ ਦਿਆਂ ਬਲੀ ਤੇਨੂੰ, ਚਿੱਤ ਕਰਾਂ ਨਾ ਐਵੇਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇਰਾ

ਸਾਂਡਰਸ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਤੇਰੀ ਭੈਂਟ ਬਦਲੇ, ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਕਾਸਾ ਤੇਰਾਂ ਭਰਨਗੇ
ਨੀ ਜਦੋਂ ਸੋਹਣਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲੀਂ ਤਰਕ ਲੱਗੀ, ਹੱਸ ਹੱਸ ਵੇਖੀ ਕੱਟ ਮਰਨਗੇ ਨੀ

ਸਤਵੰਜਿਚ ਵੱਧ ਫਰੰਗੀ ਦਾ ਖੂਨ ਫੁਹਲੂ, ਪੀ ਲਈ ਰੱਜਕੇ ਵਗੂਗੀ ਨਹਿਰ
ਮੁੜਕੇ ਜੋਤ ਦਿਆਂ ਹਮਾਲੀਆਂ ਤੇ, ਪਾ ਦੇਵੇਂ ਜੇ ਮਿਹਰ ਦੇ ਪੈਰ ਮੁੜਕੇ
ਚਿੜੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਹੂ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ, ਖਿਲਕਤ ਕਰਨ ਆਉ ਇਥੇ ਸੋਰ ਮੁੜਕੇ
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਇੰਡੀਆ ਨਹੀਂ ਨਾਮ ਮੇਰਾ, ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਫਿਰ ਕਹਿਣਗੇ
ਸ਼ਾਇਰ ਮੁੜਕੇ

ਰਾਉਂਡ ਟੇਬਲਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਹੱਕ ਮਿਲਦੇ, ਵੱਡ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇ ਧਰਨਗੇ ਨੀ
'ਯਕਦਮ' ਤੇਰੇ ਅਪਫਰਾਂ ਦੀਦ ਬਦਲੇ, ਹੱਸ ਹੱਸ ਵੇਖੀ ਕੱਟ ਮਰਨਗੇ ਨੀ।

“ਯਕਦਮ”

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਜਨਵਰੀ 1931 ਨੂੰ ਛਪੀ ਸੀ।

(ਪੰਨਾ 18 ਦੀ ਘਾਕੀ)

ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਉਥਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਖੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਭੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭੀ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਵਾਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਮਪਲ ਹਾਂ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਉਂ ਵੀ ਸੋਚ ਸਕਦੀ ਤੇ ਸੋਚਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ। ਸੋ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜਕ, ਮਨੋ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਾਂਝ ਹੈ ਅਤੇ ਵਪਾਸ ਵਪਾਸ ਪਰਤਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੀ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ!

ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਮਪਲ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਥੇ ਹੈ ਸਾਡੀਆਂ ਸਮਾਜਕ ਸਾਂਝਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪੀਡੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਫੁੱਝਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਨਸਿਕ ਸੋਚਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਪਰ ਹੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਸਮ ਦੇ ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਈਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਭੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਮਪਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਪਾਸ ਦਬਾਅ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ, ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਉਪਰ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਹਰ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਹੋਰਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭ ਐਮ. ਪੀ.ਜ਼. ਨੂੰ ਲੱਭੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਸਭ ਜਾਇਦਾਦ ਰਖਣ ਅਤੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਬੰਜਣ ਮੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਫੌਰੀ ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਇਥੋਂ ਸਾਡੇ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਗਮਦਰਦਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਤੇ ਐਮ. ਪੀ.ਜ਼. ਰਾਹੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ (ਨਾਗਰਿਕ) ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਛੋਟ ਦਿਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਰਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਵੇ। ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਤੀਜੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਦਮ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਵ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਿਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਦਬਾਅ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਉਪਾਓ ਤੇ ਕਦਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਐਕਸ਼ਨ ਤੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਉਤਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਇਥੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਹੀ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਸੋ ਹੁਣ ਕੰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਉਦਮ, ਕੰਮ ਅਤੇ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਤੇ ਇਸ ਸਟੇਜ ਤਕ ਗਲ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ। ਪਰ ਅਗੇ ਤੋਂ ਸਾਂਝੇ ਐਕਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਟੀਕ ਤੇ ਯੋਗ ਐਕਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗਲ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜਬਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਭ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ, ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਹਾਥਾਕਾਰ ਮਚਾਈ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਚਿਠੀਆਂ ਤੇ ਤਾਰਾਂ ਪਾਉ। ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਭੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਰਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਬਾਅ ਪਵੇ।

ਹਵਾ ਦੇ ਕੰਨ ਵੀ ਓਦਣ ਦੇ ਉੱਕੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਨੇ
ਸਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਬੂਹੇ ਜਿਦਣ ਦੇ ਰੰਗ ਹੋ ਗਏ ਨੇ

‘ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ’ ਦੇ ਚੰਦੇ ਦਾ ਫਾਰਮ SUBSCRIPTION FORM

To
The Canada Darpan
P.O.Box. 67344, STN. 'O'
VANCOUVER, B.C.
CANADA V5W 3T1
Phone. (604) 324-6111

I am enclosing a ☐ cheque ☐ M.O. ☐ Draft as my
Subscription for the year(s).....I may be sent the
newspaper at the following address:

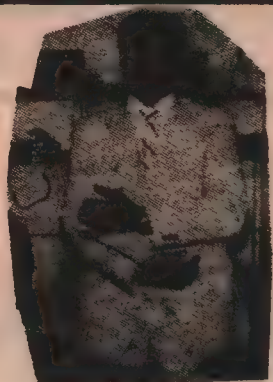
Name.....
Address.....
City.....
Province.....
Postal code.....
PHONE.....

One Year.....15 dollars
Two Year.....25 dollars
Three year.....35 dollars
Life membership.....200 dollars
ASIA.....40 dollars(a year)
U.S.A.....20 dollars(a year)
Europe.....35 dollars(a year)
Africa.....35 dollars(a year)

ਬਨਾਮ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ

ਨਾ ਜਿਨਕੀ ਦੋਸਤੀ ਅੱਛੀ
ਨਾ ਜਿਨਕੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅੱਛੀ

ਲਿਖਤਮ ਮਹਿਦਰਪਾਨ ਸਿੰਘ, ਅੱਗੇ ਮਾਨਯੋਗ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ
ਦੇ ਨਾਂ ਖੁਫ਼ੀ ਚਿੱਠੀ

(ਮਾਰਚ 1 ਅੰਕ ਦੀ ਬਾਕੀ — ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ)

ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼... ਇਕ ਹੁਸੀਨ ਖਾਬ ... ਦਰਦਨਾਕ
ਅੰਜਾਮ

ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਾਂਡ ਛੇੜਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਜ਼ਤਦਾਰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜੀਕਤ ਸਰਦਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਬੰਧਾਂ ਤੇ ਤਬਸਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਸਤੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਛੁੱਟੀ ਤੇ ਸਾਂ [ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪਰਮ ਪਰਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਬਕਾਇਦਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਬਾਹਰਲੇ ਟਾਈਮਾਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਇੰਟਰਵਿਊਜ਼ ਵੀ ਪਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਆਮ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਪਰਮ ਬਾਬਤ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ] ਕੈਮਲੂਪਸ ਇਕ ਸੱਜਣ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਇਆ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਸਰਦਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਫੈਨ ਤੇ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ, ਗੁਰੂ ਜਾਣੇ, ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਜੁ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਬਤੌਰ ਐਡੀਟਰ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਵਾਂ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਇੰਡੀਆ ਵਾਪਸੀ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਹੋ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਬਾਰੇ ਗਲਬਾਤ ਉਥੇ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਐਡਮੰਟਨ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੈਂ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਫੈਨ ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਤਲਾਹ ਮਿਲੀ ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ, ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ ਸੈਕਟਰੀ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਹੁਣ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ) ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ; ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਸੱਜਣ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ Edmonton ਤੋਂ ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੁ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨ ਰਾਹ ਨੁਮਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਜ਼ਿਟ ਸੁਚੱਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਤੀਬ ਸਕੀ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘਾਕਾ ਖੋਲ੍ਹ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ।

ਕਿਸਤੀ ਭੰਵਰ ਵਿਚ :

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਦੇ ਟੁਕ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਭਲਕ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਸੀ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਆਲੂ ਸੱਜਣ ਅਜੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ Immigration Papers ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਯਕਦਮ ਸੰਗੀਨ ਹੋ ਗਏ, ਦਲ ਦਾ ਪਰਮਪੁੱਧ, ਦਿੱਲੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ, ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪਲੇਨ ਦਾ ਅਗਵਾ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਚੱਕਰ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਕਿ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਥਕ ਲੀਡਰ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਗਰਬ-ਫੇਰੀ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋ ਗਈ ... ਤੇ ... ਮੇਰੀ ਕਿਸਤੀ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆ ਦੇ ਭੰਵਰ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ। 27 ਅਕਤੂਬਰ 1981 ਦੀ ਜੈਕ ਵੈਬਸਟਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰੋਸ ਸਟਰੀਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਜੋ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਸਦਕਾ ਜੋ ਸਿਦਕ ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੁ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਟੱਕਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੋ ਸਕੇ [ਨਾ ਕਿ ਹੇਅਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਭੜੀ ਖੇਡ ਖਾਤਰ] ਇਹ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇਖਲਾਕੀ ਦਬਾਉ ਸੀ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਲਾਹੌਰ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਰਿੰਗ ਲੀਡਰ ਉਹੋ ਗਜ਼ਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਤੇ ਮੈਂ ਵੈਨਕੂਵਰ 'ਸਨ' ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਵੀਜ਼ਾ ਪਾਲਸੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਬਿਆਨਾਂ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਕਿਸਤੀ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਥਪੇੜੇ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਆਏ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਬਾਬਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਚੁੱਕਿ ਮੇਰਾ ਵਾਅਦਾ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਕਰਵਟ ਕਾਰਨ ਜਾ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਮੇਰੀ ਇਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਜ਼ਿਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟਸ ਭੇਜ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਪ ਦੁਬਾਰਾ ਸਾਰੇ ਪੈਰਜ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਪਰ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੁਹਲਤ ਮੰਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਰਿਆ ਦਿਲੀ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਨਵੰਬਰ-ਦਸੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤੂਫਾਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹਮਦਰਦ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਪੁਲੀਟੀਕਲੀ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹੋ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਸਲੇ ਕਾਰਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਵੀਜ਼ਾ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਬਾਰਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾਖਲਾ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਚੁੱਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ 29 ਮਾਰਚ 1982 ਤੱਕ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਸੀ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਤਰਕ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਗਰਦਿਸ਼ ਕਹੋ, ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਬੀ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮੈਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਰਦਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਵੈਨਕੂਵਰ ਆਏ। ਉਹ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਦੀ ਲੰਮੀ ਇਤਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਏ

ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੱਸੀ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲਾਤ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਆਖਿਰਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਹੇਠ ਆਫਿਸ ਵੈਨਕੂਵਰ ਹੀ ਰਹੇ। ਸਰਦਾਰ ਬੈਂਸ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਰਮਿਆਨ ਜੋ ਜੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿ ਹੋਈਆਂ, ਜੋ ਵੀ ਕੋਲ ਕਰਾਰ ਹੋਏ ਜਾਣੀਜਾਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਬ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਸਿੱਖੀ ਪਰਚਾਰ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਤੋਂ ਸਰਬਾਰ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ, ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਉਲਝੀ ਤਾਣੀ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਉਮੀਦ ਦੀ ਭੰਗੀ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਝੱਝੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਲਈ ਗਈ। ਵਕਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਫਿਸ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। 14 ਫਰਵਰੀ 1982 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਗੈਲੀਜ਼ਿੰਗ ਸਮਾਰੋਹ ਨਿਹਾਇਤ ਸ਼ਾਨ ਸ਼ੋਕਤ ਨਾਲ ਪਤਵੰਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਤੇ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਸੱਜਣਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਦਾਸ ਬੇਨਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨ ਭਵਿਖ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਏਡੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਕੌਮ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਲਈ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਲੇਟ ਫਾਰਮ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਜਨਾਬ ਹੇਅਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਨਿਕਲਣਾ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ ਹੀ ਸੀ।

ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਗਰਦਿਸ਼ :

ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਬਦਲ ਜਾਣ, ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਜਨਾਬੇ ਮਨ, ਹਰ ਨਰਦ ਪੁੱਠੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਤਕਦੀਰ ਏਡੀ ਛੋਤੀ ਚਾਲਾਂ ਬਦਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਖਤਾਂ ਵਾਲੇ ਪਲੇ ਪਲੀ ਤਖਤ ਤੇ ਆਣ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭੜਕਿਆ ਸੀ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੱਧਮ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਸਰਦਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਇਥੁ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਕੁਲ 80000 ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਆਏ। ਜ਼ਰਾ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਸ਼ੀਲ ਵੀ ਦੱਸੋ। ਉਹ 80000 ਡਾਲਰ ਕਿੱਥੇ, ਕਿਸ ਨੇ, ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੇ? 14 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਸ ਸਾਫ਼ਗੋਈ ਲਈ ਰਿਣੀ ਹਾਂ, ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੱਜਣ ਕਾਲਤਾ ਸਾਹਿਬ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧੀਨ ਆ ਗਏ ਤੇ ਸਾਰਾ Administration ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਉੱਥੇ ਵੀ ਸਾਰਾ ਇਤਜ਼ਾਮ ਲੋਕਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਪਹਿਲਾ ਇਥੁ ਹੀ ਛਪਵਾਇਆ। ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਕ ਜਨਵਰੀ 1982 ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਆਫਿਸ ਨੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲੋਕਲ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਨਾਬ ਇਕ ਸੈਂਟ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੁਕੰਮਲ ਖਰਚਾ ਲੋਕਲ ਮੈਨੇਜਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਨਾ ਕਿ ਮੈਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਨਸਾਨੀ ਦਿਲ ਹੈ ਤਾਂ ਤਸ਼ਤ ਉਠੋਗੇ, ਪੂਰੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 2 ਮਈ 1982 ਤੱਕ ਇਕ ਸੈਂਟ ਲਏ ਬਗੈਰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਫਾਕੇ ਕੱਟ ਕੱਟ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹਸਰਤਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਚੋਅ ਚੋਅ ਕੇ ਇਸ ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਰੰਗ ਭਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ 2 ਮਈ 1982 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਫੇਲ ਰਹੇ ਦਮ-ਘੋਟ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਲਹਿਦਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਤੋਂ ਵੀ ਦਸ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਮੈਂ ਬਸਰੋਚਸ਼ਮ ਤਸਲੀਮ ਕਰ ਲਿਆ। 13 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੀ ਜਾਣੇ ਕਿਉਂ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਤਾਣਾਬਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸਦਾ ਦਾਇਰਾ ਦਿੱਲੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤਕ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਸਦੀ ਮਿਸ਼ਾਲ ਦੂਜੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਨਾਂ 'ਸਿੱਖ' ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਾਲਸੀ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਉਲਾਮੇ ਵੀ ਝੱਲਣੇ ਪਏ। ਮੇਰੇ ਹਰ ਰੋਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ ਮਿਟਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। 14 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਸਾਰਾ ਇਤਜ਼ਾਮ ਲੋਕਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਕਾਲਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਮੁੜ ਇਕ ਵਾਰ ਬਦਨਸੀਬੀ ਦਾ ਕੈਦੀ। ਇਹ ਹੈ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਰੂਅਦਾਦ ਜਿਸਦੀ ਤਸਦੀਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਮੁਅਜ਼ਜ਼ ਮੈਂਬਰਾਨ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਦਾਰ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਚੰਚਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਪਤਵੰਤੇ ਮੌਬਰਾਨ ਅੱਵਲ ਤੋਂ ਆਖਰ ਤਕ ਸਾਰੀ ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ਼ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਮੈਂ ਇਕ ਸੈਂਟ ਦਾ ਵੀ ਰਵਾਦਾਰ ਹੋਵਾਂ ਜਾਂ ਇਕ ਪਾਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗਿਸਾਫ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੋਵੇ, ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਸਜਾ ਚਿਤਵੇ ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਤੁਹਾਤਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚੈਲੰਜਰਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 80000 ਡਾਲਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਡੀਟੇਲ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਤੇ ਫੌਰਨ ਛਾਪੇ ਤਾਂ ਜੁ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਜਿਹੇ ਰੰਗੀਨ ਖਾਬ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਅੰਜਾਮ ਲਈ ਜੋ ਭਲੇ ਪੁਰਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਕੌਣ ਪਛਾਣ ਸਕੇ!—ਹਾਂ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਮੇਰਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਨਾ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਰੰਗਲੇ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜੁਝਦਿਆਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਬੱਸ ਏਹੋ ਕਿ,

ਇਸ ਖਤਾਮ ਪੇ ਮਾਰਾ ਕਿ ਖਤਾਮ ਵਾਰ ਨਾ ਬਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਰੀ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ

ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸਦਾ ਇਕ ਓਗਾ ਜਾਂ ਮੰਦਾ ਫਲ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ ਇਕ ਹੋਰ ਸੈਕਟ ਬਣ ਗਈ। ਜੋ 29 ਮਾਰਚ 1982 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮੇਰੀ ਨਿਜ ਹੋਈ ਚਾਤ ਹੀ ਸੀ—ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿਦਰਪਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। [ਹਾਲਾਂ ਕਿ 14 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਐਡੀਟਰ ਖੋ ਲਵੋ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਚਲਾਉ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵਕਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੀ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ।] ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰੋਸ ਕਮੇਟੀ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ

ਸਕਦੀ। ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਇਸ ਘੁਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਕਿਰਨ ਬਣਕੇ ਚਮਕੀ, ਉਹ ਗੈਰ ਸਜਣ, ਜੋ ਦੂਰੀ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਵਿਚ ਸਨ, ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਤੇ ਆ ਗਏ। ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਸ਼੍ਰ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਹੋਈ ਤੇ ਸ਼੍ਰ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ ਸੈਕਟਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਿਊ ਵੈਸਟਮਿਨਸਟਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੋ ਮੇਰੀ ਬੇਵਸੀ ਤੇ ਬੜਾ ਰਾਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਦੀ ਫਰਾਖ ਦਿਲੀ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਮਿਤਰ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀ. ਏ. ਰੱਬੀ ਰਹਿਮਤ ਬਣਕੇ ਮੇਰੇ ਸਹਾਈ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੋਸ ਸਟਰੀਟ ਦਾ ਮੁਕਦਸ ਤਖਤ ਆਪ ਛੱਡ ਚੁਕਾ ਸਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਤਾਜ ਮੈਥੋਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਮੁਕਦਰ ਦੇ ਰਹਿਮ ਤੇ ਸਾਂ! ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਤੀ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਿਲ ਦੀ ਤਮਨਾ ਸੀ ਨਾ ਗਰਕ ਹੋਣ ਦਾ ਖੋਫ। ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਜ਼ਖਮੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਹੀ ਮਰਹਮ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਦਾਤਾਰ ਨੇ ਜਿੰਨਾਂ ਕੁ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੇਵਾ ਨਿਭੀ। ਚੁੱਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ ਪਰਚਾਰ ਦੌਰਿਆਂ ਤੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਓਨਾਂ ਵਡਾ ਦਿਲ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਅਜੇ ਵੀ ਦਾਸ ਕੋਲ ਕੈਨੇਡਾ ਤਰ ਤੋਂ ਇਨਵੀਟੇਸ਼ਨ ਪਏ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਹੇਅਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਬੜਾ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁਖ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਿਉਂ ਮੇਰੀ ਨਾਚੀਜ਼ ਹਸਤੀ ਇਸ ਕਾਬਲ ਕਿਥੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਰਾਹਬਰ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਿਦਕਵਾਨ ਕਿਰਤੀ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੋ ਆਖ਼ਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨਿਬਕਾਮ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਲਗਨ ਦੀ ਹੱਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਜਿਹਿਆਂ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਪੇਟ ਕਟ ਕਟ ਕੇ ਤਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਦੀ ਚਿਣਗ ਮਘ ਉਠੀ। ਉਹਨਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਲਿਬ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਹੋ ਜਵਾ ਤੌਰ ਕੇ ਸਚਮੁਚ ਇਤਿਹਾਸ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਪੰਥਕ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਜੋ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਲਈ ਮੈਂ ਵੀ ਨਿਭਾਹੀ। ਚੁੱਕਿ ਸਾਡੀ ਚਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪੰਥ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਵਿਕਾਉ ਮਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਧਾਵਾ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦਾਸ ਖਾਲਸਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਲੋਂ ਉਥੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਬਦਲੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਦਰਦੀਆਂ ਦੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਮੁਲ ਲੈਣੀ ਪਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਜੋ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਚੁੱਕੁ ਹਸਰ ਤੋੜੀ ਉਸਦਾ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇਗਾ।

ਆਖਰੀ ਕਿਸਤ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸਾਖੀ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ —

'ਖਾਲਸਾ ਐਡਵੋਕੇਟ'—ਇਕ ਅਰਮਾਨ

“ਤੁਸੀਂ ਛਪਾਈ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਆਪ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਤੁਸੀਂ ਬਤੀ ਮੁਹਬਤ ਤੇ ਦਿਲ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਦੋਸਤ ਬਣਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਆਏ ਹਾਂ। ਪੈਰ ... ਬੰਦਾ ਨਿਵਾਜ਼ ... ਤੁਸੀਂ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਫੁਲ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਖਿੜਾਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਬਾਬਤ ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਾਂ।” “ਤੁਹਾਡੀ ਚਲਾਕੀ ਤੇ ਵਧਾ ਪਰਾਸਤੀ ਤੇ ਫਿਦਾਅ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਚੈਕ 1000+700 ਡਾਲਰਜ਼ ਦੇ ਅਖਵਾ ਕੁਲ 1700 ਡਾਲਰਜ਼ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਕਮ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਦਾਈ ਸੌ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਇਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ ...

ਗਜ਼ਬ ਸਾਈਂ ਦਾ 1700 ਡਾਲਰਜ਼ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਡਕਾਰ ਗਏ ਤੇ ਅਜੇ ਤਕ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਤੁਸੀਂ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ। ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕਰਨ ਦੀ ਬੇਹਿਯਾਈ ਦੀ ਹਦ ਤਕ ਦੀਦਾ ਦਲੇਰੀ ਹੇਅਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿਸੇ ਹੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਾਡਰਨ ਗਜ਼ਲ

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ 'ਹਮਦਰਦ'

ਅੱਜੀਂ ਕਾਹਨੂੰ ਆਏ ਤਿਰੇ ਬਹਿਰ ਵਿਚ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਭਾਏ ਤਿਰੇ ਬਹਿਰ ਵਿਚ।

ਪਰਾਏ ਵੀ ਤਿਰੇ ਲਈ ਆਪਣੇ,
ਅੱਜੀਂ ਪਰ ਪਰਾਏ ਤਿਰੇ ਬਹਿਰ ਵਿਚ।

ਅੱਜੀਂ ਭੇਰੇ ਲਾਏ ਨੇ ਫੁਟ ਪਾਥ ਤੇ,
ਵਧੇ ਜਦ ਕਿਰਾਏ ਤਿਰੇ ਬਹਿਰ ਵਿਚ।

ਬਣਾਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨ ਉਹ ਯੋਜਨਾ,
ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਵਸਾਏ ਤਿਰੇ ਬਹਿਰ ਵਿਚ।

ਬੁਰਾ ਰੋਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸਦਾ ਨਹੀਂ,
ਅੱਜੀਂ ਸਿਵਾਏ ਤਿਰੇ ਬਹਿਰ ਵਿਚ।

ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਆਪਣੇ ਵੀ 'ਹਮਦਰਦ' ਨੂੰ,
ਪਰਾਏ ਪਰਾਏ ਤਿਰੇ ਬਹਿਰ ਵਿਚ।

ਪ੍ਰਯੋਗਵਾਦੀ ਅ-ਕਵੀ

ਨਕਲੀ ਕਵੀ ਕੇਵਲ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹਾਲ ਹੀ ਦੀ ਪੇਦਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੋਹਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਵਿ ਕਲਾ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਿਹਨ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਹ ਖੂਬੀ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰਦੀਆਂ ਡਿਕਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਵ ਪਰਨ ਬਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤਾਤਮਕ ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਉਹੀ ਬਿਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹ ਇੱਛਾ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਐਨੀ ਵਿਦਵਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਕਵੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ? ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਟ ਸਮ-ਝਾਏ ਕਿ ਭਾਈ ਜਾਨ। ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਭੈੜੀ ਜਿਸੇਸ਼ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਾਬ ਮੰਮਿਨ ਖਾਂ ਮੰਮਿਨ ਨੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ— ਜਨਾਬ ਮੰਮਿਨ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ— ਇਸ਼ਕ ਕੋ ਦਿਲ ਮੇਂ ਦੇ ਜਗਿਹ ਮੰਮਿਨ ਇਲਮ ਜੋ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ।

ਮਾਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਐਂਡ ਵੀਡੀਓ

6512 Main St.(49th Ave.)
VANCOUVER B.C. V5K 1A5

MANN MUSIC & VIDEO

ਨਵੀਆਂ ਮੂਵੀਆਂ :—

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜੱਟੀ, ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਆਖਰੀ ਮੁਜ਼ਰਾ, ਪਿਆਰ ਕੇ ਰਾਗੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਰ ਰਾਤਾ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ

ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ :—

ਅਮਿਤਾਬ ਬਚਨ ਦੀ ਨਾਸਤਿਕ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਇਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ

Fisher Comp. ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਖਰੀਦੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ

ਗੁਰਪਾਲ ਮਾਨ (604)321-6667

ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੁਣੋ

ਸੰਗੀਤ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਸਭਰਸ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਹਰ ਐਤਵਾਰ 12:25 - 1:00 P.M.

8:05 - 9:10 C.J.J.C. 800 AM

ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਭਰਸ (ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਣਿਆਂ ਦਾ) ਹਰ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ 9:05 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 11:00 P.M. C.J.J.C. 800 AM

ਮਾਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਐਂਡ ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ ਨਵੇਂ ਗੀਤ

57, 58, ਅਤੇ 59 ਟੇਪਾਂ ਵਿਚ

ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਅਮਰ ਨੂਰੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਕੌਮਲ, ਕਰਤਾਰ ਰਮਲਾ, ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਾਏ ਹਨ।

ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਧਾਰਮਿਕ 11 ਨੰਬਰ ਟੇਪ, ਵਧੀਆ ਰੀਕਾਰਡਿੰਗ ਵਿਚ ਖਰੀਦੋ ਸ਼ਿਵ ਕਮੁਾਰ ਬਟਲਾਵੀ ਦੇ ਗੀਤ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੀਤ, ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਟੇਪਾਂ

ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ, ਬੋਕਤ ਅਲੀ, ਨੂਰਜਹਾਂ, ਮਹਿੰਦੀ ਹਸਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗਾਣਿਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ।

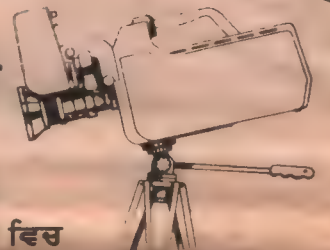
ਨੋਟ :—(ਮੰਗਲਵਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ)

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ
ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

MANN MUSIC & VIDEO ਦੀ
ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ

ਰੰਗਦਾਰ ਜਾਂ ਬਲੈਕ ਐਂਡ ਵਾਈਟ ਪਾਸਪੋਰਟ ਫੋਟੋ 5 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਖਚਵਾਓ ਗਰੁੱਪ ਫੋਟੋ, ਫੈਮਲੀ ਫੋਟੋ ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਓ ਸਸਤੇ ਰੇਟਾਂ ਵਿਚ

Video
Filming

PABLA

CLOTH HOUSE & GIFTWEAR

6496 MAIN ST VANCOUVER

321-5011 321 - 5311

GRAND SALE

Unbelievable Price Reduction

Many items on special clearance sale

ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਪਾਬਲਾ ਸੰਗੀਤ ਮਾਲਾ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣਨਾ ਨਾ ਭੁਲੋ

LISTEN TO PABLA CLOTH HOUSE
RADIO PROGRAM
EVERY SUNDAY FROM

3:30 TO 5:45 P.M.

ON CJJC 800 AM.

MORE INFORMATION PHONE 321-5011.

Super Selection in
Punjabi suits with
Matching Duppattas
TOP QUALITIES

Never before sold in stores

People say **PABLA** is the

'Best,Biggest and Cheapest'

Visit us you'll also say

ਬੈਂਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਛੱਡਿਆ

ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ

ਪਰਸੋਂ ਹੀ ਇਕ ਲੀਫਲੈਟ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੇਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜੋ ਸਰੀ ਵਿਚ ਬਦਕਿਸਮਤ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਣ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਜਿਸਦੇ ਘਰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਬੰਦਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਦੱਖ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਭਲੇਮਾਣਸ ਆਪਦੀਆਂ ਕੋਈਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਆਪਦੀ ਬਚਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਂਗਲੀ ਮੋਰੇ ਵੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ। ਸਮਝੋਤਾ ਸਾਂਝਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਇਕ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਉਹ ਸਮਝੋਤਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਿਊ ਵੈਸਟਮਿਨਸਟਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਜੋਹਲ ਤੇ ਕੁਝ ਸਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਤੇ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸਨੂੰ ਨੰਡਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਣ ਸਨ ਤੇ ਉਂਗਲੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੋਲੇ 'ਚ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਸਮਝੋਤਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੈਂਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਨੇ ਪੁੱਛਣਾ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਖਕੇ ਇਹ ਪੇਪ ਦੇ ਭਰਾ ਬਣਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਲੀਅਤ ਗੁੱਝੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਇਕ ਗਰੁਪ ਦੇ ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਉਥੇ ਕੀ ਕਰਦੇ ਸਨ— ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਹੀ ਲੜਾਈ ਭਖ ਗਈ। ਸਮਝਦਾਰ ਬੰਦੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹਤ ਪੜ੍ਹਾਈ? ਅੱਗ ਲਾਈ ਡੱਬ ਕੰਧ ਤੇ ਵਾਲੀ ਪਾਲਿਸ਼ੀ ਵਰਤੀ। ਇਸਦਾ ਨੀਤਜਾ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਹਰਦਿਆਲ ਬੈਂਸ ਨੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਭਲਾ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਡਿਆਂ ਤੇ ਪਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਖੱਲ ਪਾਇਆ ਤੇ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਪਲੀਤ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਯੈਲੋ ਕੋਥ ਦੀ ਜੱਦੇ ਜਹਿਦ ਨੂੰ ਖੁਰਦ ਭਰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਇਹੀ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਖਲ ਦਿਤਾ ਕਿਦੇ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਵਾਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਅਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਵਗਾੜਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਹਰੇ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਚੰਦਾ ਮਿਲਨੇ ਹਟ ਗਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਜੇ ਢਾਈ ਟੋਟਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹਨ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਭੀ ਮੱਧਮ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਕੁਝ ਸਰੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਡੀਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਦੇ ਲੀਫਲੈਟ ਵਿਚ ਦੋਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਕਾਮੇਂ ਤੇ ਘੁਮੰਡ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਗੈਰ ਹੋ ਤਾਂ ਹਰਦਿਆਲ ਬੈਂਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੈਰ ਨਹੀਂ। ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੇ ਹਨ ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। 'ਸੋ ਚੁਹਾ' ਖਾ ਕੇ ਬਿੱਲੀ ਹੱਜ ਨੂੰ ਚੱਲੀ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸ਼ਰਮ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਘੀ। ਖੂਨ ਤੇ ਕੁਫਰ ਤੋਲਣਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸੋਚੋ ਭਵਿੱਖ ਲਈ, ਕੀ ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਰੋਕ ਥਾਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਡੈਲਟਾ-ਸਰੀ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ

ਮਿਤੀ 25, 26, 27 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਆਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਿਤੀ 28 ਮਾਰਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਪੁਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦਾ ਜੋੜ ਮੇਲਾ 6.30 ਤੋਂ 8.30 ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਿਤੀ 1, 2, 3, ਅਪ੍ਰੈਲ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹੀਰ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਆਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਿਤੀ 15, 16, 17 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਆਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਖਲ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਰਾਗੀ ਤੇ ਢਾਡੀ ਜੱਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਅਰੁੰਦ ਵਰਤਗੇ।

ਸੂਚਨਾ :—

1. ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮ 6.30 ਤੋਂ 8.30 ਤੱਕ ਅਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਤੱਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਕੇ ਬੱਚੇ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਫੀਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ :—
ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਭੂਰ M.A.B.T. ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ :—
ਫੋਨ 585-7505

2. ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਕਲਾਸ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਮਾਂ 5.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 6.15 ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਤੱਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ, ਵਾਜਾ ਅਤੇ ਤਪਲਾ ਵਜਾਣਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ :—
ਫੋਨ : 594-4836

ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਗਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਲੜਾਈਆਂ ਸਮਝੋਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਬੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਦੇ ਜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਦੋਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹਾਰ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤੇ ਸਮਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੱਲ ਹੋਰ ਨ ਵਧੇ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੁਚੱਜੇ ਸੱਜਣ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਤੇ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਤਮਾਸ਼ਬੀਨਾਂ ਤੇ ਮੱਕਾ ਪਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਉਲਝੀ ਤਾਣੀ ਸੁਲਝਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਵਧ ਰਹੇ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ,
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਤੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਤਬੱਦਦ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਲਈ

ਕੁਨੈਲ ਵਿਚ 26 ਮਾਰਚ, ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ, ਦੇ
ਵਜੇ ਕੈਰੂਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ

B.C. Organization to Fight Racism

ਵਲੋਂ ਇਕ ਭਾਰੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਪਤਾ : ਫਰਾਇਡਸ਼ਿਪ ਸੈਂਟਰ ਹਾਲ, 319 ਨੌਰਥ ਫਰੇਜ਼ਰ
ਡਰਾਈਵ, ਕੁਨੈਲ

ਬੁਲਾਰੇ :—

ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ, ਪਰਧਾਨ

ਇਕ ਆਦਿ ਵਾਸੀ ਸਪੀਕਰ

ਕੁਨੈਲ ਦਾ ਮੇਅਰ Mike Pearce

ਪੰਜਾਬ ਕਲਚਰਲ ਅਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਭੰਗੜਾ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ : ਕੁਨੈਲ ਭੋਲਾ ਖੰਗੂੜਾ
992-2930

ਸਰੀ : ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ 576-2307

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰੌਸ ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਸੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਨੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ

Canadian
Broadcasting
Corporation

Société
Radio-
Canada

P.O. Box 4600
Vancouver, B.C.
V6B 4A2

March 1, 1983

Mr. Mota Singh Jheeta
President
Khalsa Diwan Society
8000 Ross Street
Vancouver, B.C.
V5X 4C5

Dear Sir:

With regard to our conversation today, I would like to express my apologies to you and your members for the music used under the pictures of your temple. It was an error on my part. I would like to assure you that the error will be corrected and the music removed before the program goes on air again.

Thank you for drawing the mistake to our attention and for your patience in our dealings.

Sincerely,

Chris Paton
Chris Paton
Producer

"Celebrate Vancouver"

c.c. Alex Frame
TV Program Director
CBC British Columbia

ਸੂਚਨਾ :—ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 6.30 ਤੋਂ 8.00 ਤੱਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਾ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਿਤੀ 14 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 27 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਭਾਈ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਅਤੇ ਮਿਤੀ 28 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਭਾਈ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜਥਾ ਦੀ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਾਸ
ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਡੈਲਟਾ-ਸਰੀ

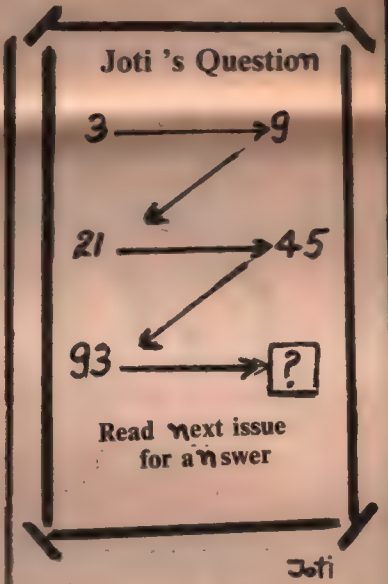
ਇਹ ਧਰਤੀ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜੀਏ ਜਿਹੜੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਆਏ ਨੇ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੀ ਉਸਤਾਦ ਨਿਕਲੇ ਨੇ। ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਖਦੇ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਮਝੋਤੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਤਾਹ ਉਨ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹੀ ਸਨ। ਸਮਝੋਤਾ ਬਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹਿੰਦੀ ਵਕੀਲ ਹੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸੁਘੜ ਤੇ ਸਿਆਣਾ ਸਮਝਕੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮੇਲਾ ਗੋਲਾ ਵੇਖਣ ਲਈ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣ ਵਾਂਗ ਬੈਠੇ ਬਹੁਤ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਵਿਚ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਹੋ ਵੀ ਉਸ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਰਫੁੱਲਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਨਹਿਰੂ ਪਰਵਾਰ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜਿਸਦਾ ਪਿਤਾ ਛੇ ਜਮਾਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਵੀ ਇਕ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੋਖਲੇ ਤਿਲਕ, ਆਦਿ ਸਭ ਰੱਜੇ ਪੁੱਜੇ ਬੱਝੀਆਂ ਵਿਚ ਸੋਰਾਂ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ-ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਰੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਵਿਤਕਰੇ ਜੋ ਰਾਤ ਦਿਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਖੁੱਭੀ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਨੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ। ਜੋ ਕਿ ਹਨੇਰੀ ਵਾਂਗ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ।

ਏਸੇ ਲਹਿਰ ਨੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਬਬਰ ਅਕਾਲੀ, ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿਤਾ। ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ, ਹਿੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ।

ਅੱਜ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਸਰਪਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜੰਤਾਂ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੇ ਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸਾਂ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋ ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਭਲੇ-ਬੁਰੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦੇਸ਼ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਹਿੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਏਸੇ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਦਿਆਂ ਅੱਜ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਕਰਨ ਤੇ ਝੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਸੋਚਿਨ ਚੋਰ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਧ ਦਾ। ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਮਾਂ ਕਦੋਂ ਤਕ ਖੋਰ ਮਨਾਏਗੀ।

ਸੱਪ ਦੀ ਤੋਰ ਨਾ ਤੁਰੀਏ
ਜੋਗੀ ਲੋਕ ਕੀਲ ਲੈਣਗੇ

ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਖਤੀ

ਨਿਊਯਾਰਕ—ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਕਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਬੂ ਧਾਬੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੇ ਆਬੂ ਧਾਬੀ ਪਰਵਾਸ ਸਬੰਧੀ ਵੀਜ਼ਾਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਖਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਡਿੱਗ ਰਹੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਕਾਫੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋਨ ਹਨ। ਇਕ ਰੀਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਸਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਆਮ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵੀ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ।

ਡਿਕਸਨਰੀਆਂ, ਯੰਤਰੀਆਂ, ਸੈਵੀਅਤ ਪੁਸਤਕਾਂ,
ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ
ਕਿਤਾਬਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ
ਏਸ਼ੀਆ ਬੁੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵੈਨਕੂਵਰ
ਫੋਨ : 324-6111

ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੋਢ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿਸਰਾ ਤੇ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ
ਨਾਵਲਿਸਟ ਦੀਆਂ ਡਾਦਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਏਸ਼ੀਆ
ਬੁੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਖਰੀਦੋ

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘੋੜਾ

“ਭਾਰਤ ਦੇ ਫੌਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1973 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 31 (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1974 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਭੀ ਅਹਿਲ (Immovable) ਜਾਇਦਾਦ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਟ ਮਾਰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਡ ਭੇਨ ਤੇ ਲਗੂ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਜਾਇਦਾਦ ਉਪਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ—ਪਰ ਇਹ ਅਤਿ ਦਾ ਧੱਕਾ, ਆਪਾ ਹੁਦਰੀ ਅਤੇ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਹੈ—।”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਲੰਮਾ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਦਬਾਅ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਇਡੀਅਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਗਨੇਸਟ ਇਨਜਸਟਸ ਨੇ ਪੰਜ ਦਸੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ‘ਇਡੋ ਕਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼’ (17 ਦਸੰਬਰ 1982) ਦਿਤਾ।

ਉਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰੋਸ ਸਟਰੀਟ ਨੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਦਲ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਪਿਛੋਂ ਫੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਲਾਹ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਲੋਕ ਚੇਤਨਤਾ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨਾਏ ਕਦਮ ਨਾਲ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੰਤ ਮਾਂਗਟ ਨੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਏ ਅਤੇ ਯੋਗ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤੇ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ 1983 ਦੇ ‘ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ’ ਵਿਚ ਦਿਤੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਿਧੀ ਸਾਧਾਂ ਚੀਰ ਫਾੜ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੁਝਾਅ।

ਅਖੌਤੀ ਸਮਰਾਜੀ ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਖੌਤੀ ਬਰਾਬਰੀ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਲੁੱਟ ਰੋਕਣ ਦੇ ਨਾਮ ਥੱਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਨਾਮ ਨਿਰਾਦ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਲਿਖਤ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ “ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ”, “ਇਡੀਆ ਡੀਫੈਂਸ” ਅਤੇ “ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ” ਕਾਨੂੰਨ ਆਦਿ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ, ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਵਰਤੇ ਗਏ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਅਖੌਤੀ ਮੰਤਵ ਹੋਰ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਮੰਤਵ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਤੇ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸੰਤੋਂ ਮੁਨਾਫਾ ਖੋਰੀ ਰੋਕਣਾ, ਬਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਬਲੈਕ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਖਾਤੇ ਵਟਾਂਦਰਾ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਲਾਈ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੇ ਐਕਸਚੇਂਜ ਉਪਰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਖਣ ਲਈ (ਸੋਟੇ ਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਨਹੀਂ) ਖਰੀਦ ਲਈ। ਨਾਲ ਪੰਜ ਚਾਰ ਲੱਖ

ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਿਤੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਜ਼ਮੀਨ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਮੇਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਪੱਖੀ ਵਤੀਰਾ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਫੌਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ 1973 ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1974 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਗੰਜਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇਡੀਆ, ਬੰਬਈ ਨੂੰ ਪਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਆਏ ਪੈਸੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1974 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰੀ (ਭਾਵ ਗੰਜਰਵ ਬੈਂਕ) ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਪਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਦੁਖਦਾਈ ਗੱਲ ਇਹ ਭੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ, ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਜਾਂ ਟਰੇਡ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਨੇਰ ਖਾਤਾ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਤ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਭੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਖਰੀਦਣ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਨਾ ਪੁਛਿਆ।

ਸਗੋਂ 1979 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਹਨੇਰ ਗਰਦੀ ਵਿਰੁਧ ਹਾਹਾ ਕਾਰ ਮੱਚੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਜਰਮਾਨੇ ਭੀ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ 1979 ਵਿਚ ਇਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਐਮ. ਪੀ. ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫੀਕ ਲੋਥੀ ਰਾਹੀਂ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜੋ ਇਸ ਮਸਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਭੀ ਮਾਹਰ ਹਨ ਨੇ ਬੜੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ) ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਰੁਪਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪੁਛ ਪੜਤਾਲ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਰ ਮੁਹਿਮ ਅਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹਰ ਉਪਰ ਅੰਨੇਵਾਹ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀ ਵਾਂਗ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਥੇ ਲਿਆ ਕੇ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੇਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਕਿੰਨੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਕਿਵੇਂ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1974 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਾਰੇ ਆਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ 1974 ਪਿਛੋਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਪੜਤਾਲ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੰਜਰਵ ਬੈਂਕ ਨੂੰ 1980 ਤਕ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਜਰਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕੇਸ। (ਕਮਾਲ ਹੈ। ਕਸੂਰ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਦਸਿਆ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਪੁਛਿਆ। ਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹੋਰਾ ਫੇਰੀ ਨਹੀਂ)

ਜਨਰਵੀ 1974 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਫੇ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਪਰ ਮਿਆਦ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਭੀ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੋਣ ਹਨ ਉਹ ਖਾਸ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਤੁਹਫੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਭੀ ਇਕ ਛਲਾਵਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਦਾਅ। ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਭੀ ਤੁਸੀਂ ਪੈਸਾ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ।

ਅਤੇ ਹੋਰ ਭੀ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨਵੇਰਸਮੈਂਟ ਮਹਿਕਮੇ ਪਾਸ ਕੇਸ ਦੇ ਕੇ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨਗੇ।

ਕਿੱਡੀ ਹਾਸੇਹੀਟੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪਰੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਮਦਦ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਾਇਦਾਦ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਖਰੀਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਖੋਹਣ ਅਤੇ ਬਲੈਕ ਮੇਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਾਂ ਬਾਪ ਵਲੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਆਈ ਜ਼ਮੀਨ ਭੀ ਖੋਹਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਵਿਰਾਸਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੇ ਬੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਿਹ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੇਖੋ ਫਿਰ ਕਿੰਨਾ ਚੁਲਮ ਹੈ। ਫੋਟੋ ਫੋਟੋ ਟੋਟੇ ਜਾਂ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਕੇ .. ਕੀ ਸੋਟੇ ਬਾਜ਼ੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਇਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕਵੰਜਾ ਫੀ ਸਦੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕੇ ਲੁਟਾਈ ਕਰਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਪਨੀਆਂ ਦੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੇ ਦਬਾਅ ਭੀ ਸਮਰਾਜੀਆਂ ਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣੀ ਤਾਂ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਆਉਣ। ਭਾਰਤ ਉਪਰ ਭੀੜ ਆ ਬਣੇ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਤਨ ਮਨ ਤੇ ਪੰਨੇ ਮਦਦ ਕਰਨ ਤਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਗਲ ਕੱਟਣ ਤਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਭੇਜੇ ਅਰਥਾਂ ਰੁਪਏ ਨੇ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੋਸੀ ਕਮਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਸੱਟਾਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫੇ ਖੋਰੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਬਦੇਸ਼ੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਮਪਲ ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਉਪਰ ਇਹ ਦੋਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਚੁਲਮ ਅਤੇ ਪੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸੋਟੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਖੂਨ ਚੂਸਦੇ ਜਾਂ ਚੂਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਨੂੰਨ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ (ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਗੋਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਉਲਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ)।

ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਣ ਇਕ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਭੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਪਾਸ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰਖਣ ਲਈ, ਏਕਤਾ ਰਾਹੀਂ ਭਰਪੂਰ ਉਸਾਰੂ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਚੰਗਾ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਕਤਾ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਕ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਹੋਂਦ ਤਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਰੱਖੇ ਤੇ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਾਲੇ ਸਾਂ ਐਕਸ਼ਨ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਸੰਜੀਦਗੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕਾਮਯਾਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਸੋਚ ਬਣਾਨੀ ਚਾਹੀਦੇ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅੰਤਰ ਰਾ ਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਟਾਂਦਰੇ (ਜਿਸਦੇ ਕਈ ਢੰਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ) ਰਾਜਸੀ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਲੋਥੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗੇ ਲਈ (ਘਾਕੀ ਪੰਨਾ 14 ਤੇ)

GOYAL : THE VIDEO KING

4160 & 4156 FRASER ST., VANCOUVER, B.C. V5V 4E8

PHONE: 873-8308 • 873-8309

Released or Releasing :

TAQDEER (New)

* SHATRUGHAN * MITTHUN

* ZEENAT AMAN * HEMA MALINI

MANGAL PANDEY

YEH ISHQ NAHIN AASAN

ARUN GOVIL IN

GUMSUM

We've the Biggest

Selection of Hindi/Punjabi

Video Movies

MAIL ORDERS ACCEPTED

INDIA'S FIRST RESTRICTED FILM

JAWANI KI BHOOL

Producer - Director - Actor - Lyrics
Singer - Cameraman - Music - Editor

KISHORE KUMAR in

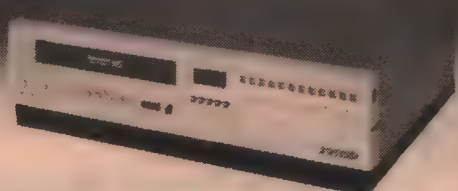
CHALTI KA NAAM ZINDAGI

GURU DUTT'S

SAHIB, BIBI AUR GHULAM

We're the Distributions for —
HIBA, ESQUIRE, KAVICO, ACE.
PIAZA, SUN VIDEO AND STOCKS

8 Hour/3 Speed Home Video Cassette Recorders

PV-1310 \$799.00

8 Hour/3 Speed Portable Video Cassette Recorder

PV-5500K \$1275.00

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਸਿਆਸਤ

ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਆਓ, ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਅਹਿਮ ਪੁਸ਼ਟ ਦਾ ਉਤਰ ਮੰਗੀਏ ਜੋ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਬੋਧੀ ਪ੍ਰਤੀਭਾ ਦਾ ਜਲਵਾ ਵਿਖਾਣ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਅਨਾਰ ਵਾਂਗ ਅੱਗ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੱਢਣ ਉਪਰੰਤ ਵਕਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਗਲੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਾੜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਗਿਰੰਗਟ ਵਾਂਗੂੰ ਰੋਗ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਸਮੀ ਬਟੋਰਿਆਂ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਲਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਹੋਰ ਉਲਝਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਬੜਾ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਆਪੋ ਧਾਪੀ, ਨਿਗੂਣੀ ਗੁਣ-ਬੰਦੀ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੰਨਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨੋਰਥਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਕੁਟੰਬ ਨੂੰ ਖੇਰੇ ਖੇਰੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਅਭਿਭਰ ਰਚਣੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਤੀ ਸੁਹਰਤ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਅਤਿਅੰਤ ਕੋਝਾ ਅਤੇ ਨਿੰਦਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵਸ ਰਹੀਆਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਸਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮਾਜਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਸ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚਲੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਣਾਂ ਦੇ, ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕ ਮੰਚ ਤੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋ ਸਕਣ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਟੇਲੀਅਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਲਵੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੈਨੇਟਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੋਧ ਤੋਂ ਰੱਬ ਆਸਰੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਪਨਪ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਸਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੈ? ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਤੇ ਛੱਡਦਾ ਹਾਂ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਸੰਧਰਬ ਵਿਚ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਓ, ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਕੀ ਹੈ?

ਸਿੱਧੇ ਪੱਧਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਫੋਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (Foreign Exchange Regulation Act 1973) ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਰਖਾਸਤ ਨਾ ਦਿਓ। ਜੇ ਕਰ ਦਰਖਾਸਤ ਨਾ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੋਗੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੌਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ? ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦੀ ਕਥਿਤ ਲਹਿਰ ਦਾ ਜਨਮ ਦਾਤਾ (ਜੋ ਵੀ ਹੈ) ਜਾਣੇ।

ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਰਸ ਦਾ ਇਕ ਕੋਝਾ ਢੰਗ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਂ, ਪਰ

ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦਾ ਕੁਝ ਅਸਰ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਡਾਕ, ਤਾਰ, ਰੇਲਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ "ਨਾ-ਫਰਮਾਨੀ" ਵਾਲਾ ਢੰਗ ਅਪਨਾਉਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਵੱਜੋਂ ਕਿਸ ਸਮੱਸਿਆ ਵਲ ਦੁਆਉਣੀ ਇਤਿਆਦਿ। ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਫਜ਼ੂਲ ਬਾਜ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ) ਤਾਂ ਉਸ ਗਲਤੀ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਇਕ ਸੁਭਰੀ ਸਿਆਸਤ ਹੈ, ਬਜ਼ਿਦ ਹੋ ਕੇ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦਾ ਡੰਡਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧ ਵਿਚ ਧੱਕਣਾ ਇਕ ਕੋਝੀ ਹਰਕਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਰੀਬ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਦਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਕਾਰਣ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਛੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਰੈਜ਼ੋਲੂਸ਼ਨ ਵਿਚ, ਜੋ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਸਥਾਨਕ ਭਾਰਤੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ, ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਰ ਲੈਂਡ ਲਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਾਅ ਫਰਮ ਦੇ ਲੈਟਰ ਹੈਡ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ (ਜੋ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁੱਕੀ ਹੈ) ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਲੈਂਡ ਲਾ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮੈਂ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। (ਅਜੇ ਤਕ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ)।

ਲੈਂਡ ਲਾਅ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਏ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁੱਟੇ ਕਦਮ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਲੈਂਡ ਲਾਅ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਲੈਂਡ ਲਾਅ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਤੇ ਠੱਸਣ ਦੇ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਦੀ ਮੈਂ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰਾਨਾਂ ਰਾਹ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪਾਉਣੀ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦ ਬੁਲਾਰਾ ਚੁਣੇ। ਅਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਬੁਲਾਰਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਫੋਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਦੀ ਫਜ਼ੂਲ ਬਾਜ਼ੀ ਛੱਡਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਲਝੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੁਰੰਤ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਹੀ ਇਸ ਮਰਜ਼

ਜੰਗਲਾਤ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ I. W. A. ਤੋਂ ਫੰਡ ਦੀ ਆਸ

ਵਿਕਟੋਰੀਆ—ਬੀ. ਸੀ. ਸਰਕਾਰ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ I. W. A. ਤੋਂ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ—ਇਨਡਸਟਰੀ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਦਬਾਰਾ ਰੁਖ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕੇ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਜੇਕ ਮੁਨਰੋ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਤਕ ਅਜਿਹੇ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

**BHARTI
ART JEWELLERS**
Specialist in East Indian Jewellery
6524 MAIN ST. AT 49TH. AVE.
VANCOUVER
BUS. 327-8711
RES. 879-5610

ਦੀ ਦਵਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤਕ ਇਹ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ :

ੳ. ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸੰਭਵ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

ਅ. ਇਸਦਾ ਹੱਲ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਉਪਰੋਕਤ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਕ ਮੰਚ ਤੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਸੋਧ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੀਆ ਰਸਤਾ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਗਲਤ ਗੱਲ ਦੂਜਿਆਂ ਤੇ ਠੱਸਣੀ ਘਟੀਆ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਟਾਰ ਇੰਟਰਟੇਨਰਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਵਲੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਕੌਮਲ, ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਸਹਿਗਲ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਵਾਚਿਕ ਸ਼ੋਅ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਤੇ ਕੌਮਲ ਗੁਲਸ਼ਨ

'ਪੁੱਤ ਜੱਟਾਂ ਦੇ' ਵਿਚ Play Back Singer ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਰਮਿਦਰ ਨਾਲ ਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ

ਹਾਸਿਆਂ ਦਾ ਗੋਲ ਗੋਪਾ
ਗੋਪਾਲ ਸਹਿਗਲ

ਟਿਕਟਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਟੋਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ :

Chevron Gas Station
9603-128th St., Surrey, B.C.
Ph. 581-5133 & 524-5818	Shakti Video
902-12th St., New West.
Ph. 522-9121
Mann Music
6512 Main St., Vancouver
Ph. 321-6667	R.S. Food
7563-6th St., Burnaby
522-4937
Main Food Centre
324-4185	Smara Foods
Ph. 581-2919
Ambika Food Store
5125 Victoria Dr. Vancouver
Ph. 327-0295	Paramount Video
Ph. 584-5668

ਇਹ ਸ਼ੋਅ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1983 ਦਿਨ
ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7 ਵਜੇ ਪੀ. ਐਨ. ਈ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ
ਐਗਰੇਡੇਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਟਿਕਟ \$10.00, \$12.00, \$15.00

ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਦੀ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ

“ਲੰਬਰਦਾਰ — ਮਾਮਾ”

ਹਰਭਜਨ ‘ਦਿਲ’

ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ - ਸਮੇਂ ਬੜੇ ਭਲੇ ਸਨ ਉਦੋਂ - ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਹੀ ਬੜਾ, ਧਾਂਕ ਸੀ ਮੇਰੇ ਮਾਮੇ ਦੀ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮਾਮਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਲੰਬਰਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਹ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਲੋਤਰੀ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਰਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡਿਗਰੀ ਤੋਂ ਕਰਸ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਾ ਲੰਬਰਦਾਰ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੀ, ਹਾਂ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਦਸਤਖਤ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਚਲਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਵੱਡੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪੰਜ ਸੱਤ ਕੱਚੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਸ਼ੂ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੱਡੀ ਟੁਟ ਜਾਵੇ ਲੰਬਰਦਾਰ ਮਾਮੇ ਦੀ ਦੁਆਈ ਬੜੀ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ। ਮਾਮਾ ਬਿਨਾਂ ਫੀਸ ਲਿਆਂਦਾ ਦੁਆਈ ਲਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕੋਵਲ ਪਸ਼ੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਵੇਰ ਕਈ ਬੰਦੇ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਟੁੱਟ ਗਈ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਲੱਤ। ਮਾਮੇ ਦਾ ਹੱਥ ਲੱਗਣ ਸਾਰ ਹੀ ਬੀਮਾਰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਲ ਤਰ ਪੈਂਦਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਸੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਦਾ ਟਾਈਮ ਜੁਥਾਨੀ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ, ਲੋਕ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਲਾ ਲੈਂਦੇ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਝਗੜਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਚੋਰੀ ਚਕਾਰੀ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਜਾਂ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫਸਾਦ ਕਾਰਨ ਜੋ ਪੁਲੀਸ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਲੰਬਰਦਾਰ ਮਾਮੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੁੰਦੀ। ਲੰਬਰਦਾਰ ਮਾਮੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁਛ ਗਿਛ ਹੁੰਦੀ। ਫੈਸਲੇ ਭਾਵੇਂ ਛੇਤੀ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪਰ ਨਬੜਾ ਕੁਝ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਲੰਬਰਦਾਰ ਮਾਮਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਅਜੇਹੀਆਂ ਹੀ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਾਮੇ ਲੰਬਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਚੋਧਰੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਤੀਸਰੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਕਲਾਸ ਤੱਕ ਮੈਂ ਮਾਮੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਾਵੇਂ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸਾਂ ਇਹ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲੋਂ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਰਹਿ ਕੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ, ਸਕੂਲ ਵਧੇਰੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਲੈ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਾਈਕਲ ਲੈ ਲਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਕਲਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਬੜੀ ਆਦਤ ਵੀ ਵਿਗਾੜ ਦਿਤੀ। ਅੱਗੇ ਜੋ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਲੱਘਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਗੋੜਿਆਂ ਤੇ ਬੀਤਨ ਲੱਗਾ। ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਕਈ ਵੇਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤਕ ਦਾ ਚੱਕਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਿਨੇਮੇ ਦਾ ਸ਼ੋ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਈ ਕਈ ਮੁੰਡੇ ਰਲ ਕੇ ਜਾਂਦੇ।

1938 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਅੱਠਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ। ਦੁਸਹਿਰੇ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਸਾਈਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਮੁੰਡੇ ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਮਨਸੂਰਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਪਰ ਉਥੇ ਤਕ ਜਾਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅੱਧੋਂ ਵੱਧ ਕੱਚਾ ਸੀ। ਸੋ ਇਕ ਹੋਰ ਜਮਾਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੇਲੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇ। ਬੱਸ, ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੇ ਪਹਿੰਦੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਿਨੇਮੇ ਦਾ ਦਿਨ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੋਵਲ ਤਿੰਨ ਸਿਨੇਮਾ ਹਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਈਕਲ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਸਾਈਕਲ ਜਮਾਂ ਕਰਾਕੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੀਟਾਂ ਜਾ ਮੱਲੀਆਂ ਸਿਨੇਮੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟਾਂ ਵਾਂਗ ਜਾਤ ਰਾਏ, ਫਿਲਮ ਕਿਹੜੀ ਸੀ? ਹੀਰੋ ਕੌਣ ਸੀ? ਹੀਰੋਇਨ ਕੌਣ ਸੀ? ਕੁਝ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਤਨਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਸਮਝਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ ਅਤੇ ਤੁਰਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਫਿਲਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਸਾਈਕਲ ਲਏ। ਪਰ ਇਹ ਕੀ? ਸੂਰਜ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਥੱਲੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸਿਨੇਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਦਿਨ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਬਾਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਘਰ ਪੁੱਜ ਸਕਾਂਗੇ।

ਦਿਨ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਦਿਲ ਵੀ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਸਾਈਕਲ ਚਲੇ, ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹਨੇਰਾ

ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਜਾਈਏ। ਦਿਨ ਛਿਪਦੇ ਦੀ ਲਾਲੀ ਡਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡਰਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਾਂਗੂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਵੀ ਇਤਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਕੋਵਲ ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਸਾਈਕਲ ਵਾਲਾ ਸਾਡਾ ਸਾਥੀ ਬਣਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਪੁੱਜਣਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਘੋੜਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਸੀ। ਹਾਲੇ ਪੰਜਵਾਂ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਹੀ ਲੰਘੇ ਸਾਂ ਕਿ ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਹਰਜਾਈਆਂ ਵਾਂਗ “ਬਾਈ... ਬਾਈ” ਵਗਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਦੂਰ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਲੁਕ ਗਈ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਹੋਰ ਸੁੱਕ ਗਈਆਂ। ਬੰਦੇਵਾਲ ਦੇ ਟੋਟੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਛੇਵੇਂ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੜੀ ਰੋਟਕ ਹੈ ਪਰ 1938 ਵਿਚ ਇਹ ਬਾਉਂ ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਉਜਾੜ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ “ਅਜਾਇਬ” ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜ ਸਕਦੇ। ਮੈਂ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਨੇੜੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਘੁਲ ਪੁੱਜ ਕੇ ਰਾਤ ਆਰਾਮ ਦੀ ਕੱਟ ਲਈ ਜਾਵੇ, “ਅਜਾਇਬ” ਮੇਰੀ ਆਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਈਕਲ ਬੰਦੇਵਾਲ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਏ। ਬੰਦੇਵਾਲ ਪਿੰਡ ਵੀ ਲੰਘ ਗਏ। ਹੁਣ ਇਕ ਥਾਂ ਬੜੀ ਹੀ ਸੁੰਨੀ ਜਹੀ ਉਜਾੜ ਬੀਆਬਾਨ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲੇ ਪੂਰਾ ਹਨੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਵੀ ਭੁਲ ਗਏ ਅਤੇ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਹਿਮਤ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਪੱਛਲੇ ਤੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਭਾਰ ਦਿੰਦੇ ਬੰਦੇਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਸਿੱਧ ਕੁਰਸੀ ਵੀ ਲੰਘ ਗਏ। ਪਰ ਹਾਲੇ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਡਰ ਨੇ ਪਿਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਖੈਰਿਆਂ ਦਾ ਖੂਹ ਜੋ ਘੁਲ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੰਦੇਵਾਲ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਸੌ ਗਜ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਉਸ ਖੂਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦੇਵਾਲ ਲਗਪਗ ਸੌ ਗਜ਼ ਲੰਮੀ ਬੇਰੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਰੀਆਂ ਰਾਹ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੁਰੰਗ ਵਾਂਗ ਲੰਘਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਾਹ ਦੇ

ਇਸ ਟੁਕੜੇ ਤੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਕਾਲਾਂ ਵਰਗਾ ਹਨੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਟਾਂਵੇ ਟਾਂਵੇ ਲੋਕ ਰਸਤੇ ਤੇ ਘੁਲ ਵਲੋਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਪਿੰਡ ਮਨਸੂਰਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਘਰ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਲਗਨ ਜਹੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਸਾਈਕਲ ਹੁਣ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਫੀ ਹੌਲੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਰੀਆਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੁਰੰਗ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਮੂੰਹ ਉਂਦਲਾ ਜਿਹਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ‘ਅਜਾਇਬ’ ਮੇਰੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਸੀ ਅਤੇ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਸਾਥੀ ਜੋ ਘੁਲ ਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਹੀ ਸਾਈਕਲ ਇਸ ਸੁਰੰਗ ਰੂਪੀ ਰਾਹ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਝੱਟ ਹੀ ਇਕ ਭੂਤ ਵਰਗਾ ਪੜਛਾਵਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ‘ਅਜਾਇਬ’ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਹੋਂਡਲ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਵੀ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਹੋਂਡਲ ਫੜਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਗੰਡਾਸੀ ਸੀ। ਜੇ ਉਸਨੇ ਉਚੀ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਅਗਲੇ ਪਲ ਹੀ ਉਹ ਸਾਈਕਲ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵਾਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਤੀਸਰਾ ਸਾਥੀ ਬੱਸ ਤੀਸਰਾ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਰੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਤੁਰਿਆ ਹੀ ਗਿਆ। ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਆਈ ਬੁਲਾ ਨੂੰ ਗਲ ਪਾਉਣ ਦੀ। ਮੈਂ ਅਜਾਇਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੰਡਾਸੀ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ - ਕਰਮ ਸਿਆਂ?” ਮੈਂ ਬੋਲ ਪਿਆ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨਾਉਂ ਸੁਣ ਦੇ ਸਾਰ ਉਸਦਾ ਹੱਥ ਅਜਾਇਬ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਹੋਂਡਲ ਤੋਂ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹੋਂਡਲ ਤੇ ਆ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਬੁੱਕ ਨਾਉਂ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਵਾਂਗ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

“ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆਂ ਨਹੀਂ” ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ

ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਅਜਾਇਬ ਹੁਣ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੰਘ ਘੁਲ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੜੱਕੀ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਖਿਸਕ ਜਾਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ‘ਹੀਨੀਸੀਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ’। ਚਾਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਰਮੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਤਾ ਜਿਵੇਂ ਡਰ ਨਾਉਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਥੇ ਭਾਵੇਂ ਦਿਲ ਦੀ ਧੱਕ ਧੱਕ ਬੇਤਾਲੇ ਤਬਲੇ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।

“ਮੈਂ ... ਮੈਂ ਇਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਣਜਾ ਹਾਂ।”

“ਕਿਹੜਾ ਇਦਰ ਸਿੰਘ” ਉਸਨੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਭੁਲੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ

“ਲੰਬਰਦਾਰ ਇਦਰ ਸਿੰਘ”

ਕਰਮੇ ਦਾ ਗੰਡਾਸੀ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਥੱਲੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਰੁਕ ਰੁਕ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ

“ਮੈਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਦਸਾਂ ਮਿਟਾਂ ਲਈ ਦੇਦੇ, ਇਕ ... ਇਕ ਬੰਦਾ ਮੇਰੇ ਦੇ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੈ”

ਮੈਂ ਭੂਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ “ਓਹੀ, ਜਿਹੜਾ ਭੱਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ? ਉਹ ਤਾਂ ਕਰਮ ਸਿਆਂ ਬੰਦੇਵਾਲ ਵੀ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।”

“ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲ - ਹੁਣੇ ਹੀ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ” ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ

“ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਮਾ ਮਾਰੇਗਾ ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।” ਮੇਰਾ ਉਤਰ

ਸੀ।

“ਚੰਗਾ ... ਚੰਗਾ ਤੂੰ ਚੱਲ ਲੰਬਰਦਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹੀਂ” ਮੈਂ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਲੱਤ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁਲ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਭਵਜਲ ਤੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆ ਸੀ। ਪੰਡਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁੱਟ ਮਾਤਾ ਦੀ ਪੂਛ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਲੰਬਰਦਾਰ ਮਾਮੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤਿਆ। ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਖ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਅਜਾਇਬ ਉਥੇ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਮੇ ਦੇ ਨਾਉਂਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਂਦਾ ਕਿਸ ਦੇ ਘਰ। ਘਰ ਪੁੱਜ ਗਏ ਮਾਮੇ ਨੇ ਰਸਮੀ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਤਾੜਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰ ਪੁੱਜ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ...

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੜੀ ਨੂੰ

ਸੰਗੇ ਮਰਮਰ ਨਾਲ ਉਸਰੀ, ਸਤਲੁਜ ਕੰਢੇ ਖੜ੍ਹੀਏ ਨੀ।
ਸਰਧਾ ਨਾਲ ਨਿਵਾਵਾਂ ਮਸਤਕ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਏ ਮੜ੍ਹੀਏ ਨੀ।

ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਭਗਤ ਦੀ, ਗੈਰਤ ਮੰਦ ਅਣਖੀਲੀ ਨੀ।
ਆਈ ਆਤਮਾਂ ਸਾਡੀ, ਵੱਲ ਵਤਨ ਦੇ ਕੀਲੀ ਨੀ।
ਕਰੋ ਮਰੇ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਵੇ, ਦਰ ਦੇ ਉਕਰਿਆ ਖੁਤਬਾ ਨੀ।
ਅੱਠ ਤੇ ਸੱਠ ਤੀਰਥਾਂ ਨਾਲੋਂ, ਵੱਡਾ ਤੇਰਾ ਰੁਤਬਾ ਨੀ।
ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਰੂਹਾਂ, ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇਰੇ ਉਲੇ ਨੀ।
ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣੇ ਦਾ, ਸਬਕ ਦਸਣ ਬਿਨ ਬੋਲੇ ਨੀ।
ਇਥੇ ਸੂਰਜ ਤਿੰਨ ਛੁਪੇ ਸਨ, ਚਾਨਣ ਛੱਡਕੇ ਬਾਕੀ ਨੀ।
ਰੂਹਾਂ ਪਦਵੀ ਅਮਰ ਪਾ ਗਈਆਂ, ਦੇ ਕੇ ਅੰਤਮ ਝਾਕੀ ਨੀ।
ਦਿਉਤੇ ਤੇਨੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਂਦੇ, ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ ਨੀ।
ਗੁਰਾਂ ਰਾਮ ਦੇ ਹੋਝ ਕੇਰਨ, ਪਹਿਨ ਮਾਤਮੀ ਜਾਂਮਾ ਨੀ।
ਤੇਰਾ ਬੁਹਾ ਸੱਤ ਦੇਵੀਆਂ, ਜਾਣ ਸਾਝਰੇ ਸੰਬਰ ਨੀ।
ਧੋਵੇ ਫਰਸ਼ ਖੁਆਜਾ ਤੜਕੇ, ਫੁੱਲ ਵਰਾਉਣ ਪੇਗੰਬਰ ਨੀ।
ਕਾਸ਼ੀ, ਕਾਅਬਾ, ਯੇਰੋ ਸ਼ਾਲਮ, ਲੱਖਾਂ ਬੋਧੀ ਮੰਦਰ ਨੀ।
ਤੇਰੀ ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਤੱਕ ਕੇ, ਸਾਡਾ ਰੱਖਣ ਅੰਦਰ ਨੀ।
ਦੇਸ਼-ਧਰੋਹੀ ਟੋਡੀ ਰੂਹਾਂ, ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਪਾ ਲੰਘਣ ਨੀ।
ਕਾਲਖ ਮੂੰਹੀਆਂ ਚੋਰੀ ਰਾਂਤੀ, ਦਾਨ ਖਿਆ ਦਾ ਮੰਗਣ ਨੀ।

ਜੱਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖੂਨੀ ਕਾਰੇ, ਦੀ ਲਈ ਕਰਨ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨੀ।
ਡਾਇਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਈਸਾ ਤੋਥੋਂ, ਮੰਗੇ ਨਿੱਤ ਮੁਆਫੀ ਨੀ।
ਰਾਜ ਘਾਟ ਤੇ ਰੂਹ ਜਦ ਤੇਰੀ, ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਜਾਂਦੀ ਨੀ।
ਮੱਥੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਵੇ, ਲੱਜਾ ਮੰਨੇ ਗਾਂਧੀ ਨੀ।
ਖਾਕੂ ਤੇਰੀ ਵੱਟੇ ਦੀ ਥਾਂ, ਹੀਰੋ ਪਾ ਪਾ ਤੋਲਾਂ ਨੀ।
ਮਾਰ ਬਬਰ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਮੜ੍ਹੀਏ, ਬਾਂਦਰ ਕਰਨ ਕਲੱਲਾਂ ਨੀ।
ਜਿਸ ਦੀ ਸੀਮਾਂ, ਬਾਪੋ ਵਾਧੂ, ਗੋਰੇ ਨਾਲ ਸਕੀਰੀ ਨੀ।
ਤੇਰੇ ਹੀਰੋ ਕਾਤਲ ਦਾ ਪੁੱਤ, ਮਾਠੀ ਫਿਰੇ ਵਜ਼ੀਰੀ ਨੀ।
ਸਤਵੰਜਾ ਦੇ ਗਦਰੋਂ ਲਾ ਕੇ, ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ ਜੱਦੀ ਨੀ।
ਤੇਰੇ ਨਾਂ ਤੇ ਵੱਟਾਂ ਲੈ ਕੇ, ਸਾਂਝੀ ਬੈਠੇ ਗੱਦੀ ਨੀ।
ਚੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਲੱਤਣ ਆਈ, ਮਾਧਾਂ ਵਿਚ ਸਫ਼ੈਦੀ ਨੀ।
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਤਲ ਆਚਲ, ਸਾਥੀ ਉਸਦੇ ਕੈਦੀ ਨੀ।
ਜੇਤ੍ਰੇ ਮਾਤਾ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਘਰ, ਰਹੇ ਵਿਛਾਉਂਦੇ ਸੱਬਰ ਨੀ।
ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਭਤੀਜੇ, ਚੱਟਣ ਤੇਰੇ ਪੱਥਰ ਨੀ।
ਤੇਰੇ ਹੀਰੋ ਨੇ ਸੀ ਲਾਇਆ, ਨਾਲ ਪਹਾੜਾਂ ਮੱਥਾ ਨੀ।
ਰਾਮੁਵਾਲਾ ਲੱਖ ਬੰਦਨਾ, ਕਰੇ ਭੁਯੰਗੀ ਜੱਥਾ ਨੀ।

ਵਲੋਂ ਕੇ ਐਸ ‘ਪਾਰਸ’
ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ
ਸਿੰਗਰ ਭੁਯੰਗੀ ਪਾਰਟੀ

NATIONAL REAL ESTATE SERVICE

■ BUYING
■ SELLING

NRS

Free Evaluation For Your
Property Call Any Time
Without Any Obligation.

MALKIT DHAMI

M.A. (Eco.)

Phone. Off. 321-6881

Res. 879-9078

BLOCK BROS.

REALTY LIMITED

5842 Cambie Street, Vancouver, B.C.

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਗਲੀ ਗਲੀ.....

ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਸਿਧਵਾਂ ਵਾਲੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਕਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਕਾ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ...

ਫੋਨ : 524-2778

524-8861

366 Pembina St.

Westminster, B.C. V3M 5T6

ਸੂਰਜ ਡਬਣ ਆਇਆ

ਰੂਖਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ
ਬੋਲ ਉਠੇ ਹਨ —
ਅਸਾਂ ਨਾ ਮਰਨਾ
ਸਾਡੀ ਹਸਤੀ ਵੱਖ ਕਰੇ ਹੁਣ
ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ
ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੋੜ ਦਿਓ ਹੁਣ
ਅਸਾਂ ਤਲਾਕ ਦੇ ਲੈਣਾ
ਸਾਡੀ ਹਸਤੀ ਮੜ੍ਹੇ ਦਿਓ ਹੁਣ
ਇਕ-ਤਰਫੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਸਭ ਮੜ੍ਹੇ ਦਿਓ ਹੁਣ
ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਕ ਮਿਲੇ ਹਨ
ਗੋਰੇ ਕਾਲੇ ਰਲ ਚਲੇ ਹਨ
ਅਸੀਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਨੀ
ਸਾਡੇ ਵੀ ਹੱਕ ਮੜ੍ਹੇ ਦਿਓ ਹੁਣ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਦਰ ਮਚਾਵਾਂਗੇ
ਸੂਰਜ ਨੂੰ
ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇ ਡੋਬੇ
ਉਸਦੀ ਅਲਖ ਮੁਕਾਵਾਂਗੇ
ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਹੁਣ ਮੜ੍ਹੇ ਦਿਓ
ਸੂਰਜ ਦਾ ਤੇ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ
ਤੋੜ ਦਿਓ
ਰੂਖਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵੀ
ਹੁਣ
ਬੋਲ ਉਠੇ ਹਨ।
ਲੋਕੋਂ ਬੋਲ ਉਠੇ
ਲੋਕੋਂ ਜਾਗ ਉਠੇ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਗੀਤ ਤੇ ਨਜ਼ਮਾਂ

ਜੀਵਨ ਰਾਮਪੁਰੀ

ਕਹਾਣੀ

ਭੁਲੇਖਾ

ਮਾਏ ਨੀ ਸੁਣ ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ
ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ !

ਘੋਲ ਸੂਰਜ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪੀਤੇ
ਡੀਕਾਂ ਲਾ ਲਾ ਤਪਸ਼ਾਂ।
ਤੋੜ ਰਵਾਇਤਾਂ ਰਸਮਾਂ ਝੰਜਟ
ਮੈਂ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋਛਾਏ।

ਮਾਏ ਨੀ ਸੁਣ ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ
ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ !

ਸ਼ੁਕਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨਾ ਲਿਪਟੇ
ਤਪਦੇ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਜੋਧੇ ਪਾਏ।
ਰੋਟੀ ਦੀ ਇਕ ਬੋਟੀ ਬਦਲੇ
ਅਸਾਂ ਨੇ ਤਨ ਤੇ ਮਾਨ ਕਰਾਏ।

ਮਾਏ ਨੀ ਸੁਣ ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ
ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ !

ਅਰਥ ਹੀਣ ਹੈ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ
ਅਰਥ ਹੀਣ ਹੈ ਸਾਡੀ ਕਾਇਆ।
ਅਸੀਂ ਰਾਜਾ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣਾ
ਭੱਠ ਪਰਦੇਸੀਂ ਝੋਕਣ ਆਏ।

ਮਾਏ ਨੀ ਸੁਣ ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ
ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ !

ਵਿੱਚ ਪਰਦੇਸੀਂ ਬਰਨ ਅੰਗਰੇ
ਪਿਘਲੀ ਆਬ ਤੇ ਰੂਪ ਲੰਗਾਰੇ।
ਗੁਮ ਸੁਮ ਜਹੇ, ਦੋ ਛਿਲਤਾਂ
ਬਦਲੇ ਵਿਕ ਗਏ ਖੜੇ ਖੜਾਏ।

ਮਾਏ ਨੀ ਸੁਣ ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ
ਮੇਰੀਏ ਮਾਏ !.....

2.

ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕੋ ਖਬਰ ਹੈ।
ਮੇਰਾ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੇ ਨਾ ਜ਼ਬਤ ਹੈ।
ਇਕ ਜੋਸ਼, ਇਕ ਜਨੂੰਨ ਹੈ।
ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਪਾ ਲੇਣ ਦਾ !

ਤੇਰੇ ਡੀਕ ਲਾ ਕੇ ਪੀ ਲਵਾਂ
ਤੇਰੇ ਸੀਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਲਵਾਂ
ਲਿਪਟੀ ਰਹਾਂ ਬਣ ਵਾਸਨਾ
ਤੇਰੇ ਬਦਨ ਦੀ ਮੈਂ ਜਿਲਦ ਨਾਲ !

ਜੀ ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ
ਦਸ ਵਾਰ ਨਾਲ, ਸੌ ਵਾਰ ਨਾਲ
ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮੱਠੀ ਕਸ ਜਿਹੀ
ਕਰ ਗਈ ਅੰਜਰਿਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ !

ਹੈ ਮੱਖਣ ਦਾ ਜਿਥੇ ਕਲਬੂਤ ਇਹ
ਤੇਰਾ ਜੋਸ਼ ਚਿੱਟਾ ਮਰਮਰੀ
ਤੇਰਾ ਰੂਪ ਰੂਪ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ
ਤੇਰੀ ਛੋਹ ਵਿਚ ਝਰਨਾਹਟਾਂ !

ਤੇਰੇ ਹਾਸਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਂਕਪਟ
ਤੇਰੇ ਜਲਵਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿਲਕਸ਼ੀ
ਤੇਰੇ ਗੁਲਬਦਨ ਦੀ ਮੈਕਸ਼ੀ।
ਮੇਰਾ ਲੂੰ ਲੂੰ ਨਸ਼ਿਆ ਗਈ।

ਤੇਰੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਵਾ ਦੇ ਨਸਮਿ,
ਤੇਰੇ ਮੁਖੜੇ ਦੀ ਤਾਜ਼ਗੀ,
ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਗ ਤੇ
ਬਹਾਰ ਬਣ ਕੇ ਛਾ ਗਈ

3.

ਇਕ ਹੋਰ ਸੂਰਜ ਢਲ ਗਿਆ, ਇਹ ਹੋਰ ਚਾਅ ਹੈ ਮਰ ਗਿਆ।
ਇਕ ਆਸ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈ, ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ ਖਿਲਰ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ, ਚਰਚਾ ਹੰਗਾਮਾ ਬਹੁਤ ਹੈ।
ਕੋਈ ਰੂਪ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ, ਮਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਮਰ ਗਿਆ।
ਆਪਣੇ ਬੇਗਾਨੇ ਬੋਲਦੇ ਸੀ, ਰੰਗਾਂ ਰੰਗੀਂ ਬੋਲੀਆਂ।
ਮੈਂ ਗੁਮ ਸੁਮ ਜਿਹਾ, ਬੇਸੁਧ ਜਿਹਾ ਸੁਣਕੇ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰ ਗਿਆ।

ਵਿਚ ਜਿਹਨ ਦੇ ਸੀ ਜਲਜਲਾ, ਯਾਦਾਂ ਵੀ ਸੀ ਆਤਸ਼ਫਿਸ਼ਾ।
ਜ਼ਬਾਬੇ ਦਾ ਵੇਗ, ਲਾਵੇ ਦਾ ਹੜ੍ਹ, ਬਣ ਹਾਦਸਾ ਗੁਜ਼ਰਿਆ।

ਵਾਅਦਾ ਖਿਲਾਫੀ ਦਿਲਬਰੀ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਨਹੀਂ।
ਕੋਈ ਕੋਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਕੱਚਾ ਹੋ ਕੇ ਖਰ ਗਿਆ।

ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਜਿਸ ਕਲਬੂਤ ਨੂੰ, ਪੱਟ ਲੱਛਿਆ ਵਾਂਗ ਰੱਖਿਆ।
ਕਲਬੂਤ ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ, ਭੱਠਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਜਰ ਗਿਆ।

ਉਮਰਾਂ ਭੋਗ ਕੋਈ ਟੁਰ ਗਿਆ, ਦੇ ਇਕ ਸਦੀਵੀਂ ਬਿਹਰੜਾ।
ਪਰ ਮਰਨਾ ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਬਿਧਵਾ ਕਰ ਗਿਆ।

ਗਜ਼ਲ

ਝੋਲੀ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਪੀੜਾਂ
ਕੋਈ ਮੁਸਕਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਚਿਣਕੇ ਤੇ ਨੈਣੀਂ ਹੇਠ
ਸੁਪਨੇ ਸਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਫੁਕ ਕੇ ਤੇ
ਸੂਲਾਂ ਦਾ ਸੋਜ ਮੱਲੀ
ਮਰ ਮਰ ਕੇ ਜੀਵਣੋਂ ਦਾ
ਕੋਈ ਭੋਤ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਸ ਗ਼ਮ-ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਲਈ
ਮਿਲਿਆ ਨਾ ਜਦ ਹੁੰਗਾਰਾ
ਆਪਣੇ ਹੀ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ
ਆਖਰ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਐ ਹਉਕਿਓ ਸਜਾਓ
ਦਿਲ ਦੇ ਉਦਾਸ ਘਰ ਨੂੰ
ਸੁਣਿਆ ਖਿਆਲ ਉਸ ਦਾ
ਅੱਜ ਫੇਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗ਼ਮ ਜੁਆਨ ਹੋ ਕੇ
ਪੀੜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਲਏਗਾ
ਇਸ ਆਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ
ਕੋਈ ਦਿਨ ਬਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

—ਇਕਬਾਲ ਅਰਪਨ (ਜ਼ਾਂਬੀਆ)—

ਮਨਜੀਤ 'ਮੀਤ'

ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ
ਸੀ ਤੇ ਕਾਫੀ ਠੰਢ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੱਗ ਕੋਲ ਬੈਠਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕੱਢੇ
ਘੁੰਟ ਭਰਨ ਦਾ ਬੜਾ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਲਈ
ਸਟੋਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਦੇ। ਗਪ-ਸ਼ਾਪ ਮਾਰਨ ਲਈ ਘਰੇ ਕੋਈ ਰੱਬ ਸੱਬੋਂ ਹੀ
ਮਿਲਦਾ। ਮੈਂ ਇਕ ਡਰਿਕ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਮਨ ਆ
ਟਪਕਿਆ ਮੈਂ ਹੱਸਦਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ।

“ਕੀ ਲਏਗਾ ਪੀਣ ਲਈ?”

“ਜ਼ਹਿਰ, ਅੱਜ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪਿਆ ਕਿ ਬਸ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਜਾਨ
ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ।”

“ਇਨੀ ਵੀ ਕੀ ਮਾਯੂਸੀ ਹੈ ਯਾਰ?”

“ਹਾਂ, ਹੈ ਯਾਰ। ਸਾਰਾ ਦਸੰਬਰ ਲੰਘ ਚਲਿਆ ਜੀਤੀ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ
ਕਾਰਡ ਹਾਲੇ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਸੱਤ ਸਾਲ ਹੋ
ਚਲੇ ਨੇ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਉਸਦਾ ਕਾਰਡ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬੱਸ ਇਹ
ਹੀ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਹੀ ਇਕ ਖਤ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਜਿਸਦਾ ਮੈਨੂੰ
ਸਾਲ ਭਰ ਇਤਜ਼ਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਤਾਂ ਹਵਾਲਾਤ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਖਤ ਵਿਚ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਸਿਰਫ ਇਹ
“ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ”

ਤੇ

“ਹਿਜਰ ਕੀ ਰਾਤ ਕਾਟਨੇ ਵਾਲੇ

ਕਿਆ ਕਰੇਗਾ ਅਗਰ ਸਹਰ ਨਾ ਹੁਈ”

“ਪਰ ਸਬਰ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਨਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੈ।
ਚਮਨ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਰੁਕਿਆ ਤੇ ਡਰਿਕ ਇਕੋ ਸਾਹ ਗਟਗਟ ਕਰਕੇ ਪੀ
ਗਿਆ। ਖਾਲੀ ਗਲਾਸ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖਕੇ ਸਿਗਰਟ ਸੁਲਗਾ ਲਈ ਤੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ
ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁਬਿਆ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਪਰਤ
ਆਇਆ ਹੋਵੇ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਇਸ ਹਿਜਰ ਦੀ ਰਾਤ ਦੀ ਕਦੇ ਸਹਰ
ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਅਗਰ ਸਹਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਉਸਨੂੰ
ਭਰ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਬੈਠੀ ਨੂੰ ਕੀ
ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ?”

“ਕੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹੇਗਾ ਚਮਨ?” ਮੈਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਮਾਛ ਕਰਨਾ ਯਾਰ, ਮੈਂ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਪਾਗਲ ਹਾਂ। ਕਦੇ ਕਦੇ
ਉਹਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਂ ਯਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ
ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤੇਰਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ? ਖੁਦਾ ਕਰੇ ਉਹਦੀ ਤਬੀਅਤ
ਠੀਕ ਹੋਵੇ। ਦੋਸਤ! ਇਹ ਇਕੋ ਖਤ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਜ਼ਰਾ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆਉਂਦਾ
ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਭੋਗ ਭੋਗ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।
ਇਹ ਹੀ ਖਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਚਾਰ ਫੁੱਲ ਭੋਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।”

ਸਾਨੂੰ ਪੀਂਦਿਆਂ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ। ਅੱਗ
ਵਾਲੀ ਅੰਗੀਠੀ ਵਿਚ ਅੱਗ ਠੰਢ ਨਾਲ ਮਧਮ ਪੈਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਸ਼ਾ
ਕਾਫੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਿਗਰਟਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਕਮਰਾ ਭਰਿਆ ਪਇਆ
ਸੀ। ਸਿਗਰਟ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਚਮਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ
ਜੀਣ ਲਈ ਰੋਟੀ ਤੇ ਪਾਣੀ। ਮੈਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿਚ ਚਮਨ ਨੂੰ ਕਹਿ ਬੈਠਾ ਸਾਂ
ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਤੂੰ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਚਮਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ।

“ਕਾਲਿਜ ਵਿਚ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੀਤੀ ਦੀ
ਮੰਗਣੀ ਵਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਸਿਗਰਟ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨਫਰਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ
ਸਾਂ ਉਹਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਨੂੰ ਭੁਲਾ
ਦੇਵੇਗੀ। ਪਰ ਉਹ ਭੁਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਇਹ ਮੰਗਣੀ, ਸਾਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ
ਉਹਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੀ ਪਰਵੇਸ਼ ਦਾ
ਕਰਜ਼ਾ ਆਪਣੇ ਅਰਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਚੁਕਾ ਦਿਤਾ। ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੂਲੀ ਤੇ
ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਬੜੀ ਸੁਖੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹਦੀ ਇਕ ਚਿੰਨੀ
ਆਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ
ਸਾਰੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਬਿਤਾਏ
ਸਨ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਬਿਤਾਏ ਸਨ। ਖੈਰ! ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਇਹ
ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ
ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਗੱਲਿਆਂ।”

ਚਮਨ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ।
“ਦੋਸਤ! ਇਕ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਦਿਲ ਦਾ ਭਾਰ ਹੋਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ
ਹਾਂ। ਇਕ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੇਰੇ ਕੋਲ
ਬੈਠ ਉਹਨੂੰ ਜਿਉਂਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।”

“ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਹ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਕੁੜੀ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਬੜਾ ਨਾਜ਼ਕ
ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਆਪਣਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ
ਵਲੂੰਧਰਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਉਹਦੀਆਂ ਚੁੱਪ
ਵਿਚਲੀਆਂ ਰੋਣ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਗੂੰਜਦੀਆਂ
ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹਦੀ ਘੁਟ ਘੁਟ ਕੇ ਸਿਸਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਵੀ
ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਉਸਨੇ ਸਬਰ ਦਾ ਮਿਠਾ ਜ਼ਹਿਰ ਪੀ ਤਾਂ ਲਿਆ ਪਰ ਪਤਾ
ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਪੀ ਲਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਜੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਰਮਾਨ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪ ਗਈ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ
ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਅਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਮੁਕ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਉਹਦੇ
ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲ ਹਰ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਗਲ ਗੁਨਾ ਦਿੰਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।”

“ਪੈਸਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨਮੰਦਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਡਾਲਰਾਂ
ਤੇ ਪੈਂਡਾ ਨਾਲ ਉਤਾਰ ਦਿਤਾ। ਮੂਰਤੀ ਬਿਨਾਂ ਮੰਦਰ ਖੰਡਰ ਹੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਜੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਗਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁੰਟ ਲਈਆਂ ਤੇ
ਉਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਲੈ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਇਕ ਜਖਮ ਆਇਆ ਜਿਸਦਾ ਦਰਦ
ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।”

ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਧੀਮੀ ਚਾਲ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਪਲ ਅਜਿਹੇ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਦਾ ਲਈ ਅਟਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਤ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਕੁ
ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹਾਂ। ਚਮਨ ਹਿਜਰ ਦੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ਠੱਕਰਾਂ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਚਲਾ ਦਿਤਾ।
ਪਰ ਇਸ ਹਿਜਰ ਦੀ ਰਾਤ ਦੀ ਸਹਰ ਨਾ ਹੋਈ। ਸਹਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਉਹ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਅਲੱਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਮਨ ਆਪਣੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ
ਆਖਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੀ ਜਾਂ ਹੁਣ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਾਕੀ ਸਨ।

ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਦੇ ਕਰੀਬੀਆਂ ਨੇ ਬਕਸ ਧੱਕ ਕੇ ਭੀੜੀ ਜੇਹੀ ਗਲੀ
ਵਿਚ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੈਥੋਂ ਦਾਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਅੱਖੀਆਂ
ਭਰਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ
ਉਸਨੂੰ ਦਾਗ ਦੇ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਿੱਕੀ ਜੇਹੀ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਖਤੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ।
ਉਸ ਪਲ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਇਹ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਪਿੱਛਕੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਦੂਸਰੀ
ਤਰਫ ਜੀਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਚਮਨ ਲਈ ਖੁਲ
ਗਏ।

ਉਸ ਦਿਨ ਆਖਰਾਂ ਦੀ ਠੰਢ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ ਦਾ ਅਖਰੀਲਾ ਹਫ਼ਤਾ ਸੀ
ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਸਿਗਰਟ ਸੁਲਗਾ ਲਈ ਤੇ
ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਦੀ ਚਿਮਨੀ ਵਿਚੋਂ ਉਠਦੇ ਹੁੰਦੇ ਵਲ ਦੇਖਣ ਲਗ ਪਿਆ।
ਇਕ ਤਸੱਲੀ ਜੇਹੀ ਆਈ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਵਾ ਦਾ ਰੁੱਖ ਜੀਤੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ
ਵਲ ਸੀ। ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਚਮਨ ਛੋਟੀ ਹੀ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ
ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੀ ਤਾਂ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿਤਾ ਪਰ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਦੀ ਉਡਕੇ ਤਾਂ ਉਸ
ਕੋਲ ਜਾ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।

ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ
ਆਣ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਹੱਥ ਰਖ ਦਿਤਾ। ਰਾਜ ਵਰਮਾ ਚਮਨ ਦਾ ਫੈਮਲੀ ਡਾਕਟਰ
ਸੀ ਮੇਰਾ ਵੀ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਲੋਟ ਹੋ ਗਿਆ
ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾਕਟਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੋਂ ਹੇਠ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਵਹਿ ਰੂਹੇ
ਡਾਕਟਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ:

“ਮਿਸਟਰ ਚਮਨ ਵੀ ਅਜੀਬ ਇਨਸਾਨ ਸੀ, ਇਨਾ ਦੁਖ ਹੁੰਦਿਆਂ
ਹੋਇਆ ਵੀ ਕਦੇ ਉਦਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ
ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਗਿਣਦਿਆਂ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਦੇ
ਅਫਸੋਸ ਨੀ ਕੀਤਾ।”

“ਕੀ ਮਤਲਬ ਡਾਕਟਰ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਗ ਸੀ।”

“ਹਾਂ, ਫੇਫੜਿਆਂ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦੀ
ਅਧਿਕਤਾ ਕਰਕੇ ਹੋ ਗਿਆ।”

“ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਉਸਨੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ।”

“ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਰੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦਾ। ਬਸ
ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਹਾਡੀ ਤਬੀਅਤ ਕੌਸੀ ਹੈ
ਤੁਹਾਡੇ ਮਿਜਾਜ਼ ਕੌਸੇ ਨੇ।”

“ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਮਨ ਸਿਗਰਟ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ ਤਾਂ
ਉਸਨੇ ਹੱਸਕੇ ਕਹਿਣਾ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਹੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸਾਬਣ ਹੈ ਜੋ
ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤਕ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹੇਗੀ। ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਲਈ
ਵਕਤ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ। ਪਰ ਇਹ ਕੰਮਬਖਤ
ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਇਹਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡ ਦਿਆਂ। ਡਾਕਟਰ
ਸਾਹਿਬ ਜਿਥੇ ਮਹੀਨਾ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਸਮਝੋ ਵੀਹ ਦਿਨ ਜੀ ਲਵਾਂਗਾ। ਬਸ ਹੋਰ
ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨਾ।”

“ਸੱਚੀਂ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ
ਸੀ। ਹਾਂ ਸੱਚ ਤੇਰੇ ਨਾਂ ਇਕ ਲਫਾਵਾ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ
ਕੁਝ ਖਤ ਨੇ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਨਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਜੋ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਛਪਵਾ
ਦੇਵੀ ਤੇ ਖਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ।”

ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਾਰੇ ਕੋਟ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਲਫਾਵਾ ਕੱਢਕੇ ਮੈਨੂੰ ਫੜਾ
ਦਿਤਾ। ਉਸ ਲਫਾਵੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

“ਦੋਸਤ! ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਲੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਉਸਤੇ ਲਟਕਦਾ ਮਨਸੂਰ ਪਰ
ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮਬਖਤ ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਤੋੜਦਾ, ਕਿੰਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਾਲੇ ਵੀ
ਸਹਿਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੋਚਾਂ ਨੇ ਦਬੋਚ ਲਿਆ। ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ
ਇਕ ਚਮਨ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣਾ ਦੁਖ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਅਸਲੀਅਤ ਤੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੇਕਰ ਡਾਕਟਰ ਅੱਜ ਨਾ ਮਿਲਦਾ
ਤਾਂ ਉਹ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਇਕ ਭੁਲੇਖਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

JIM PATTISON
ON MAIN
SERVICE AFTER
SALE

BUS. 879-4233 3434 MAIN ST. VANCOUVER, B.C. RES. 435-1834

ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੈਗਨਾਂ,
ਟਰੱਕ, ਵੈਨਾਂ ਅਤੇ 4x4ਜਿਥੇ ਟੈਟ ਲਈ ਕੁਰਾਡੇ ਜਾਣੇ
ਪਹਿਚਾਣੇ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂ ਫੁੱਲ ਫਰੀ

PARLAD GILL

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ (ਨਾਵਲ)

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ(ਪਿੰਡ ਖੁਰਦਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ) ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ।
(ਲੜੀਵਾਰ)

ਕਿਸਤ ਨੰਵੀਂ

ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ

ਕਾਂਡ 20

ਜਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘੀਆਂ, ਸਿੰਘਪੁਰ ਤੋਂ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੁਆਲਾਨੋਪਰ ਤੇ ਈਪੋ ਹੋ ਕੇ ਪੀਨਾਂਗ ਰੁਕ ਕੇ ਸਿਆਮ ਨੂੰ ਜਾਣਗੇ। ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੀਨਾਂਗ ਜਾਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਰਤਵਰਥ ਤੋਂ ਫੇਰੀ ਲੈ ਕੇ ਪੀਨਾਂਗ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਇਸਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਇਆ? ਅਸੀਂ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਉਤਰੀਏ? ਪਰਿਮਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਸਿਆਮ ਦੀ ਹੱਦ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਾਈਏ? ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਆਈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਪੀਨਾਂਗ ਇਸ ਲਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਜਿਸ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਥੇ ਰੁਕੇਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਤਰਸ ਉਠੇ ਹੋਣ।

ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਗੱਡੀ ਆਪਣੀ ਚਾਲੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦ ਗੱਡੀ ਸੇਗਮਤ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਰੁਕੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਜ ਮਾਰ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਉਤਾਰ ਲਿਆ। ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਛਿਆ—“ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਗੱਲ ਐ?”

ਜ਼ਰਾ ਰੁਕ ਕੇ ਦੂਜੀ ਗੱਡੀ ਲਵਾਂਗੇ। ਸਿੰਘਪੁਰ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਤੁਸੀਂ ਟਿਕਟ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝ ਹੀ ਜਾਓਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਆਲਾਨੋਪਰ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਪਾਹੋਗੇ ਵਲੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਕੋਤਾਭਾਰੂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਰਾਹ ਜ਼ਰਾ ਲੁਗਾ ਲੁਗਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਤਾਭਾਰੂ ਟੱਪ ਕੇ ਸਿਆਮ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ।”

ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ “ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ” ਬੜੇ ਨਿਰਮੋਹ ਤੇ ਕਠੌਰ ਮਨ ਹਨ। ਉਸਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਉੱਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪੀਨਾਂਗ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਰਧੰਗੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਦੇਖ ਲੈਣ ਲਈ ਤਰਸ ਉਠੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਤਕ ਸਕਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਸੁਆਰ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਨਾ ਤਕ ਸਕਣ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਇਸੇ ਮਨ ਨਾਲ ਪੀਨਾਂਗ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਰ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ। ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਲੈ ਲਈਆਂ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਕੋਤਾਭਾਰੂ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਆ ਗਈ। ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਪੁਛਿਆ—“ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੋਤਾਭਾਰੂ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿੰਘਪੁਰ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਗੱਡੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਈ?”

“ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘਪੁਰੋਂ ਝੱਟ ਪੱਟ ਨਿਕਲ ਚੱਲੀਏ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਫੜ ਲਵਾਂਗੇ।”

ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਝਕਦਿਆਂ ਝਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ—“ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪੀਨਾਂਗ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ।”

“ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਮੋਹ ਇਕ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਭਾਢਾ ਐਂਥਾ ਹੈ। ਭਾਢਾ ਹੀ ਐਂਥਾ ਹੈ। ਪੁੱਛੋ ਕੁਝ ਨਾਹ, ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਜੀ।”

“ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਆਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬੜਾ ਕਠੌਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਐ।”

“ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਕਠੌਰਤਾ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦਾ ਮੋਹ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਗ ਉਠਿਆ ਹੈ।” ਕਬਹੂੰ ਜੀਅਤਾ ਉਭਰ ਚੜ੍ਹਤਾ ਹੈ, ਕਬਹੂੰ ਜਾਏ ਪਿਆਲੇ।” ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਲ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਪਰਤੱਖ ਰਖਦਾ ਹਾਂ। ਚੌਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ-ਸੁਣੱਖੇ ਮੁੱਖੜੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਮਨ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਨ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਮਨ ਪਾਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਤਿਲੁਕ ਤਿਲੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਨੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਉਠਿਆ। ਉਹ ਬਿੰਟ ਬਿੰਟ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਤਕਣ ਲੱਗਾ। ਜਦ ਉਹ ਉਸ ਵੱਲ ਤਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਝਾਲ ਨਾ ਝੱਲ ਕੇ, ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਜਾਂ ਫੇਰ ਗੱਡੀ ਦੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਕੇ ਬਾਹਰ ਤੱਕਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਮਨ ਦੀ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਵਾਹ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਹੋਰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਇਉਂ ਪਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲੱਕੜ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਲੱਕੜ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਵੀ ਤਰ ਜਾਏਗਾ। ਇਕ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਦਮ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲ ਕੇ ਤੁਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹ ਗੱਲ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਮਿਲਣੀ ਸਮੇਂ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ, ਉਸਨੂੰ ਕਹੀ ਸੀ—“ਬੀਰ ਜੀ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ।” ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਖੜਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਗਈ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ—“ਮੈਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ।” ਉਹ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲੇ-ਮੱਠੇ ਮਨ

ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਉੱਘਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸਨੇ ਅੱਖ ਪੁੱਟ ਕੇ ਤੱਕਿਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਚੱਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਸੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਫਿਰ ਉੱਘਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਗੱਡੀ ਆਪਣੀ ਚਾਲੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਤ ਕਾਫੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਦੋ ਹੋਰ ਮਲਾਈ ਮੁਸਾਫਰ ਲੱਤਾਂ ਪਸਾਰ ਕੇ ਲੈਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਡੱਬਾ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਸੀ।

ਕਾਂਡ 21

ਜਦ ਗੱਡੀ ਕੋਤਾਭਾਰੂ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਦਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਕੱਢੇ ਮਾਰ ਕੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਪਠਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਕੁਝ ਠੰਠਬਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਪਠਾਣ ਸਿੰਘਾ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਨੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਿਸੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਕੁੱਲ ਉਤੇ ਬੱਧੀ ਮੁੱਖੜੀ, ਲੁੰਗੀ, ਚਿੱਟੇ ਲੰਮੇ ਕੁੜਤੇ ਉਤੇ ਤਿੱਲੇਦਾਰ ਵਾਸਕਟ, ਤੋੜ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਘੇਰੇ ਵਾਲੀ ਸਲਵਾਰ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਤਿੱਲੇਦਾਰ ਚਪਲਾਂ। ਜਦ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੇੜੇ ਢੁਕੇ ਤਾਂ ਪਠਾਣ ਨੇ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਕਿਹਾ—“ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਸਲਾਮ।” ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ—“ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਲਾਮ।” ਪਠਾਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੋਹਾਂ ਵੱਲ ਭਰਵੀਂ ਨਜ਼ਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਪੜਿਆ—“ਆਪ ਤੋਂ ਸਰਦਾਰ ਲੋਕ ਇਧਰ ਕਾ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ। ਕਹੀਂ ਬਾਹਰ ਸੇ ਆਇਆ?” ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨੌਤ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰ ਬੋਲ ਪਿਆ—“ਹਮ ਪਠਾਣ ਲੋਗ ਅੱਲਾ ਵੱਲੀ ਕਾ ਬੇਟਾ। ਹਰਮ ਤੁਖਮ ਨਹੀਂ। ਅਗਰ ਤੁਮ ਚੀਨ-ਜਪਾਨ ਸੇ ਆਇਆ ਤੇ ...” ਕਹਿ ਕੇ ਪਠਾਣ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਤਕ ਕੇ ਕਿਹਾ—“ਬੋਲੋ ਜਲਦੀ ਬੋਲੋ। ਹਮ ਤੁਮਾਰੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।” ਉਸਨੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਰਦੇਸੀ ਨਹੀਂ, ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮਲਾਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪਠਾਣ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦਾ ਪਰਭਾਵ ਉੱਡ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਕੁਝ ਤਸੱਲੀ ਚਮਕਦੀ ਦਿਸ ਪਈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਠਾਣ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮਲਾਯਾ-ਸਿਆਮ ਦੀ ਹੱਦ ਟੱਪਣ ਲਈ ਇਸ ਪਠਾਣ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਏ ਜਾਂ ਨਾਹ। ਉਹ ਸ਼ੱਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਖੁਫੀਆ-ਪੁਲਸ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਸਦੇ ਕਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਆਏ ਪਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਉਸ, ਪਠਾਣ ਉਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਪਠਾਣ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂ ਉਤਾਵਾਲਾ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਡਾਲਰ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਲਾਯਾ ਵਿਚੋਂ ਸਿਆਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਜਦ ਉਹ ਪਠਾਣ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਮੁਕਾਮ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤਾਂ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ—“ਇਹ ਪਠਾਣ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਇਸੇ ਰਾਹ ਲੰਘਦੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫੜ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਹੱਦ ਨਾ ਟੱਪਿਆ ਜੇ। ਜੇ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਾ ਈ ਐ ਤਾਂ ਦੋ ਚਾਰ ਮੀਲ ਲਭੋ ਹੋ ਕੇ ਹੱਦ ਟੱਪ ਜਾਇਆ ਜੇ।”

“ਫੇਰ ਤਾਂ ਇਹ ਪਠਾਣ ਚੰਗਾ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਡਾਲੇ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।”

“ਨਹੀਂ! ਇਹ ਪਠਾਣ ਡਾਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਹਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁਝ ਸੂਹ ਐ ਕਿ ਸਿੱਖ, ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਐ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋ ਗਏ ਐ। ਨਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸਭ ਪਠਾਣ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਐ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦੇ ਐ।”

“ਫੇਰ ਤਾਂ ਪਠਾਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਗਰਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।” ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਰੁਕ ਕੇ ਕਿਹਾ—“ਜੇ ਅਸੀਂ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸ ਪਠਾਣ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਾਂਗੇ। ਪਠਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ। ਸਭ ਪਠਾਣ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਇਸ ਪਠਾਣ ਨਾਲ ਗੱਲ ਗਰੀਏ।”

ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਟੇਸ਼ਨੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਗੋਰੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਚਿੱਟੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਤੱਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਖੌਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਠੰਡੀ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾੜੀਆਂ ਹੱਦ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਗੋਰੇ ਫੌਜੀ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਚਿੱਟੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੱਜ

ਵਿਚ ਅਵਾਰਾ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ, ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਯੋਗ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਕਦਮੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਤੁਰਦਿਆਂ, ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਤੱਕਿਆ। ਉਹ ਪਠਾਣ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਗੋਰੇ ਉਸਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਪਾਸਿਓਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ, ਉਹ ਉਧਰ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸਦੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਖਲੋਂਦੇ। ਗੋਰਿਆਂ ਤੇ ਪਠਾਣ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋ ਰਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਪਰ ਉਹ ਪਰਤੱਖ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਗੋਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕਿਆ ਕਿ ਉਸ ਪਠਾਣ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਬੀਟੀ ਫੜ ਲਈ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣ ਉਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬੀਟੀ ਨਾ ਛੁਡਾ ਸਕਿਆ। ਦੂਜੇ ਦੋਹਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਪਠਾਣ ਦੀ ਪਿੱਠ ਥਾਪੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ। ਗੋਰੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਠਾਣ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਮੁੜ ਪਿਆ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ—“ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਪਠਾਣ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਗੋਰੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਗੋਰੇ ਆਮ ਟੋਮੀ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲੰਮੇ ਚੜ੍ਹੇ ਪਠਾਣ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਅਜਮਾਈ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹੋਣ।”

“ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ! ਪਠਾਣ ਹੁਣ ਮੁੜ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਐ। ਉਹਦਾ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਣੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਆਮ ਦੀ ਹੱਦ ਟਪਣੀ ਐ। ਜੇ ਉਹ ਸੁਹੀਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਸਾਡਾ ਪਿਛਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਐ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਐ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਚੱਲੀਏ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਫਾਇਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਕ ਇਹ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਤਾ ਚੱਲ ਸਕੇ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਚੱਲ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਵਿਛੜਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਸਾਡਾ ਪਿਛਾ ਕਰਦਾ ਐ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਪਿਛਾ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਸੁਹੀਆ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੁਹੀਆ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।”

ਏਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਪਠਾਣ ਨੇੜੇ ਆ ਚੁਕਿਆ। ਉਹ ਰੁਕ ਕੇ ਉਸਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਫੇਰ ਤਿੰਨ ਇਕੱਠੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਪਠਾਣ ਨੇ ਆਪੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਈ—“ਯਹ ਸਾਲਾ ਟੋਮੀ ਲੱਗ ਹਮ ਸੇ ਖਰਮਸਤੀ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਯਹ ਜਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮ ਠੋਕੇਦਾਰ ਅੱਡੇ ਮੁਰਗ ਅੱਠ ਗੋਸਤ ਇਨ ਸਾਲਾ ਲੱਗ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੀਏ ਪਲਟਨ ਕਾ ਜੇ ਗੋਰਾ ਲੱਗ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਜ਼ੋਰ ਆਜਮਾਈ ਕਰਤਾ ਹੈ।”

ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੁਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਠਾਣ ਆਪ ਮੁਹਾਰਾ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ—“ਹਮ ਪਠਾਣ ਲੱਗ ਅਪਨਾ ਬੀਵੀ ਬੱਚਾ ਕੇ ਯਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਤਾ। ਹਮਾਰਾ ਬੀਵੀ ਕਾ ਭਾਈ ਮੁਹਾਮਦ ਗਫੂਰ ਮੁਲਕ ਕੇ ਗਿਆ ਅੱਠ ਵਹੂ ਸਾਲਾ ਹਮਾਰੀ ਮਰਜੀ ਕੇ ਬਗੈਰ ਉਨ ਕੇ ਸਾਥ ਲੈ ਆਇਆ। ਸਾਲਾ ਨੇ ਹਮ ਕੋਂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮੇਂ ਡਾਲ ਦੀਆ। ਹਮ ਘੁਮਤਾ ਥਾ। ਅਬ ਘੁਮਨਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਮ ਕੋਤਾਭਾਰੂ ਮੇਂ ਰਹਿਨਾ ਕੇਦ ਮਾਨਤਾ।”

ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤੱਕਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੂਹਣੀ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੂਹਣੀ ਉਤੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰੀ ਮਾਰੀ। ਉਹ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤਾੜ ਕੇ ਪੁਛਿਆ—“ਆਪ ਕੀ ਬੀਵੀ ਕਾ ਭਾਈ ਕਹਾਂ ਰਹਿਤਾ ਹੈ?”

“ਵਹੂ ਸਾਲਾ ਸਿੰਘਪੁਰ ਪੁਲਸ ਮੇਂ ਆਪਨੇ ਭਾਈਓਂ ਕੇ ਖਿਲਾਫ ਚੁਗਲੀ ਕਰਨੇ ਕਾ ਕਾਮ ਕਰਤਾ।”

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਭਰਵੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਪਠਾਣ ਵੱਲ ਤੱਕਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਸ਼ਸ਼ੇਪਨ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਚੰਗਾ ਬੰਦਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸਦਾ ਗਫੂਰ ਦਾ ਗਿੱਤੇਦਾਰ ਹੋਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁਭ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਿਲੋਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਹਮਾਰੇ ਗਾਉਂ ਕਾ ਏਕ ਅੱਠ ਹਰਾਮ ਤੁਖਮ ਨਾਦਰ ਖਾਨ ਉਸ ਕਾ ਅਫਸਰ ਹੈ। ਵਹੂ ਸਭ ਸੇ ਬੜਾ ਚੁਗਲਬਾਜ਼ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾ ਗਲਾ ਕਾਟਤਾ ਹੈ। ਵਹੂ ਬੁਹਤ ਬੜਾ ਖਰ-ਤੁਖਮ ਹੈ।”

ਨਾਦਰ ਖਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਠੰਠਬਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਇਕ ਵੀ ਹੋਰ ਕਦਮ ਤੁਰਨ ਜਾਂ ਨਾਹ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਠੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਧਰੇ ਬਾਣੇ ਹੀ ਨਾ ਲੈ ਪਹਿੰਚੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਰੇ ਚਲੋ ਉਸਨੇ ਇਕ ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਮੋੜ ਮੁੜਦਿਆਂ—“ਅੱਡਾ ਸਰਦਾਰ!

ਹਮਾਰਾ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਹਮ ਪਾਂਚ ਨਮਾਜ਼ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਤਾ ਲੋਕਿਨ ਜਬ ਕੜੀ ਘਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਲੇਤਾ ਹੈ। ਅਬ ਨਮਾਜ਼ ਕਾ ਵਕਤ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ। ਅੱਡਾ, ਫਿਰ ਕੜੀ ਮਿਲੇਗੇ ਤੇ ਅੱਠ ਬਾਤ ਕਰੇਗਾ। ਖੁਦਾ ਹਾਵਿਜ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਸਤ-ਪੰਜਾ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੇ ਇਕ ਘਰ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਜਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਕੁੰਡਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ। ਉਹ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਹੋਰ ਤੁਰਦੇ ਗਏ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ—“ਮੇਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਠਾਣ ਚੰਗਾ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕੇ ਜਾਂ ਨਾਹ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ।” “ਬਾਲ ਬੱਚੜਦਾਰ ਐ।”

ਉਂਜ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਤੁਰਕੀ ਦੀ ਜੰਗ ਲੱਗੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਨ।”

“ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ—“ਦਿਨ ਦਲ ਗਿਆ ਐ। ਰਾਹ ਪਹਿੰਚੇ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਗੱਡੀ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਟਪਣੀ। ਪਠਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਚਾਰ ਮੀਲ, ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਹੱਦ ਟਪਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਜੇ ਰਾਤੀਂ, ਹਨੇਰੇ ਹੋਏ ਟੋਪੇ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ ਕਿ ਕਿੱਧਰ ਜਾਣਾ ਐ। ਅਸਾਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਮੁੜ ਕੇ ਗੱਡੀ ਹੀ ਐ। ਬਖਤੋਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਜਾਨੂੰ ਪਛਾਣੂੰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਛੜਾ ਛੜਾ ਐ। ਜਾਗਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਐ ਤੇ ਸੂਦ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਐ। ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਲੱਭ ਲਈਏ ਤਾਂ ...” ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੰਘਾ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬੱਧਾ ਇਕ ਪੁਰਜਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ—“ਆਹ ਐ ਉਹ ਪੁਰਜਾ।”

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੁਰਜਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਹਾ—ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀਏ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਪਾ ਦੇ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ, ਕਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵੇਖੀ। ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਉਧਰ ਮੁੜਨ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ—“ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ ਅੱਠ ਦਸ ਬੰਦੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਮਲਾਈ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਈਏ।”

ਇਕ ਮਲਾਈ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ, ਉਹ, ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਖਲੋਤੇ। ਉਹ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾ ਫਤਹ ਬੁਲਾਏ। ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਖਤੋਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਬੁਰਾ ਬੋਲਿਆ। ਤਿੰਨੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵੜੇ। ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ—“ਬਖਤੋਰ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ?”

“ਤਗੜਾ ਐ।”

“ਉਹਦੀ ਮਾਈ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੋਂ ਐ। ਬਖਤੋਰ ਸਾਡਾ ਦੋਹਤਾ ਹੋਇਆ। ਹੈ

(ਖਾਕੀ ਪੰਨਾ 233)

(ਪੰਨਾ 22 ਦੀ ਘਾਟੀ)

ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ। ਜਦ ਵੀ ਨਾਨਕੇ ਆਉਂਦਾ, ਬਹੁਤ ਮਸਤੀਆਂ ਕਰਦਾ। ਉਹਦੀ ਮਾਈ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਭੁੱਖਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਤਗਤੀ ਐ ਉਹ? ਬਖਤੋਰ ਅਜੇ ਛੜਾਈ ਹੋਣਾ ਮੇਰੇ ਆਉਂਦਾ? ਉਹ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਿਸਤਰੇ ਇੱਕ ਮੰਜੀ ਉੱਤੇ ਰਖਦਿਆਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਉਹ ਜ਼ਰਾ ਪਰੇ ਹੋਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ—

“ਤਾੜੀ ਨਾਲ ਰੱਜਿਆ ਹੋਇਐ।”

ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ—“ਮੈਂ ਚਾਹ ਰਖਦਾਂ।”

ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ—“ਨੱਥਾ ਸਿਹਾਂ! ਆਪਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣੇ। ਤਿਹਾ ਲੱਗੀ ਐ।”

ਉਹ ਦੋ ਗਲਾਸ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰ ਲਿਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਦੂਜੀ ਵਾਹਟੀ ਮੰਜੀ ਉੱਤੇ ਬਹਿਦਾ ਹੀ ਬੋਲ ਪਿਆ—“ਸਿੰਘਪੁਰ ਤਾਂ ਕੰਮ ਚੰਗਾ ਹੋਣਾ ਪਰ ਏਥੇ ਵੀ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ। ਵੀਹ ਡਾਲੇ ਜਾਗੇ ਦੇ ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਮੈਂ ਹੋਰ ਮਾਠ ਲੈਂਦਾ ਸੁਦ ਦੇ। ਕਈ ਵੇਰੀ ਸੋਚਦਾ ਸਿਆਮ ਜਾ ਵੜਾਂ? ਓਥੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਕਾਨਾਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੜਕੇ ਹੀ ਕੰਮ ਤੇ ਲਵਾਂ ਦਉ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਕੋਲੇ।” ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ—“ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੰਡੇ ਨਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੇ।”

“ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੈ ਤੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ।” ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬੰਡੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਜਾਪਦੇ ਓ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਿ ਪਓ। ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਚਾਰ ਮੰਜੇ ਐ। ਆਇਆ ਗਿਆ ਰਹਿੰਦੇ।” ਉਹ ਫਿਰ ਉਠ ਖਲੋਤਾ “ਮੈਂ ਆਟਾ ਮਲਦਾਂ। ਦਾਲ ਕੱਲ ਦੀ ਬਣੀ ਐ।”

ਉਸਨੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਝੱਕਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ—“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਇੱਕ ਇੱਕ ਦੋ ਦੋ ਗਲਾਸ ਤਾੜੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਰ ਲਈਏ।”

“ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਤਾੜੀ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ।”

“ਫੇਰ ਠੱਕੇ ਚਲੇ ਚਲਦੇ ਆ।”

“ਨਹੀਂ ਨੱਥਾ ਸਿਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੇ।”

ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਵੱਲ ਘੂਰ ਕੇ ਤਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ—“ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ‘ਭਾਈ’ ਹੋਣੇ ਆ। ਏਥੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਗਰੇਬ ਸਾਹਬ ਲੈ ਆਈਏ। ਬਜਾਜੀ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਐ।” ਉਹ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਆਟਾ ਗੁੰਨਦਾ ਗੁੰਨਦਾ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ—“ਸਿਆਮ ‘ਚ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਬੰਦੇ ਐ। ਯਾਲੇ ਇੱਕ ਆਪਣਾ ਭਾਈ ਰਹਿੰਦਾ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ। ਉਹਨੇ ਘਰੇ ਗਰੇਬ ਸਾਹਬ ਰਖੀਐ। ਜਿਹੜਾ ਉਹਦੇ ਜਾਊ ਉਹ ਉਹਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਖਿਜਮਤ ਕਰੂ।”

ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਗੰਢੇ ਤੇ ਟਮਾਟਰ ਚੀਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰਾ ਸਿਰਹਾਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਲੋਟ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਘ ਆ ਗਈ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਂ ਮੂੰਹ ਹੱਥ ਖੋਤੇ। ਤਿੰਨਾ ਰਲ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ। ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੀੜੀ ਤਾੜੀ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਘਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਚਾਹ ਬਣਾ ਲਿਆਈ—“ਲੱਕੀ ਚਾਹ ‘ਚ ਦੁੱਧ ਪਾਂਦੇ ਐ। ਮੈਂ ਦੁੱਧ ‘ਚ ਚਾਹ ਪਾਂਦਾ।” ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਦਿਤੇ। ਇੱਕ ਮੱਥੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਕੇ ਖੜਾ ਖੜਾ ਹੀ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਹ ਚਾਹ ਪੀਂਦਾ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ ਤਾੜੀ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਖੁਰਦਾ ਗਿਆ।

ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ—“ਨੱਥਾ ਸਿਹਾਂ! ਜੇ ਤੂੰ ਤੜਕੇ ਤੜਕੇ ਸਿਆਮ ਦੀ ਹੋਦ ਟਪਾ ਦਏ ਤਾਂ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਐ।”

“ਅਈਥੇ ਰਹਿ ਜਾਓ। ਬੜੇ ਕੰਮ ਐ ਅਈਥੇ।”

“ਨਹੀਂ! ਅਸੀਂ ਸੋਨੇ ਆਲੀਆਂ ਕਾਨਾਂ ‘ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਣੇ।”

“ਮੈਂ ਵੀ ਚਲ੍ਹ ਕਹਿਕੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ—“ਸੁਦ ਸਾਰਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਊ। ਤੁਸੀਂ ਚਲੋ ਮੇਰੀ ਥਾਂ ਬਣਾਇਓ। ਮੈਂ ਵੀ ਆ ਜਾਊ ਕਿਸੇ ਦਿਨ।” ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ਼ੈਕਲ ਲੈਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦਾ। ਗੱਡੀ ਗੁੱਡੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨਾ। ਭਾਂਡੇ ਮੀਧੇ ਲੰਘ ਜਾਊ।”

“ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣੈ।”

“ਆਪਣਾ ਯਾਰ ਐ ਇੱਕ ਪਠਾਣ ਉਹ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਕਰਦੇ। ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਭਲਾ ਜਿਹਾ ਐ। ਹਾਂ ਸੱਚ, ਅਮਾਨ ਉਲਾ ਐ। ਜੇ ਉਹਨੇ ਤਾੜੀ ਪੀਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਹਦੀ ਪਠਾਣੀ ਉਹਦੇ ਵਰਗੀ ਈ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਐ। ਉਹਤੋਂ ਭਰਦਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ।

ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਪਠਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਹੀ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪਠਾਣ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਟੱਬਰ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਐ।

“ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਐ? ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ—“ਨਰ ਐ ਨਰ। ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਯਾਰ। ਇੱਕ ਰਾਤੀ, ਦੋ ਵੱਜੀ ਗੋਰੇ ਨਸ਼ੇ ‘ਚ ਚੁਰ ਹੋਏ, ਉਹਦਾ ਬੁਹਾ ਭੰਨਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਹਨੇ ਪੋਲਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਨਠਾ ਦਿਤੇ। ਹੁਣ ਸਿਆਮ ਦੀ ਹੋਦ ਟਪ ਕੇ ਚੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਖਰੀਦ ਲਿਆਇਐ। ਗੋਲੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਰਖਦੇ।”

“ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣੈ?”

“ਹੋਰ ਕੀ! ਉਹ ਤਾਂ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਜਾਣਦੇ।”

ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੋਂ ‘ਹਾਂ’ ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿਤਾ।

“ਜੇ ਉਹ ਡਾਲੇ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ।”

“ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਸੂਰ ਨਾਂਹ ਦਉ।”

ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ—“ਨੱਥਾ ਸਿਹਾਂ ਫਿਰ ਕਰ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ। ਸਾਨੂੰ ਤੜਕੇ ਤੜਕੇ ਹੋਦ ਟਪਾ ਦਏ। ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਤੇ ਉਹਦਾ ਹਸਾਨ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣ ਲੱਗੇ।”

ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਨਾਲੇ ਤਾੜੀ ਦੇ ਦੋ ਗਲਾਸ ਹੋਰ ਮਾਰ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾਲੇ ਅਮਾਨ ਉਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਆਵੇਗਾ। ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਹੋਈ ਪੱਗ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੰਧੀ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ।

ਸਾਨੂੰ ਤੜਕੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

“ਸਿੰਘ ਸਾਹਬ! ਜੇ ਪਠਾਣ ਮੰਨ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹੀ ਐ।”

“ਅਸੀਂ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹੀਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ, ਆਪ ਹੋਦ ਟਪਾ ਕੇ ਆਵੇ। ਇਕੱਲੇ ਪਠਾਣ ਨਾਲ ਨਾਂਹ ਜਾਈਏ।”

“ਠੀਕ ਐ।”

(ਚਲਦਾ)

ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਬੁੱਤ

—ਹਰਦੇਵ ਵੜੇਚ

ਬੁੱਤਾਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬੁੱਤ ਸਤਿਕਾਰਨ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਨੇ। ਕੁਝ ਘੜੀਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਵਿਚਾਰੇ, ਵਿਚ ਕਤਾਰਾਂ ਬੰਝੇ, ਹੱਥੀਂ ਹਾਰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਵੜਕੇ, ਰਸਤਾ ਤੱਕਦੇ ਖੱਕ ਰਹੇ ਨੇ !!

ਆ ਪੁੱਜੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਹੀ ਕਾਰਾਂ ਵੱਡ-ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਉਤਰ ਆਏ; ਉਤਰ ਆਈਆਂ ਨਖਰੇ ਭਰੀਆਂ ਨਕਲੀ ਨਾਰਾਂ!

“ਚਲੋ ਚਲੋ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਜਾਊ, ਆਏ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਗਲ, ਹਾਰ ਪਾ ਆਓ!”

“ਆਓ ਜੀ ਹੁਣ ਬੁੱਤ ਵੱਲ ਚਲੀਏ, ਬੁੱਤ ਨੂੰ ਹਾਰ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਗੱਦੇ ਮੱਲੀਏ !!”

“ਕੋਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਆਂ ਕਰਦੇ ਆਂ ਜੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਆਂ, ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਰਦੇ ਓ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮਰਦੇ ਆਂ !!”

“ਇਹ ਕੋਈ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ ਇਹ ਕਿਸਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ !!”

“ਹਟ ਕੇ ਬਹਿ ਓਏ ਬੁੱਢਿਆ ਬਾਬਾ, ਹਰ ਵਾਰੀ ਤੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਦੇ ਆਪਣਾ ਛਾਬਾ !!”

ਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਪਿੰਜਰ ਬਾਬਾ ਬੁਝੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਦਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਂਦਾ,

ਅੱਖਾਂ ਭਰਦਾ, ਹਿਮਤ ਕਰਦਾ ਕਾਲੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਜਰਦਾ, ਜਰਦਾ ਕੰਬਦੀ ਬਾਹੁ ਬੁੱਤ ਵੱਲ ਉਲਾਰੀ ਲਾਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਏ “ਇਹ ਬੁੱਤ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਘੜਿਆ ਸੀ ਇਹ ਬੁੱਤ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਵਰਗਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਇਸ ਬੁੱਤ ਵਰਗਾ ਸੀ”

(ਪੰਨਾ 12 ਦੀ ਘਾਟੀ)

“ਤਾਰ, ਸਰਦਾਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਬਰੈਡਲਾ ਹਾਲ, ਲਾਹੌਰ।

“ਅਸੀਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾਏ ਜਾਣ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ— ਮੇਰਨ ਕੋਸ ਦੇ ਕੈਦੀ।”

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ-ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸਭੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗੀ, ਪਿਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਮਗਰੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡ ਅਜੈ ਘੋਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਧਨਵੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉੱਘੇ ਹੋਏ।

ਇਉਂ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਮਾਤਭੂਮੀ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵਾਰੀ। ਆਪਣੇ ਬਹਾਦਰੀ ਭਰੇ ਅਤੇ ਸਿਰਜ਼ੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਅਮਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਿਹਰੀ ਪੰਨਿਆਂ ਉਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ।

(ਪੰਨਾ 24 ਦੀ ਘਾਟੀ)

ਹੈ। ਇਹ ਚਿੱਟੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਇੱਕ ਬੁਜ਼ਦਿਲਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਹਾਦਰ ਲੋਕ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ-ਵਾਦ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਜ਼ਬਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੀਹਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋਰ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੌਮੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਕਾਜ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਜੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਗ਼ਮ ਵਿਚ ਸਰੀਕ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਡੀਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਤਾਰ ਜ਼ਿਲਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ, ਅੱਗੇ ਪੁਚਾਉਣ ਲਈ, ਭੇਜ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ— ਤਾਰ : ਸਰਦਾਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਬਰੈਡਲਾ ਹਾਲ, ਲਾਹੌਰ। ਅਸੀਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾਏ ਜਾਣ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ— ਮੇਰਨ ਕੋਸ ਦੇ ਕੈਦੀ।”

ਤਸਵੀਰਾਂ (ਗੀਤ)

ਮੁਹਿੰਦਰ ਸੁਮਲ

ਆਉ ਉਠਕੇ ਵੇਖੀਏ ਚੇਹਰਾ ਦੇਖ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਲਈ ਭਗਤ, ਸਰਾਭੇ ਮਰ ਗਏ ਤੜਕੇ ਜਾਲ ਜ਼ੋਜ਼ੀਰਾਂ ਦਾ ਆਉ ਉਠ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਚੇਹਰਾ

ਭੂਖਾ ਪੇਟ ਮਸ਼ੂਮ ਕਿਰਨ ਦਾ ਰੋਣੇ ਤੇ ਕੁਰਲਾਵੇ ਮਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਦਰਦ ਬਬੇਰਾ ਪਰ ਕੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਵੇ ਜਿਸਦੀ ਪੁੱਜੀ ਖਾਲੀ ਭਾਂਡੇ ਗਲ ਵਿਚ ਚੋਲਾ ਲੀਰਾਂ ਦਾ ਆਉ ਉਠਕੇ ਵੇਖੀਏ ਚੇਹਰਾ

ਅੰਨੇ ਬਾਪ ਡੰਗਰੀ ਫੜ ਕੇ ਅੱਗ ਮੰਗਤੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਜਿਸਦਾ ਰੂਪ ਮਿਥੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗਾ ਜੋ ਖਿੜਕੇ ਪਛਤਾਵੇ ਗਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਵੰਡਦੀ ਫਿਰਦੀ ਲਾਵਾ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਦਾ ਆਉ ਉਠ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਚੇਹਰਾ

ਭੁੱਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਦਾ ਵਾਸਾ ਮੱਤ ਸ਼ਨਾਟਾ ਛਾਇਆ ਅੱਗ ਅੱਗ ਸੋਚ ਚੜ੍ਹੀ ਰੋਟੀ ਦੀ ਸਿਰ ਤਾਈਂ ਛਾਕਾ ਆਇਆ ਪੰਜੀ ਸਾਲੀ ਪੈਦਾ ਫੇਰਾ ਜਿਸ ਥਾਂ ਆਣ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦਾ ਆਉ ਉਠਕੇ ਵੇਖੀਏ ਚੇਹਰਾ

ਅੱਗ ਕਿਸ ਪਾਈ ਉਚੀ ਕੋਠੀ ਦਾਹ ਕੇ ਛੋਨਾ ਢਾਢੇ ਜਿਸਦੇ ਵਾਸੀ ਮੋਹਨਤੀ ਕਾਮੇਂ ਨੁੱਡਾਂ ਮਾਰ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਮਨ ਮਾਨੀ ਇਥੇ ਕਰਦਾ ਵੇਖੇ ਮਾਲਕ ਸਦਾ ਜਗੀਰਾਂ ਦਾ ਆਉ ਉਠ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਚੇਹਰਾ

ਸੁਰਖ ਸਵੇਰਾ ਲੈ ਕੇ ਸੱਜਣਾ ਜਦ ਕਿਰਨਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ ਪੱਤ ਪਰਾਣੇ ਸਭ ਝੜ ਜਾਣੇ ਜੁੱਗ ਨਵਿਆਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਪੁੱਠਾ ਪਾਸਾ ਪਲਟ ਜਾਏਗਾ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਤਕਦੀਰਾਂ ਦਾ

ਆਉ ਉਠ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਚੇਹਰਾ ਦੇਖ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ

ਕੋਰਲਾ ਦੇ ਹਾਕਮ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਚ ਦਰਾੜਾਂ

ਤਰੀਕੇ-ਦਰਮ—ਕੋਰਲਾ ਵਿਚ ਇੱਕਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਹਾਕਮ ਮੁਹਾਜ਼ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਇੰਡੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਮੁਸਲਮ ਲੀਗ ਵਲੋਂ ਐਸੋਸੀਏਟ ਦੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਉਠਾਉਣ ਨਾਲ ਮੁਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੰਕਟ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੰਗਾਂ ਮੁਹਾਜ਼ ਛੱਡਣ ਲਈ ਅਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਦੀਖਾਈਆਂ ਲੋਕ-ਬੋਲੀਆਂ

- ਦੋ ਸਿਰ ਜੁੜਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਚੰਦਰਾ ਮਾਰਦਾ ਭਾਨੀ।
- ਮੈਂ ਲੜ ਮੱਧਰੇ ਦੇ ਪੇ ਕਈ, ਲੰਮੀ ਸਾਂ ਲਕਣਜਿਹੀ।
- ਮੈਂ ਦੁਹਾਸੂ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ, ਥਾਪੂ ਮੇਰੇ ਗਮਲੇ ਨੇ।
- ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਿਆ ਖੱਰ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਕਿਥੋਂ, ਨੀ ਮੈਂ ਸਾਂ ਮਲੂਕ ਜਿਹੀ।
- ਮੇਨੂੰ ਕੇਦ ਕੱਟਣੀ ਹੈ ਆਈ, ਘਰ ਛੋਟੇ ਮਾਹੀ ਦੇ।
- ਬੁੱਢਾ ਬੁੱਢੀ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਬਹਿਕੇ ਰੋਣੇ ਆਲੇ ਭੱਲੇ ਆਏ ਵਿਛਣੇ।
- ਤੇਰਾ ਭੋਰ ਸੁਣੀਂਦਾ ਕਾਲਾ, ਨੀ ਚੰਦ ਵਾਂਗੂੰ ਚਮਕਦੀਏ।
- ਪੁੱਤ ਬਖਤਾਵਰਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ, ਵੇਖੀ ਪੀਏ ਨਿੰਦ ਨਾ ਕਹੀ।
- ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੜ ਤੜ ਬੋਲੇ, ਜਾਮਨੂੰ ਦੀ ਗਿਟਕ ਜਿਹਾ।
- ਆਈ ਤੇਰੇ ਨਾ ਪਸੰਦ ਖੋਬਦਾ, ਮੁਰਗਦੀ ਵਾਂਗੂੰ ਮੈਂ ਭਰਦੀ।
- ਮੁੰਡਾ ਕਿਹੜੀ ਦੀ ਸੁੱਧੀ ਹੋਈ ਟਾਹਣੀ ਵਿਆਹ ਲਈ ਵੱਲ ਬਰਗੀ।
- ਦੇਖੋ ਚੰਦ ਨਹੀਂ ਕੁਲੀ ਦਾ ਕੋਈ, ਰੋਂਦੀ ਨੂੰ ਰੋਂਦੇ ਚੋਟਕੇ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ : ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਚੌਮਲਾ

Sunlife

OF CANADA

Get Your Life in Shape

Mohinder Singh Gill
B.Comm., M.B.A., C.G.A.

Life Under Writer

700 Royal Center (Box 11112)
1055 W. Georgia St., Vancouver,
B.C.
V6E 3P3

Do You Have a Key-Person in Your Business ?

What would happen if you lost that person ? Insure your reco. very
Call: Off.682-8441 Res.433-1684

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਅਪਰੈਲ 1928 ਵਿਚ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਖੇ ਇਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸੱਦੀ ਅਤੇ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਸਤਿਹਾਰ ਕੱਢੇ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਜੋ ਮਾਰਚ 1926 ਤੋਂ ਅਪਰੈਲ 1927 ਤਕ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ "ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬੇਹਰਕਤ ਹੋ ਗਈ" ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਉਤੇ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਹੀ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਖਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਦਸ-ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਧਾਨ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪਰਾਪਤੀ ਲਈ ਢੰਗਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਿੱਘਾ ਸਨੇਹ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਿਆਂ ਓਰਾਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚੌਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਢੰਗ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਉਤੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਜਗਾ ਦੇਵੇ। 16 ਦਸੰਬਰ 1928 ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਂ ਵਲੋਂ ਕਾਕੋਰੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਦਾ ਫਸਤਾ ਵੱਢ ਦਿਤਾ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀ ਅਜੇ ਘੋਸ਼ ਨੇ, ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਅਣਵੰਡੀ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦਸਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: "ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।... ਸਾਂਡਰਸ ਲਾਹੌਰ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡ-ਕੁਆਰਟਰ ਦੇ ਐਨ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਠੀਕ ਸਮੇਂ ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਐਕਸ਼ਨ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਜੀਹਨੂੰ ਜਨਤਾ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਭਰੇ ਦਿਲਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹਿਆ। ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਸੀ।"

ਉਸੇ ਰਾਤ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਦੇ ਲਗਭਗ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਰਾਂਘਰ, ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਬੂਹੇ ਉਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿਤੀ। ਘਰੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਸਨ। ਆਉਂਦੇ, ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਹੀ ਸੁਣੀਏ: "ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ-ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ-ਗੱਲ ਵੀ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਉਣਾ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਘਰ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪਰਬੰਧ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।" ਉਹ ਅੰਦਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੁਝ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਉ।" ਉਸ

ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਵਲ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਕੁਝ ਸਬਜ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਦੁੱਧ ਦਾ ਗਲਾਸ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੱਜਰੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ'। ਆਪਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸੋਂ ਜਾਵਾਂਗੇ।' ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਸਤੌਲ ਮੰਜੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਕੰਧ ਵਿਚ ਠੁਕੀ ਹੋਈ ਇਕ ਕਿੱਲੀ ਉਤੇ ਟੰਗ ਦਿਤਾ।...

ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਮਗਰੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, "ਸਾਂਡਰਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਆਮ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕੀ ਹੈ?"

ਜੋਸ਼ ਜੀ: ਨੌਜਵਾਨ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਜੇ ਸਕਾਟ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ: ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸੇ ਲਈ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਦੂਜਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੁੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਖੋਚਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ... ਮੇਰ, ਕੁਝ ਮੁੱਢ ਤਾਂ ਬੱਝਿਆ ਹੈ।

ਜੋਸ਼ ਜੀ: ਇਸ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਹੈ, ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ: ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਚੌਰੀ-ਚੌਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਛੁਰਾ ਬੋਝਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸੇ ਮਾਯੂਸੀ ਅਤੇ ਸਾਹਸਹੀਣਤਾ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਸੀ।... ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਤੋਰਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ?

ਜੋਸ਼ ਜੀ: ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਡੇ ਵਰਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਵਧੇਰੇ ਤਸੱਦਦ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਇਹ ਮੱਠੀ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ: ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਇਹ ਗੱਲ! ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੁਖਦੇਵ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਵਲ ਦੋ ਹੀ ਮੰਜੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਉਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸੋਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਸੋਂ ਗਏ। ਸਵੇਰੇ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਦਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਧਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੋਸ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲਦਿਆਂ ਚਲੇ ਗਏ।

ਅਕਾਲੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਦੀ ਕੈਦ ਸਮੇਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਤੋਂ ਪਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਪਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਰਟੀ ਐਂਡ ਦੀ ਗਰੇਟ ਲਿਖਰ-ਟੇਰੀਅਨਜ਼ (ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ-ਸੰਗਰਾਮੀਏ) ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਰਕਸ, ਏਂਗਲਜ਼ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਸਮੇਤ ਯੂਰਪੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਟੁਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਉਤੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਛਾਪ ਪਰਤੱਖ ਸੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਉਤੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੈਂਸਰ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਦਰਿਆਉ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਖਤ ਸਨ। ਤੁਰਨ ਲਗਿਆਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੋਢ ਉਤੇ ਪਈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਚੁਕ ਲਈ। ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਦੇਣ ਨੂੰ, ਜਿਹਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਵਲ ਆਉਣ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਦਿਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੌੜ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲੈ ਗਿਆ। ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਗਈ।

19 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਧਨਵੰਤਰੀ, ਕਿਦਾਰਨਾਥ ਸਹਿਗਲ, ਅਬਦੁਲ ਮਜੀਦ, ਆਦਿ 16 ਆਦਮੀ "ਕਤਲ, ਕਤਲ ਲਈ ਹਲਾਸ਼ੇਰੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼" ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ।

ਜੋਸ਼ ਜੀ 18 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਆਲ-ਇੰਡੀਆ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਂਡ ਪੇਜ਼ੈਂਟਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਪਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰ ਚੁਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਹਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਉਹਦੀ ਪਰਧਾਨਗੀ ਵੱਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

24 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਕੇ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ। ਜੋਸ਼ ਜੀ ਵਲੋਂ ਵਿਚਾ-ਲਿਉਂ ਨਾ ਆ ਸਕਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੱਸਣ ਉਤੇ ਵੀ ਉਹ ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।... ਕੋਈ ਇਕ ਫਰਲਾਂਗ ਪੈਦਲ ਚਲਣ ਮਗਰੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਗਏ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇਕ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਗੋਂ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਹੀ ਸੁਣੋ: "ਮੈਂ ਹੱਕਾ-ਬੱਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਜੋਸ਼ ਆਪਣੀ ਲੰਮੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨਾਲ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਵੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ. ਆਈ. ਡੀ. ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਲ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੋਵਲ ਸੱਕੀ ਹਾਲਤ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਉ, ਸਾਨੂੰ ਫੜ ਲਵੋ। ਮੈਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਇਹ ਮੂਰਖਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਖਿੱਝਿਆ। ਉਹ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਸਦਾ ਵਾਂਗ ਬੜੀ ਬੇਫਿਕਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, "ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲਗਿਆ; ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪਰਬੰਧ ਕਰ ਛੱਡੇ ਹਨ।" ਫੇਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਉਹਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ। ਉਹਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਉੱਘੇ ਆਗੂ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਆਦਿ ਆਦਿ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ: "ਤੁਸੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਤੋੜਾਂਗੇ। ਆਉ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮ-ਵੰਡ ਕਰ ਲਈਏ।"

ਇਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੀ। ਜੋਸ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਮਗਰੋਂ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲ ਕੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵਡੇ ਜਾਲ ਵਿਚ, ਮੋਰਠ-ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਆਗੂ 20 ਮਾਰਚ 1929 ਨੂੰ ਫੜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੱਤ ਨੇ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ 1929 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ, ਜੀਹਦਾ ਮਨੋਰਥ "ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਬੋਲੇ ਕੇਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣਾ" ਪਬਲਿਕ ਸੇਫਟੀ ਬਿਲ ਅਤੇ ਟਰੇਡ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਬਿਲ ਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਦਬਾਉ ਕਦਮ ਮੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਪਰਗਟ ਕਰਨਾ ਤੇ ਤਾੜਨਾ ਕਰਨਾ... ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਅਧਿ-ਉਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਕਰਨਾ" ਸੀ। ਮੋਰਠ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਅਜੇ ਚੱਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੋਗੀ ਮੁਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ 23 ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 7.45 ਵਜੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਰਾਜਗੁਰੂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।...

24 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਕੇਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿਤਾ: "ਅਸੀਂ ਅਜ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਸੋਗੀ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੇਠ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਹਾਂ—ਸਾਥੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਥੀ ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਮਰਾਜ-ਵਾਦੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਇਕ ਅਤਿਅੰਤ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਨਮੂਨਾ

(ਕਾਕੀ ਪੰਨਾ 23 ਤੇ)

PAL'S COLLISION LTD.

ALL TYPES OF BODY REPAIRS

• CARS • BOATS • TRUCKS

• FIBREGLASSING

• RESTORING

• PROFESSIONAL PAINTING

FREE COURTESY CARS AVAILABLE

(I.C.B.C.) CLAIMS HANDLED PROMPTLY

— FREE ESTIMATES —

ALL WORK CONDITIONALLY GUARANTEED

• ਪੂਰੀ ਬਾਡੀ ਦਾ ਕੰਮ I.C.B.C. Claims

• ਮਾਡਰਨ ਫਰੇਮਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ

• ਫਾਈਬਰ ਗਲਾਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ 50% Deductible

• ਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਲਾਉਣੇ

• ਮਾਡਰਨ ਕੁਆਲਿਟੀ ਪੇਂਟਿੰਗ

• ICBC ਦੇ ਕਲੇਮ ਜਲਦੀ ਹੋਂਡਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

• ਮੁਫਤ ਐਸਟੀਮੇਟ

• ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਲੇਮ.....ਵਾਜਬ ਰੇਟਾਂ ਤੇ

• ਮੁਫਤ ਕਾਰ ਟੋਅ ਕਰਨੀ

270-1754 BUS

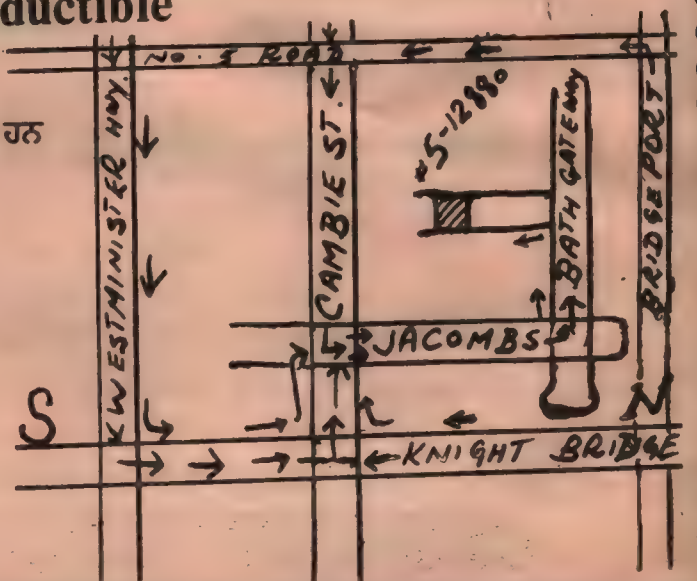
273-3270 RES.

270-1754

SUCHA BANSAL

#5 - 12880 BATHGATEWAY

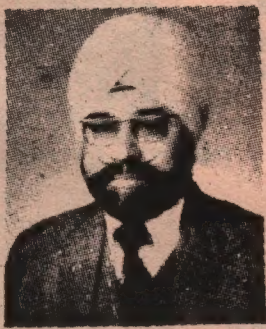
RICHMOND, B.C. V6V 1Z4

ਖੇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਸਬੰਧੀ

ਲੰਦਨ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਾਂ ਖਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਵਲੋਂ : ਸੁਦਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਜਲੰਧਰ

ਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਭੂਮੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਕਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਾ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਅਰਜੀਆਂ ਲੈਣ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

3. 'ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ' ਸਬੰਧੀ ਆਰਜੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤ 31 ਦਸੰਬਰ 1979 ਤਕ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਭਾਵ 1974 ਤੋਂ 1979 ਤਕ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਅਨਭਿੰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਪਿਛੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਮੈਂ ਬੰਬਈ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜ਼ੋਨ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਮਿਆਦ 30 ਜੂਨ 1980 ਤਕ ਵਧਾ ਲਈ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ। 1974 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਗਾਏ ਸਭ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਏ।

1674 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜੇ ਅਰਜੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰ ਬੈਂਕ ਪਾਸ ਪੁੱਜੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪਤਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਕਈ ਵੇਲ੍ਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਬੈਂਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਦੇ ਐਕਰਜ਼ੀ ਤਰਜਮੇ ਮੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੱਖੇ ਸੋਖੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰ ਬੈਂਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਰਜੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਧਕੀਲਾ ਦਿਵਾਇਆ। ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਫੈਸਲਾ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਚੋਂ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਲਈਆਂ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਜਦੋਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਦੇਣ ਜਾਂ ਗਿਫਤ ਕਰ ਦੇਣ। ਇਹ ਅਰਜੀਆਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਕੋਈ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨਵੇਰਸਮੈਂਟ ਕੋਲ ਕੇਸ ਭੇਜੇ ਜਾਣ। ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 30.6.1980 ਤਕ ਵੀ ਅਰਜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਹੋਣਗੇ।

ਲੋਕ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਜਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਾਲ ਝੂਝਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਾਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਭੇਜਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫਾਰਨ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਿਉਂ ਭੇਜਣਗੇ? ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਵੀ ਭਾਰੀ ਫਰਕ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਘਬਰਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਤੋਂ ਬੜੀਆਂ ਆਸਾਂ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇਕ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੋ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਭੇਜ ਕੇ ਫਕਟਰੀਆਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਖੇਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ? ਇਸ ਅਨਿਆਏ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੋਗੇ।

ਆਰਥਿਕ ਬਰਾਬਰਤਾ, ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣੀਏ।

ਉਜੱਲ ਦੁਸਾਂਝ

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਕਨੀਕਾਂ ਘੜਦੇ ਹਾਂ — ਇਹ ਭੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰੀਏ। To change society first transform your self. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਜਿੰਨਾ ਇਥੇ ਨਾਲ ਹੈ ਓਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਭਾਰਤੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਕੈਨੇਡੀਅਨ — ਇਹ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਲੱਖ ਜ਼ੋਰ ਲਾਈਏ ਸਿਰਫ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਹੀ ਬਣਨਾ ਸਾਡੇ ਵੱਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਦਰਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਪੁਰ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੋਫੀ ਸਦੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਚਾਈਆਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਮੱਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਈਆਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰਤੀ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਸਾਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਦੂਰ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਵਾਂਗ ਸੁਹਾਵਣੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਹਾਂ — ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਨਹੀਂ — ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ 'ਜੇ ਸੁਖ ਛੱਜੂ ਦੇ ਚਬਾਰੇ ਵਾਲੀ' ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰਨ ਸਚਾਈ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਦਿਨ ਰਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਨਾਤੇ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਿਆਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪੁਰ ਇਥੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਭ ਲਿਥੇ ਚਪਕਾਉਣ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉਤੇ। ਆਦਰਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਏਕਤਾ ਦੀ ਚਾਹ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਏਕਤਾ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇੰਟ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ — ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਵੇਗਾ — ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਖਿਆਲ ਹੋਣਗੇ — ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਲੱਭੇ ਜਾਣਗੇ ਸਾਡੇ ਟੀਚਿਆਂ ਲਈ। ਲੇਕਿਨ ਹੁੰਦਾ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਹਰ ਸੰਸਥਾ — ਦੂਸਰੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਕੰਡੇ ਖਿਲਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚਾਹੀਦਾ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਚੰਗੇ, ਨਿਮਰਤਾ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਟੀਚੇ ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਯਤਨ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਏ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਰਾਹ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਟੀਚੇ ਤੇ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲੈ ਪੁੱਜਣ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਜਾਈਏ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ। ਲੇਕਿਨ ਟੱਕਰ, ਭੇਡ ਅਤੇ ਨਾਹਵਾਚਕ ਅਤੇ ਚਾਢ੍ਹ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਚ ਜਾਵਾਂਗੇ — ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੇ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹਾਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੋਬ ਵਧਾ ਕੇ ਵਧਾਈ ਤਾਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਜਿੱਤ 'ਚ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਅਸਲੀ ਏਕਾ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ 'ਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਕਿ ਕਦੇ ਭੀ ਸਮਾਜ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਕ ਅੰਸ਼ ਕਿਸੇ ਭੀ ਮਸਲੇ ਉਪਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਸਕਣ। ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਚ ਫਰਕ, ਅਸਹਿਮਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਕ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਏਕਾ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਬਹੁਤ ਦਫਾ ਤਾਂ ਇਸ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਏਕੇ ਦਾ ਭੰਗ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਕਾ ਸਾਡੇ ਭੇਡੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਲਈ smokescreen ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਵੱਲ ਤੁਰੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਰਾਹ ਜਿਹੜਾ ਫੀਕ ਹੋਵੇਗਾ — ਉਸ ਪੈਂਡੇ ਦਾ ਰਾਹੀਂ ਟੀਚੇ ਪੁਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਅਤੇ ਹੱਸਲੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰੇ ਚੱਲੋ। ਜ਼ਮਾਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਰੇਗਾ। ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੇ ਸੁਚੇ ਅਤੇ ਨਿਗਰ ਹੋਵੋਗੇ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਗੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪਰ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਨਾਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਮਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਏਨੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਈ ਦਫਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫਿਰਕਾ ਪਰਸਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕਈ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਡੇ ਮਸਲੇ ਪੁਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਮਤੇ ਨੂੰ ਫਿਰਕਾ ਪਰਸਤੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਬਿਸ਼ਪਾਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਪੁਰ ਦਿਤੀ ਰੀਪੋਰਟ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਣ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਸੀ। ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ Catholic Bishops ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਲਿਬਰਲ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਨਿਗਰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ — ਇਹ ਗੱਲ ਫਿਰਕਾ ਪਰਸਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਈ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਤਾਂ ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮਸਲਿਆਂ ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ।

ਮਤਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਹੋਵੇ — ਮਤੇ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਤਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਮਤੇ ਨੂੰ ਫਿਰਕਾ ਪਰਸਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਦੇਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਸੱਚ ਇਕ ਪਹਾੜ ਜੇਡੀ ਤਾਕਤ-ਵਰ ਸ਼ੈਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਟੱਕਰ 'ਚ ਸੱਟ ਵੱਜਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਥੋਂ ਤਕ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਆਏ ਭਾਰਤੀਆਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾ ਖਰੀਦਣ, ਵੇਚਣ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਡੋਸੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ Declaratios ਆਗਿਆ ਲਈ ਅਰਜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਤੰਗ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ — ਉਹ ਤੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ — ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿਣ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਪਰ ਨਹੀਂ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ — ਕੀ ਨੁਕਸ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ — ਫਿਰ ਨੌਨ ਕਮਪਲਾਇਸ (ਨਾ-ਤਾਮੀਲੀ) ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਅਜਮਾ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਮਤੇ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਰਾਹ ਜਾਂ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟੀਚਾ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ — ਰਾਹ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਪਰ ਆਪਸ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੜੀ ਜਾਈਏ ਟੀਚੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ — ਪਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਲੜੀਏ। ਇਹ ਏਕੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਅਸਲੀ ਏਕਾ ਉਸ ਵਕਤ ਆ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਮੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਏਕਤਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਲੋਕ "ਨੋਤਾਵ" ਅਤੇ "ਲੀਡਰ" ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨਗੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਨੂੰ। ਫਿਰ ਏਕੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਰੋੜਾ ਨਹੀਂ ਅਟਕੇਗਾ। ਏਕੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਚੋਂ ਇਕ ਸਮਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। ਬਰਾਬਰਤਾ, ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣੀਏ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰੀਏ।

FREE ESTIMATE

TO MOVE
CLEAN RUBBISH
FAIR RATES

CALL

Amerjit

PHONE: 581-0406

MATRIMONIALS

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੁਰਤ ਤੇ ਸੀਰਤ ਵਾਲੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਤਲਾਕ ਸੁਦਾ ਲੜਕੀ ਲਈ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਇਮੀਗਰੈਂਟ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਅੰਕਲ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਹਨ। ਚੰਗਾ ਘਰਾਣਾ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦਾ ਕੱਦ ਪੰਜ ਫੁਟ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਇੰਚ ਹੈ।

ਖਤ-ਪੱਤਰ ਇਸ ਪਤੇ ਤੇ ਲਿਖੋ :
P. S. B.

C/o The CANADA DARPAN
P.O. BOX 67344 STN. 'O'
Vancouver, B.C. V5W 3T1

Matrimonial

A handsome Sikh youngman. 6ft tall, canadian citizen. Divorced well settled steady and respectable job.

If interested send address, Phone No. and Photograph etc to Mr. Randhawa. P.O. 69283. Postal Station K. Vancouver. B.C. V5R 4W5

ਮੁਖਫਰ ਅਲੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਗਮਨ' ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਚਿਹਰਾ ਦੀਪਾ

ਰੁਸਤਮ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ

ਧਰਮ ਚੱਕ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ) ਦਾ ਜੰਮ-ਪਲ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਜਦ ਛਿੱਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਮੈਦਾਨਾਂ ਤੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਾਣ ਦੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਹੀ ਉਸ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ

ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸੀਨਾਂ ਲਈ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਅਕਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਪੈ ਜਾਏ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਕਾਮ-

ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਲੁਟੇਰਾ, ਨੌਜਵਾਨ, ਬਲਰਾਮ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਤੇ ਨਸੀਹਤ ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਿਕੰਦਰੇਆਜ਼ਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਫੀ ਹਿਚਕਚ ਇਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਵਰਗੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕੇਗਾ? ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮੋਹਨਤ ਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਦਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਸਿਕੰਦਰੇਆਜ਼ਮ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਦੀਆਂ 95 ਕੁ ਦੇ ਕਰੀਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਤੋਰਾਂ ਚੋਂਦਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਖੁਦ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ, 'ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭ ਸੰਸਾਰ' ਤੇ 'ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਉ' ਉਸਦੀਆਂ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹਿਚਕਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਕੇ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਚ 'ਦਾਰਾ ਸਟੂਡੀਓ' ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਗੇ ਆ ਕੇ ਵਧਣਾ ਵਲਣਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਮਤਾਜ ਨੂੰ ਉਸ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਇੰਟਰੋ-ਡਿਊਸ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਹੁਣ 'ਰੁਸਤਮ' ਵਿਚ ਉਹ ਬਿੰਨੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਸ 'ਰੁਸਤਮ' ਤੇ ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਖੇਡਾਂ (ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਤੇ ਆਪ-ਰਿਤ ਹੈ ਉਥੇ ਇਹ ਰੁਮਾਂਸ ਤੇ ਸੁਪਰ ਹਿਟ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਵੀ ਸੰਗਮ

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ

ਦੁਸਰਾ ਵਿਆਹ

'ਚਸਕਾ' ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ "ਦੁਸਰਾ ਵਿਆਹ" ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਚਾਰ ਗੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਦਿਲਰਾਜ ਕੌਰ ਤੇ ਸਵਿਤਾ ਸਾਬੀ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸਪਨ ਜਗਮੋਹਨ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ। ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਸਨ ਪ੍ਰੇਮ ਜਲੰਧਰੀ ਨੇ। ਸ਼ਬੀ ਪੁਰੀ ਵੇਦ ਗੋਸਵਾਮੀ, ਕੰਚਨ ਮੱਟੂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁਖ ਸਿਤਾਰੇ ਹੋਣਗੇ।

'ਬਟਵਾਰਾ' ਦੀ ਡਬਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ

ਨਿਰਮਾਤਾ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੇ ਅਭਿਨੇਤਾ ਵਰਿੰਦਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ "ਬਟਵਾਰਾ" ਦੀ ਡਬਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਵਰਿੰਦਰ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਪਰੂ, ਯਸ਼ ਸਰਮਾ, ਡਾਇਨਾ, ਮੋਹਰ ਮਿੱਤਲ, ਮੋਹਣ ਬੱਗੜ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਰਮਾ ਨੂੰ ਲੋਕੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਹਨ ਕਮਲ ਕਾਂਤ।

ਮਹਿੰਦੀ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੀ

ਲਵਕੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ "ਮਹਿੰਦੀ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੀ" ਨਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਏਗੀ। ਸ਼ਬੀ ਸਕਸੇਨਾ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਹੋਏਗੀ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਦੀ ਇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਠਾਕਰ ਤਪੱਸਵੀ ਦੇਵੇਗਾ।

'ਖੇਡ ਤਕਦੀਰਾਂ ਦੀ'

ਦੇ ਦੋ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ

ਰਾਜਨ ਫਿਲਮਜ਼ ਇੰਟਰ-ਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ "ਖੇਡ ਤਕਦੀਰਾਂ ਦੀ" ਦੇ ਦੋ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਬੀਰ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਦਿਲਰਾਜ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਵਿਤਾ ਸਾਬੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਪਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਗਾਇਆ।

ਹੈ। 'ਰੁਸਤਮ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ 'ਰਾਜਾ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ', 'ਔਲਖ ਨਿਰੰਜਨ', 'ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਕਤੀ' ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ 'ਬਾਬਲ ਦਾ ਵਿਹੜਾ' 'ਮੇਲਾ ਜਟ' ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਨਾਇਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਸਟੋਰੀ' ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਰਪਾਲ ਟਿਵਾਣਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਲੱਗ' ਦਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਵਿਚ ਓਮਪੁਰੀ

ਗੋਇਲ ਮੂਵੀਜ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਦੁਨੀਆਂ-ਰੰਗ-ਰੰਗੀਲੀ' ਦੇ ਸੈਟ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨਰਿੰਦਰ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਕੰਚਨ ਮੱਟੂ

ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਨੂਜਾ ਫਿਲਮ 'ਰੁਸਤਮ' ਵਿਚ

ਕੁਸ਼ਤੀ ਜਿਤ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਬਦਲੇ ਉਸਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਿਚ ਅਠ ਆਨੇ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਿਤ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇੰਜ ਉਸ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਮੀ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਛਕੇ ਛੜਾ ਦਿਤੇ। ਫਿਲਮ ਕਿੰਗ ਕਾਂਗ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ

ਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਖੂਬ ਨਾਮ ਕਮਾਇਆ ਉਥੇ ਉਸ ਫਿਲਮ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦਾਅ ਪੋਚ ਵੀ ਸਿਖ ਲਏ।

ਉਸ ਅਭਿਨੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਡਾਇਲਾਗ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਦਾਰਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਬੇਨਰ ਬਲੇ ਉਸਨੇ ਜੋ ਮਨੋਰੰਜਕ ਫਿਲਮਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲਾ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਸਤਕ ਟਰਸਟ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਇਸ ਸਾਲ 25 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਗਿਆਰਵਾਂ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਦਘਾਟਨਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਫੱਬ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧ ਉਚ ਸ਼ਰੇਣੀ ਦੇ ਇਕੱਠ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਿਸਚੈ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ : ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਵਿੱਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਟਰਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਯੈੱਡ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸ੍ਰੀ ਕੇ. ਬੈਨਰਜੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨਵੀਨਤਮ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਣਾ ਤਾਂ ਬਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਾਂਲਕੀ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਭਿਆ-ਚਾਰਕ ਨੁਹਾਰ ਬਾਰੇ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁਵਾਲੇ ਅਨੁਚਿਤ ਸਨ। ਟਰਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਕਿਰਪਲਾਨੀ ਵਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਾਂਗੇ ਦੀ ਉਦੇਚੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਨਵੀਂ ਜੀਵਨ-ਤਰਜ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਖੂਬਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ

ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ 'ਅਨੇਕਤਾ' ਵਿਚ ਏਕਤਾ' ਦਾ ਬਿੰਬ ਦੱਸਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਿਸ਼ਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਸਲੇ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਨੂੰ ਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਅੱਜੋਂ ਅਜੋਕੇ 'ਰਾਜਸੀ' ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਲੋੜ ਸੀ। ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਰਿਸ਼ਨ ਕਟ-ਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਵਾਉਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੌਮੀ ਪੁਸਤਕ-ਨੁਮਾਇਸ਼ ਮੰਡਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਵੀ ਸਟਾਲ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਦੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਪੇਕਟ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਟਾਲ ਲਾ ਲਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾ ਮਜ਼ਮੂਨ-ਵਾਰ ਤੇ ਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ-ਸਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 178 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਤੇ ਪੁਸਤਕ-ਵਿਕਰੇਤਾ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪੂਰਨ ਅਣਹੋਂਦ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਚੇਤਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਅਜੇਹੀ ਹਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਖ ਮਹਿਮਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਰੁਖੀ ਸੀ। ਨਿਰੀਖਣ ਸਮੇਂ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਉਘੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸ਼ਾਮਿਲ

ਕੁਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ

ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਜੋ ਬੜੀ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਰਕ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਸਤਕ-ਮੇਲਾ ਤਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ 'ਲਾਇਬਰੇਰੀਆ' ਲਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੰਡ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਅਜੇਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਕਿਵੇਂ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਔਕਸੋਫਰਡ ਯੂਨੀ-ਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਸਟਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਆਕਰਸ਼ਕ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰ-ਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ, ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਤੇ ਯੂ. ਬੀ. ਐੱਸ. ਦੇ ਸਟਾਲ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਮਰ ਚਿਤਰ ਕਥਾ ਤੇ ਹੋਮ ਕੁੱਟ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿਚਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਟਾਲ ਸਦਾ ਵਾਂਗ ਫਿਕੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਰਵੇ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵੀ ਕੰਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਤਾਂ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਸੈਕਟਰ ਵਾਰ ਨਕਸ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਰੁਲਦਾ ਦਿਸਦਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਨਾਵਲ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਆਮ ਵਾਕਫੀ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਈ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਏਸ਼ੀਆ ਬੁੱਕ ਕੰਪਨੀ

ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀ

ਭਾਰਤੀ ਕੋਚਾਂ ਕੋਲ ਹਾਕੀ 'ਚ ਨਿਖਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਰੂ ਨਹੀਂ -- ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ

ਜਲੰਧਰ—ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਫਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਨਿਖਾਰ ਲਈ ਪੱਛਮ 'ਚੋਂ ਕੋਚ ਸੱਦੇ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕੋਚਾਂ ਕੋਲ ਦਰਪਣ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਢੰਗ ਨਹੀਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੀਮ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਟੀਮ ਵਰਗੀ ਬਣਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦਾਅਪੇਚ ਵੀ ਬਦਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 5-3-2-1 ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿਰੋਧੀ ਫਾਰਵਾਰਡਾਂ ਲਈ ਚੀਰਨੀ ਸੋਧੀ ਹੈ। ਬਣਤਰ 4-2-3-1-4 ਫਾਰਵਾਰਡ, ਦੋ ਲਿੰਕ ਹਾਫ, 3 ਹਾਫ ਬੈਕ, ਇਕ ਬੈਕ ਜਾਂ ਸਵੀਪਰ ਤੇ ਇਕ ਗੋਲਕੀਪਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਸ਼ੀਆ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਲਈ ਟੀਮ ਲਿਜਾਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਐਸਟਰੇਟਜ਼ ਉੱਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਾਅਪੇਚ ਅਪਣਾਏ, ਪਰ ਉਹ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਉਸਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ।

ਗੋਲਕੀਪਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਆਲ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਫਰਾਂਸਿਸ, ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮੰਤ ਅਤੇ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ 'ਹਿੰਦ' ਅਤੇ ਐਲੇਨ ਦੇ ਨਾਂ ਗਿਣਾਏ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਮਾਡਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖੀ ਗੋਲਕੀਪਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਚੰਗੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਵਰਤਮਾਨ ਗੋਲਕੀਪਰ ਐਸਟਰੇਟਜ਼ ਤੇ ਗੇਂਦ ਦੀ ਵਧੀ ਰਫਤਾਰ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਫੁਰਤੀਲੇ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀ ਗੋਲਕੀਪਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ।

ਸਪਾਸਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨ

ਲੀਨਾਰ, (ਸਪੇਨ)—ਸੰਸਾਰ ਸ਼ਤਰੰਜ ਚੈਂਪੀਅਨ ਅਨਾਤੋਲੀ ਕਾਰਪੋਵ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਯਾਸਰ ਸੀਰਾਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬਾਜ਼ੀ ਬਰਾਬਰ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਗਰੈਂਡ ਮਾਸਟਰ ਬੋਰਿਸ ਸਪਾਸਕੀ ਨੇ ਲੀਨਾਰ ਸ਼ਤਰੰਜ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਜਿੱਤ ਲਿਆ।

ਸਪਾਸਕੀ ਨੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ 6.5 ਅੰਕ ਬਣਾਏ ਜਦ ਕਿ ਕਾਰਪੋਵ ਤੇ ਐਂਡਰਸਨ 6-6 ਕਾਰਪੋਵ ਤੇ ਸੀਰਾਵਾਂ 46ਵੀਂ ਚਾਲ 'ਤੇ ਬਾਜ਼ੀ ਬਰਾਬਰ ਰਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਸੀ।

ਚਰਨਜੀਤ ਕਪਤਾਨ

ਜਲੰਧਰ—3 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਮੋਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ 47ਵੀਂ ਕੌਮੀ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਰਾਈਟ ਆਊਟ ਓਲੰਪੀਅਨ ਚਰਨਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

8 ਓਲੰਪੀਅਨ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ 18 ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਦੇ ਬਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ. ਕੇ. ਸੈਣੀ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ (ਗੋਲਕੀਪਰ), ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਫੁਲ ਬੈਕ), ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਹਾਫ ਬੈਕ), ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੈਢੀ, ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਦੀਪਕ ਸੈਨ, ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਟੈਂਡ ਬਾਈ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੁਖ ਕੋਚ ਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਟੀਮ ਦੇ ਮੇਜਰ ਹਨ।

ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ

ਕਿੰਗਸਟਨ, (ਜਮਾਇਕਾ)—ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਕਲਾਈਵ ਨੇ ਹਿੰਦ ਉੱਤੇ ਚਾਰ ਵਿਕਟਾਂ ਦੀ ਜਿਤ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਬੰਨਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸੁਸਤ ਪਿਚ ਉੱਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉੱਤੇ ਰਖਿਆ, ਐਂਡੀਰੋਰਟਸ ਨੇ 100 ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰੀਆਂ ਵਿਚ 9 ਖਿਡਾਰੀ ਆਊਟ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਕ ਦੌੜ ਦੇ ਕੇ 4 ਵਿਕਟਾਂ ਉਡਾਈਆਂ। ਭਾਰਤੀ ਕਪਤਾਨ ਕਪਲ ਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਮੈਚ ਮੇਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਲਕਸ਼ ਮੈਚ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹਾਰ ਗਏ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਖਾਸ ਕਰ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਬਲੇਬਾਜ਼ ਦੌੜਾ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣ।

ਕਰਨਾਟਕ ਰਣਜੀ ਦੇ ਫਾਈਨਲ 'ਚ

ਫਰੀਦਾਬਾਦ—ਪ੍ਰਬ ਫਿਰਕੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਰਘੂਰਾਮ ਵਲੋਂ 24 ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ 7 ਖਿਡਾਰੀ ਆਊਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਰਨਾਟਕ ਅਜ ਰਣਜੀ ਟਰਾਫੀ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਕਰਨਾਟਕ, ਜਿਹੜਾ ਛੇਵੀਂ ਵਾਰ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ ਹੈ, ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਮੈਚ ਤੋਂ ਡੇਢ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਪਾਰੀ ਤੇ 27 ਦੌੜਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਐਂਡਮ ਸਕੋਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾ ਹਰਿਆਣਾ 78 ਤੇ 125, ਕਰਨਾਟਕ 230।

ਬੁੱਢਾ ਬੇਹਤ
ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ।
ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ
ਕੌਮਲ ਪੱਤੀਆਂ ਵਾਲੇ
ਪਿਪਲ ਨੂੰ
ਉਗਦਾ, ਵਧਦਾ, ਫੁਲਦਾ ਵੇਖਕੇ।

ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਚ ਖੇਡਾਂ ਫਾਡੀ

ਚਸਮਾਧਾਰੀ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਲ੍ਹ 1983-84 ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਗੇਮਾਂ ਲਈ 5 ਕਰੋੜ 65 ਲਖ ਰੁਪਏ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਰਕਮ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ 1 ਕਰੋੜ 27 ਲਖ ਰੁਪਏ ਵਧ ਹੈ, ਇਸ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ 3 ਕਰੋੜ 83 ਲਖ ਰੁਪਏ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾ ਤੇ ਕੌਮੀ ਕੋਚਿੰਗ ਸਕੀਮ ਲਈ ਗਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਹਨ।

ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਵੀ 15 ਲਖ ਵਧਾਕੇ 90 ਲਖ ਰੁਪਏ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਰਕਮ 'ਚ 10 ਲਖ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਹ 14 ਲਖ 76 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਖੇਡਾਂ ਲਈ 14 ਲਖ ਰੁਪਏ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ।-ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ 4 ਲਖ ਰੁਪਏ ਵਧ, 10 ਲਖ ਰੁਪਏ 1984 ਦੀਆਂ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਵਖ ਵਖ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਵਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੇਵਲ ਇਕ ਕਰੋੜ 65 ਲਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਣ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਏਨੀ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਨੌਵੀਆਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਫਲ ਆਯੋਜਨ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਮਗਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਇਕ ਕਰੋੜ 27 ਲਖ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਪੇਂਡੂ ਖੇਡਾਂ ਲਈ 14 ਲਖ ਰੁਪਏ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜੀ ਰਕਮ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ 60 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪਿੰਡਾਂ

ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਿਕ ਨਵੇਂ ਪੇਸ਼ੇ ਚੋਖਾ ਹਿਸਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਾਂਅ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਰਕਮ ਅਲਾਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

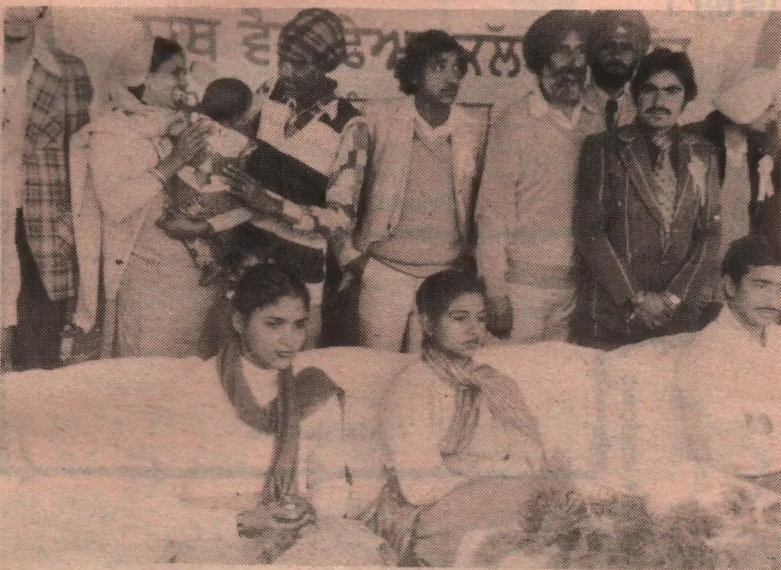
1984 ਦੀ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਓਲੰਪਿਕ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਨਾਮੀ ਖਿਡਾਰੀ ਹਿਸਾ ਲੈਣਗੇ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ (ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ) 4-5 ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭੇਜੇਗਾ, ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਕੇਵਲ 10 ਲਖ ਰੁਪਏ ਰਖਣਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਤਮਗਾ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਲ ਭਰ 1) ਲਖ ਰੁਪਏ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਖਰਚ ਹੋਣਗੇ? ਏਨੇ ਤਾਂ, ਜੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਰਚ ਹੋਣ, ਇਕਲੇ ਭਲਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਖੇਡ ਸਬੰਧੀ ਗੈਰ ਯੋਜਨਾ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 2 ਕਰੋੜ 17 ਲਖ ਰੁਪਏ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਨਿਸਚੇ ਹੀ 'ਗੈਰ ਯੋਜਨਾ' ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਮਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਕਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਫੁਟਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਲਈ ਬਾਹਰੋਂ ਟੀਮਾਂ ਲਿਆਉਣ ਉੱਤੇ ਦੌਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰੀ ਰਕਮਾਂ ਖਰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਸ ਹੈ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਬਜਟਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਰੀਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਫੰਡ ਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣਗੀਆਂ।

—ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ

ਹਾਕੀ ਦੀ ਬੇਬੀ ਕੁਈਨ ਕੁਮਾਰੀ ਰਾਜਬੀਰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਬੀ. ਏ. ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹੈ। ਇਸੇ ਖਿਡਾਰਨ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਬੇਹਤਰੀਨ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਇਹ ਨਕੋਦਰ ਨੇੜੇ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਇਕ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਤੇ ਗਏ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮਹਤਵ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੌੜੂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੁਸੀਂ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋਗੇ। ਫੋਟੋ : ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੌੜੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਫਾਰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਬੁੱਕ ਕੀਪਿੰਗ ਲਈ
ਸ: ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ
585-7505

9238-124 St. Surrey, B.C.

Y. F. CHONG &
CO.

ACCREDITED PUBLIC ACCOUNTANTS

MON.-FRI. 8:30 - 7:00 P.M.

SAT. 9:30 - 4:00 P.M.

PERSONAL & CORPORATE
INCOME TAX RETURNS

3613 Main St. 875-6918

TELEPHONE : 875-6918

KHALSA DIWAN SOCIETY
33089 S. Fraser way, Abbotsford, B.C. 859-5665

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਉ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ ॥
**ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕੇ ਉਪਰ
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਿਚ
ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ**

26 ਮਾਰਚ 1983

ਦਿਨ ਸ਼ਚਿਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਉ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ ॥

ਆਪ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਲੋਂ ਆਪ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ 285ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਿਖੇ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣੂੰ ਹੋ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ 1699 ਨੂੰ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਚਾ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਸੱਚੇ, ਸੁੱਚੇ ਅਤੇ ਨਿਧੜਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਇਕ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਕੇ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ।

ਆਓ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਰੋਟਕ ਨੂੰ ਵਧਾਓ ਅਤੇ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ

ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, 1983 ਐਬਟਸਫੋਰਡ, ਬੀ. ਸੀ.

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਬਿਲਡਿੰਗ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

26 ਮਾਰਚ 1983 ਦਿਨ ਸ਼ਚਿਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤੋਂ ਜਲੂਸ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਰੂਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਲਗਪਗ 2 ਵਜੇ ਵਾਪਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣਗੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚਕੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਗੁਣੀ ਗਿਆਨੀ ਕੀਰਤਨ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਣੀ ਗਿਆਨੀ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਣਗੇ।

* ਰੈਣ ਸੁਥਾਈ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

* ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ — ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 1 ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦੇਣ।

ਸੋ ਆਪ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੈਸਾਖੀ ਭਾਵ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਉਤਸਵ ਤੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰੂਟ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਸਾਊਥ ਫਰੇਜ਼ਰ ਹਾਈਵੇ ਤੇ ਵੇਅਰ ਰੋਡ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਮੁੜੇਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਰੋਡ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਮੁੜੇਗਾ। ਮੀਡੋ ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਫਿਰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਅਤੇ ਮੈਲ ਮੇਅਰ ਐਵੀਨੀਊ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਲੀਅਰ ਬਰੁੱਕ ਰੋਡ ਤੇ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਲੀਅਰ ਬਰੁੱਕ ਰੋਡ ਤੋਂ ਸੀਡਰ ਲੇਨ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਮੁੜਕੇ ਪਾਰਕ ਪਲੇਸ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਰਕਵੀਊ ਸਟਰੀਟ ਨੂੰ ਪਵੇਗਾ। ਇਥੋਂ ਫਿਰ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਪੀਅਰਡੋਰਵਿਲ ਰੋਡ ਤੋਂ ਸਾਊਥ ਫਰੇਜ਼ਰ ਤੇ ਪੈ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਡੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

